

DE MILITAIRE SPECTATOR

Maandblad voor de Weermacht
van Nederland en Indië

waarin opgenomen:

het Artilleristisch Tijdschrift
het Cavaleristisch Tijdschrift
en het Militair Technisch Tijdschrift

102de Jaargang No. 2. Februari 1933

MOORMAN'S PERIODIEKE PERS. DEN HAAG

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

N.V. CARP & HORTER'S
HANDEL-MAATSCHAPPIJ

TELEFOON 31040
TELEGRAM-ADRES AVIASHIP

AMSTERDAM, (C)
HEERENGRACHT 579

Vraagt Uw Winkelier
onze prima kwaliteit

TARWEBLOEM PIJL PATENT

voor huishoudelijk gebruik, verpakt in zakdoek-zakjes, met
Indanthren geverfden rand, van 1 Kg., 2 Kg., of 2½ Kg.

STOOM-MEELFABRIEK „HOLLAND” N.V.
AMSTERDAM

ACCUMULATOREN-FABRIK AKTIENGESELLSCHAFT

BERLIJN

AFA

HAGEN I.W.

INGENIEUR-BUREAU AMSTERDAM-C. SPUISTRAAT 46
STATIONNAIRE- EN TRANSPORTABELE ACCUMULATOREN
TEN DIENSTE VAN

LAND-, ZEE- EN LUCHT-MACHT

N.V. OUD SCHOONEBEEKER
TURFSTROOISELFABRIEK

Directeur A. VELDKAMP — ERICA
TELEFOON No. 5 (Dag en Nacht)

Vertegenwoordiger:

T. ARKEMA - Bergweg 115a - Rotterdam

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

LINCOLN

Fordson

AIRCRAFT

N.V. NEDERLANDSCHE FORD AUTOMOBIELFABRIEK, AMSTERDAM

MANNESMANN

MASTEN

LAADBOOMEN

DAVITS

RESERVOIRS

VLIEGTUIGBUIZEN

KRUPP'S ROESTVRIJE STALEN BUIZEN

N.V. MANNESMANNBUIZEN HANDELMIJ. ROTTERDAM

SHELL AUTO-OLIE

Voor automobielen, die dagelijks in bedrijf zijn, is goede smering van het allerhoogste belang.

SHELL Auto-olie heeft in de praktijk haar superioriteit als smeermiddel bewezen. Indien gij de Shell aanbevelingslijst raadpleegt voor de keuze van Shell Auto-olie speciaal voor Uw merk automobiel geschikt, dan volgt U den veiligsten weg.

N.V. BATAAFSCHE IMPORT MIJ., VERKOOPKANTOOR VAN KON./SHELL PRODUCTEN - CAREL v. BYLANDTLAAN 16 - DEN HAAG

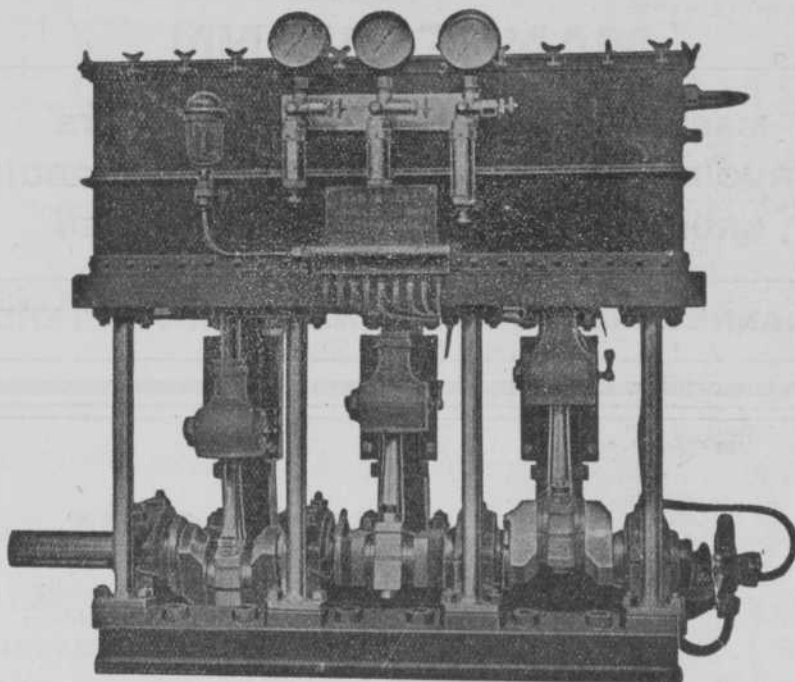
LEVERANCIERS AAN HET LEGER

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP

W. A. HOEK'S MACHINE- EN ZUURSTOFFFABRIEK

Hoofdkantoor en Machinefabriek te SCHIEDAM
Telef. 69061 (2 lijnen) - Telegr.: adres „HAMAZ”

Zuurstoffabrieken te
SCHIEDAM - AMSTERDAM - UTRECHT
GRONINGEN - HENGELO
TANDJONG PRIOK - SOERABAIA.

Drietredige snelloopende Luchtcompressor voor
marine doeleinden 200 Atm.

Specialiteit Hoogedruk Compressors voor alle drukken v. 1-1000 Atm. voor
Zuurstof, Waterstof, Lucht, Acetyleneegas, Oliegas, etc. etc.

COMPLETE INSTALLATIËN voor het bereiden
van VLOEIBARE LUCHT, ZUIVERE ZUURSTOF
en STIKSTOF.

Lasch- en Snijbranders - Acetyleen-apparaten.

ZUIVERE ZUURSTOF
STIKSTOF tot 99.9 %.

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

Fokker VLEIETUIGEN
BEHEERICHEN HET LUCHTRUIM....

Groote wendbaarheid
Stijgvermogen
Snelheid
Gevechtswaarde

De vele jaren oude reputatie der Fokker jachtvliegtuigen heeft zich ook bij het nieuwste type, de Fokker D.XVII, niet verloochend. De D.XVII-Jager met „Curtiss Conqueror” motor heeft betere prestaties dan eenig ander met denzelfden motor uitgerust jachtvliegtuig.

Voor nadere bijzonderheden raadplege men het Fokker Bulletin.

N.V.
Nederlandsche Vliegtuigenfabriek
Rokin 84, Amsterdam - Telegr.: Fokexport

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

MANNA
WANDELSCHOEN

*maakt
lopen
tot lust*

FABRIKAAT
J.MANNAERTS-TILBURG

JAN OOMEN & Zn.
OOSTERHOUT

STOOMHOOIPERSERIJ
FABRIEK VAN
KLAVERHAKSEL

N.V. OERLEMANS & ZONEN

VRIJHOEVE-CAPELLE

F O U R A G E S

ERVEN G. VAN SILLEVOLDT
ROTTERDAM

IMPORTEURS VAN SPECERIJEN, HAVERMOUT, GRIESMEEL EN
VERDERE KOLONIALE WAREN

FABRIKANTEN VAN GEMALEN SPECERIJEN
BUSJES „WAJANG“- EN „HOLLANDIA“ SPECERIJEN
KOFFIEBRANDERIJEN

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

GEBR. DIEPEN

DE STERKSTE

TILBURG

MILITAIRE WHIPCORDS.

VAN DOOREN & DAMS

OPGERICHT 1783

===== TILBURG =====

*Fijn Officierslaken, Waterproofs
en alle Militaire Stoffen*

N.V. WOLLENSTOFFENFABRIEKEN

THOMAS DE BEER

TILBURG

Fijne en Grove Lakensoorten

voor

Land- en Zeemacht

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

J. J. KRANTZ & ZOON
LEIDEN

Fijn Officierslaken
Whipcords
en Waterproofs

N.V. VAN CRANENBURGH & HERINGA'S SAJETFABRIEK
LEIDEN

Sajetten
Wollen breigarens
Kousen en Sokken

FIJNHOUTHANDEL HAARLEM - F. G. J. BEERKENS

BURGWAL 76—88
TELEF. 10510—10511

Alle soorten fijnhout en triplex
Speciaal Cawit vliegtuigplaten

Firma JANSEN & SCHREPPERS

voorheen P. A. WEIJERS

IN ALLE SOORTEN VOERARTIKELEN
NIJMEGEN - Lage Markt 29

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

Fa. H. J. DIEKERHOF, DEVENTER

SMEDENSTRAAT 71 - TELEFOON 794

Grossier in Aardappelen
==== Groenten en Fruit

LEVERANCIER a/h GARNIZOEN.

FIRMA J. TUYP & ZONEN

VOLENDAM

— TELEFOON No. 215

GROOTHANDEL IN ZEEVISCH

GROOTSTE EN MODERN INGERICHTE VISCHBAKKERIJ

HANDEL IN

GEBAKKEN-, VERSCHE-, GEROOKTE- EN GEZOUTEN VISCH

ANSJOVIS EN ZUURWAREN

GARNALENPELLERIJ EN VISCHCONSERVEN

N.V. ELEMENTENFABRIEK „UTRECHT” - UTRECHT

SURE-A-LITE
THE NEVER
FAILING FLASH

GEDEPONEERD HANDELSMERK
NEDERLANDSCH FABRIKAAT

DROGE BATTERIJEN
EN ELEMENTEN
VOOR VERLICHTING,
RADIO, TELEFOON ETC.

N.V. G. VAN LOON'S

IMPORT MAATSCHAPPIJ

WAALWIJK

◆
CHROOMGEITENLEDER VOOR
MILITAIRE KLEEDING ENZ.
LOOISTOFFEN

TEL. 6 EN 150

TELEGR. „CAPITOL”

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

Technisch Bureau J. DUIKER DEN HAAG - RIJNSTR. 30 - Tel. 772008

Alleenvertegenwoordigers voor Nederland en Koloniën van de
Deutsche Auer Gesellschaft, Berlijn - Oranienburg

Degea gasmaskers — Audos zuurstofapparaten

Hanseatische Apparatebau Gesellschaft, Kiel

Vernevelingstoestellen — Duikerapparaten

Electroacoustic A.G., Kiel — Kopenhagen

Electrische Luistertoestellen, Alarmeeringsapparaten.

"DRÄGER"

GASMASKERS,

ZUURSTOF-GASBESCHERMERS, ZUUR-
STOF-KOFFERS, DUKERTOESTELLEN

III

N. V.

TECHNISCH HANDELSBUREAU

v/h W. E. MINGRAMM

'S-GRAVENHAGE - CONRADKADE 66

TEL. 337165

FIRMA H. MOLIER

BOEKBINDERIJ EN
LINIËERINRICHTING

HOUTMARKT 28-30

— DEN HAAG —

TELEF. 110704. — POSTREK. 63277

N.V. LAK- & VERFFABRIEK
„PREMIER" v/h GEBR. VERHEY
LOOSDUINEN

TELEF. 'S-GRAVENHAGE 396286

FAKTORVERVEN

(Ned. Octrooi 15753 en 21963) voor ijzerconstructiewerk,
houten loodsen enz. Cementverven, onverzeepbaar ook
op verse beton, cement, eternit enz., afwaschbaar
met zeep, soda en verdunde desinfectiemiddelen.

Uitermate geschikt voor
KAZERNES, HOSPITALLEN, e.d.

Monsters en inlichtingen worden gaarne verstrekt

MILISAFE

is een bewaarinrichting voor Uniformkleeding en
Equipementen. De goederen worden door ons in
ontvangst genomen, gereinigd, verzekerd tegen
brandschade, diefstal of zoekraken en in motvrije
lokalen opgeborgen. Prospectus wordt op aanvraag
gratis toegezonden.

MILITAIRE KLEEDING
EN EQUIPEMENTEN

GEVESTIGD SEDERT 1910

H. W. BLOMJOUS

DENNEWEG 75-77. 'S-GRAVENHAGE. TEL. 112760

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

Met
Carolit-
Steen-
boren
slechts
Kinderspel

in enkele seconden een zuiver rond gat

in enkele minuten een zuivere muur - doorbraak

Met CAROLIT Hardsteenboren en de bijbehorende elektrische Boormachine 10 G.W.

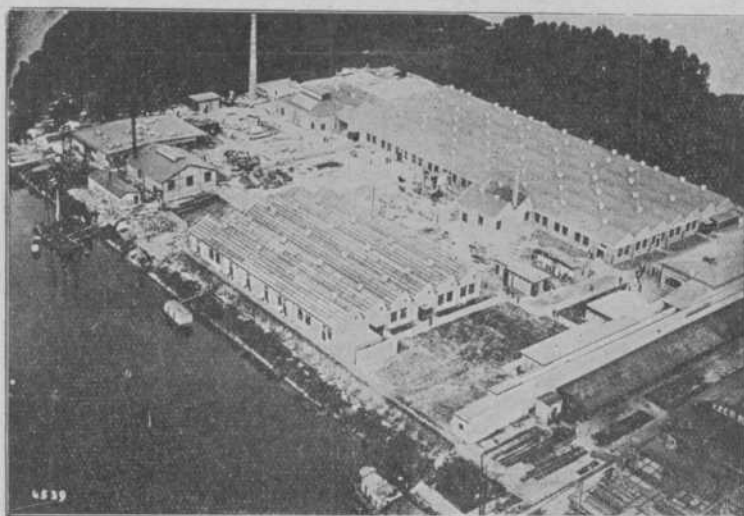
SOMERS & VAN ERP
TELEFOON 115970 'S-GRAVENHAGE
POSTBUS 370

J. H. BOUMAN
HOFLEVERANCIER
ZADEL- EN
TUIGMAKERIJ
DENNEWEG 66 - TEL. 110671
DEN HAAG

❖
Sterk verlaagde prijzen tegen de van ouds bekende kwaliteit

ENGELSCH
DAMES- EN HEERENZADELS
ITALIAANSCH
MODEL-RIJZADELS
RIJSPOORT-ARTIKELEN

LUCHTFOTO

N.V. Nederl. Patronen-,
Slaghoedjes
en Metaalwarenfabriek

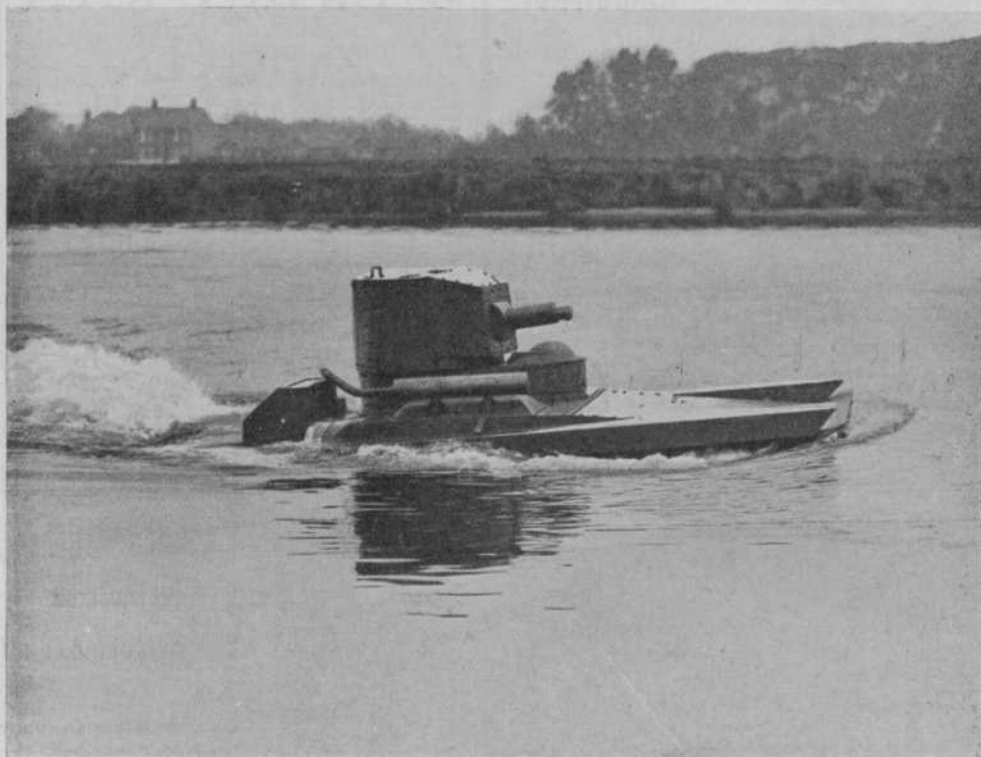
✦
Geweerpatronen voor ieder kaliber.
Lichtspoorpatronen.
Pantserpatronen.
Vliegtuigpatronen.
Jachtpatronen voor ieder kaliber.

✦
DORDRECHT
TELEF. 6461
Staart-Merwedehaven

N.V. NEDERLANDSCHE KABEL FABRIEK - DELFT
GRONDKABEL (MET PAPIER ISOLATIE)
VOOR ZWAK- EN STERKSTROOM
ELECTROLYTISCH KOPERDRAAD **VULMASSA**

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

VICKERS-ARMSTRONGS L^{TD}

Vickers Carden Loyd Amphibie Rups-Pantserwagen

N.V. NEDERLANDSCH-ENGELSCH
TECHNISCHE HANDEL M^{IJ}

KORTE VOORHOUT No. 12.

's-GRAVENHAGE.

DE MILITAIRE SPECTATOR

MAANDBLAD VOOR DE WEERMAGT VAN NEDERLAND EN INDIË

waarin opgenomen:

het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het
Militair Technisch Tijdschrift.

Directeur-Redacteur: J. MOORMAN, Reserve-Kapitein der Grenadiers.

Redacteuren:

J. J. C. P. WILSON, Kapitein van den Generalen Staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
A. Q. H. DIJXHOORN, Kapitein van den Generalen staf, Leeraar Hoogere Krijgsschool.
M. R. H. CALMEIJER, 1e Luitenant der Infanterie, werkzaam bij de Afdeling
Generale Staf van het Dep. van Defensie. P. W. PIETERS, Ritmeester der Huzaren.
A. ETERMAN, 1e Luitenant der Artillerie, Lid der Commissie van Proefneming.

Redactie en Administratie: Zwarteweg 1, Den Haag. Tel. 117783. Postrekening 44715
Abonnement f2.50 per kwartaal. Indië en Buitenland f12.50 per jaar. Losse Nummers f1.50

102de JAARGANG

No. 2

FEBRUARI 1933

INHOUD.

	Blz.
De opleiding van het dienstplichtig kader der Infanterie, door L. D. KEUS.....	68
De historische ontwikkeling van den kazernebouw, (I), door W. H. SCHUKKING	76
Gasbevelen, (II) door A. H. J. L. FIÉVEZ	85
Optreden van het bataljon in de verdediging, door C. J. A. v. D. HEEM.....	95
Mijn ervaringen als gewonde in den wereldoorlog, (I), door F. VERSPYCK.....	100
Toelatingsexamen Hoogere Krijgsschool in 1932. Oplossingen van de schriftelijke vragen tactiek, (II)	108
Nieuwe Uitgaven	114
Leven en Streven in de Koninklijke Landmacht.....	117
Gegevens vreemde Legers	122
Uit de Vakpers	125

DE OPLEIDING VAN HET DIENST- PLICHTIG KADER DER INFANTERIE

DOOR L. D. KEUS,

Kapitein der infanterie.

De opleiding van dit kader staat, blijkens de elkaar opvolgende wenken, circulaires, en brieven, die opleiding betreffende, wel in het teken der bijzondere belangstelling. Echter heeft dit alles zoo langzamerhand een kluwen gevormd, die door den officier, met een kaderopleiding belast, niet goed meer is te ontwarren.

Als voornaamste leidraad voor de opleiding van dit kader dient te worden gevolgd het voorschrift „Wenken voor de opleiding van het dpl. kader en manschappen der Infanterie”, hier verder kortweg het voorschrift „Wenken” genoemd.

Men kan practisch die opleiding in 3 gedeelten splitsen:

- A. De opleiding van kaderadspiranten in al datgene, wat noodig is om, $3\frac{1}{2}$ maand na opkomst, met vrucht werkzaam te worden gesteld bij de opleiding der recruten, zoodra deze onder de wapenen komen.
- B. Het werkzaam zijn bij, en onderricht geven, na die $3\frac{1}{2}$ maand, aan de recruten, waarvoor het dan noodig zal zijn, de voor den volgenden dag met die recruten te behandelen leerstof (daags) te voren met de kaderadspiranten te behandelen.
- C. De voortgezette opleiding, met als einddoel, dat de kaderadspirant de leerstof, voor dpl. sergeant vereischt, kent en de practische geschiktheid tot aanvoerder krijgt.

Bezien we deze gedeelten der opleiding nader.

ad A.

Door het doen opkomen van de kaderadspiranten $3\frac{1}{2}$ maand vóór de dienstplichtigen, kan men wel bereiken, dat deze, met meer of minder vrucht, werkzaam gesteld kunnen worden bij de recruten, zoodra deze onder de wapenen komen (Zie 2e alinea blz. 168 „Wenken”); immers die recruten kennen dan nog niets.

Echter moet uitdrukkelijk worden opgemerkt, dat het bij geen der kaderopleidingen mogelijk is de kaderadspiranten in den korten tijd van $3\frac{1}{2}$ maand af te richten tot geoeffend soldaat, óók, al worden ze tot korporaal aangesteld vlak voor die tewerkstelling. De korporaalsstrepen dienen dan ook alleen, om hun eenig overwicht te geven tegenover die recruten.

In de „Grondslagen opleiding inf. No. 91” punt 65a wordt *uitdrukkelijk* als eisch gesteld, dat de kaderadspiranten, dus zoowel die voor Tirr., Vbd.

Afd. als voor Zw. Mitr., na 4 maanden ten volle voldoen aan de eischen van militaire bekwaamheid, d.w.z. aan die voor geoefend soldaat, waarbij ze tevens zooveel mogelijk moeten voldoen aan de eischen van algemeene lichamelijke vaardigheid (dus hierin nog voortgezette opleiding noodig hebben).

Door nu de eisch, *onder A.* geformuleerd, te stellen, moet men er bij de opleiding naar streven, niet alleen op te leiden tot geoefend soldaat, doch ook tot onderwijzer; een *veel* zwaarder eisch. Wil dit laatste eenigszins vrucht dragend kunnen zijn, dan komt noodzakelijk de algeheele africhting tot geoefend soldaat in 't gedrang, terwijl bovendien de tijd is bekort tot 3½ mnd.

Nu gaat men in het voorschrift „Wenken” (blz. 168 2e al.) uit van het idee, dat de grootere bevattelijkheid der kaderaspiranten het mogelijk maakt, in 3½ mnd. de leergangen *door te werken*.

De praktijk leert, dat, voor een groot deel van ons land, het ondoenlijk is voldoende kaderaspiranten aan te wijzen, die, wat betreft bevattelijkheid, uitsteken boven de soldaten.

Herhaaldelijk komt het voor, dat deze bevattelijkheid even gering is als die der soldaten, soms zelfs gelijk is aan die van weinig bevattelijke soldaten.

Vergelijkt men de classificatie kaarten van soldaten en kaderaspiranten, dan blijkt, dat zoowel onderwijs, puntental en klasse-waardeering, zeer uiteen loopen voor beide rubrieken.

Voor kaderaspiranten moet men minstens eischen: 7 klassen L.O., minstens C en liefst meer dan 100 punten, wil men er van kunnen verwachten, dat zij geschikt zijn voor kaderopleiding.

Veelal voldoen $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{4}$ der kaderaspiranten niet aan dezen eisch. Hierdoor wordt dan reeds dadelijk één der steunpilaren, waar de opleiding van dit kader volgens de „Wenken” op gebaseerd is, ernstig aangetast.

De aldaar gestelde eisch „leergangen door te werken” krijgt dan al een heel eigenaardige klank, immers *grondig* doorwerken van alle leergangen wordt niet genoemd, alleen maar zóó ver, om met vrucht werkzaam te zijn bij de recruten, die pas opkomen, dus voor het eenvoudigste onderwijs, waarvoor de kennis der onderwijzers dan *mogelijk net* toereikend kan zijn.

Met vrucht zullen echter dan alleen die kaderaspiranten werkzaam kunnen zijn, die van huis uit geboren onderwijzer zijn; wat de overigen betreft, hiervan kan men zeggen, dat de blinde den kreupele leidt.

Uit een en ander kan reeds voldoende blijken, dat op het moment, dat de kaderaspiranten Zw. Mitr., Verb. Afd. en Tirr. werkzaam worden gesteld bij de recruten (na die 3½ mnd. dus), deze *noch* op het peil staan, geëischt door voorschrift No. 91 Grondslagen opleiding Infanterie, *noch* geheel kunnen voldoen aan den eisch *ad. B.* genoemd; ook al zullen er enkele onder zijn, die voldoende bekwaam zijn om, althans zonder meer, de eerste weken vruchtbaar werkzaam te zijn bij de recruten.

ad B.

Er zal dus een meer of minder groote achterstand zijn, in het onderwijs bij den aanvang van de periode, bedoeld *ad B.* (waarbij de kaderaspiranten dus met vrucht bij de recruten werkzaam moeten worden gesteld), doordat niet alles grondig is kunnen worden doorloopen.

Beschouwt men nu de 3e alinea blz. 168 „Wenken”, dan wordt daar aanbevolen, en zeer terecht, de kaderaspiranten in de gelegenheid te stellen, *onderricht* te geven aan recruten in leervakken, of onderdeelen daarvan, door de kaderaspiranten *gekend*.

Doorwerken en kennen (om er les in te geven) is echter lang niet hetzelfde, de laatste eisch is een zeer zware.

Niet alle kaderadspiranten zullen in ieder vak onderricht kunnen geven, doch de één beter in dit; de ander in dat vak, of . . . in geen.

Dit klemt meer, naarmate het onderricht bij de recruten voortschrijdt. Practisch is het niet goed mogelijk, en het zou ook niet geheel juist zijn, alleen de meer uitblinkende kaderadspiranten in door hen gekende vakken, of vakgedeelten, les te laten geven. Het is daarom raadzaam sommigen nog niet direct na 3½ mnd. bij de recruten werkzaam te stellen, doch c.q. op een later tijdstip, te bepalen door den C. belast met de kaderopleiding; deze bevoegdheid mist hij thans.

Voorts is de eerste indruk, die het kader op de recruten maakt, van het allergrootste belang, zoowel voor dit kader zelve, als voor de recruten, vooral ook uit krijgstuhtelijk oogpunt, zoodat men in dit opzicht niet veel mag wagen; een en ander is nu reeds uit de praktijk gebleken.

Beziet men nu Bijl. III d. e. f. g. en h. van „Wenken” dan wordt daar *zonder meer* afgescheiden dus van de door elk kaderlid afzonderlijk bereikte kennis, en uitgaande van een vrijwel normale getalsverhouding tusschen kaderadspiranten en recruten, (in de praktijk veelal wan-verhouding) het aantal kaderadspiranten in twee klassen gedeeld, die elk, in haar *geheel*, in *dezelfde* vakken werkzaam wordt gesteld. Het kader moet *vrijwel zelfstandig* als *instructeur* les geven, in een *groot deel* der vakken, gedurende een *groot gedeelte* van den dag.

De per dag overschietende tijd dient dan nog te worden gebruikt:

1e. Om den bestaanden achterstand in te halen, ter voldoening aan de eischen voor geoefend soldaat; punt 65 No. 91 Grondslag Opleiding, hierboven reeds besproken;

2e. Voor het bekwamen der kaderadspiranten, bijv. daags te voren, in die vakken, waarin zij als instructeur moeten optreden;

3e. Voor de theoretische en practische opleiding tot dpl. sergeant.

Hieruit volgt dus, dat hoe meer tijd per dag moet worden besteed aan de tewerkstelling bij de recruten, hoe minder tijd per dag overschiet om hen te bekwamen volgens het gestelde in deze punten 1—2—3, waarbij dan, noodgedwongen, punt 2 de beide andere moet domineeren.

Volgens de lesuren-staten op blz. 185 t/m 189 van „Wenken” is, in den loop der instructie weken, achtereenvolgens 30—50—55—60—80% of wel gemiddeld over al die weken 60% van den geheelen beschikbaren tijd de kaderadspirant bij de recrutenopleiding werkzaam, zoodat voor opleiding overeenkomstig punten 1, 2 en 3 overschiet: 70, 50, 45, 34 en 20%, of wel gemiddeld 40% van den beschikbaren tijd.

Deze in „Wenken” aangegeven lesuren staten steunen klaarblijkelijk hoofdzakelijk op:

- I. de grootere bevattelijkheid der kaderadspiranten.
- II. de voor een opleiding zoo noodzakelijke min of meer juiste getalsverhouding tusschen kaderadspiranten en recruten.
- III. het niet onderbroken worden der opleidingen, waardoor in „Wenken” de leerstof vrijwel van week tot week en van uur tot uur uitgestippeld kon worden.

Aan een en ander wordt echter in de praktijk *niet* voldaan; wij constateeren daaromtrent het navolgende:

- ad I. hierboven werd reeds uitvoerig aangetoond, dat soms zelfs niet $\frac{1}{3}$ à $\frac{1}{2}$ der kaderadspiranten voldoende bevattingsvermogen bezit;
- ad II. de voor een goede opleiding zoo noodige min of meer juiste getalsverhoudingen tusschen kaderadspiranten en recruten is bijna nimmer aanwezig.

Er zijn kaderopleidingen, waar het aantal kaderadspiranten, naar verhouding tot de recruten, van huis uit of wel *veel te groot* of wel *veel te klein* is; beide zeer ten nadeele eener goede tewerkstelling en opleiding.

Deze ongunstige omstandigheid wordt als regel sterk verergerd, doordat de kader-sterkte *toeneemt* en de recruten-sterkte *daalt* tijdens de tewerkstelling bij de recruten.

Wat toch is het geval. $3\frac{1}{2}$ mnd. vóór de recruten komen de niet-vóórgoefende kaderadspiranten op (diegene, die hiervan eventueel afvallen, kunnen buiten beschouwing blijven, aangezien deze dan afvallen vóór die tewerkstelling) doch daarna komen de voorgeoefende kaderadspiranten der Zw. Mitr. en Tirr. op, en wel 2 weken *na* opkomst der recruten; deze kaderadspiranten worden na 1 mnd. korporaal, dus 6 weken na opkomst der recruten.

Volgens de daaromtrent gegeven bevelen, moeten ook deze zooveel mogelijk bij de recruten worden werkzaam gesteld. Dientengevolge wordt dus tijdens de tewerkstelling, de kader-sterkte vergroot bij Zw. Mitr. en bij Tirr., *niet* echter bij de Verb. Afd.

Daarentegen daalt de aanvankelijke uitrukkende sterkte der recruten, hetgeen al heel sterk het geval is bij de Tirr. Comp., doordat recruten aangevraagd worden voor bijzondere opleidingen als bijkoks, tambours, tewerkstelling bij den Mr. Gewermaker, detacheringen o.a. bij vaste detachement Harskamp, alsook deels voor opleiding voor gasdienst, ordonnansendienst, enz.

Rekent men nu — getoetst aan de praktijk — voor een normale getalsverhouding, bij elk der opleidingen op gemiddeld 2 à 3 kaderadspiranten op iedere 10 recruten, dan zien we, dat voor wat betreft de Zw. Mitr. en de Tirr. deze normale verhouding bijna steeds in zeer ongunstigen zin wordt overschreden. Het komt zelfs voor, dat men 1 à $1\frac{1}{2}$ kaderlid-tirr. heeft per rekrut gedurende een geheele opleiding, *tijdelijk* zelfs 2 à 3 of meer per rekrut, tengevolge van omstandigheden hierna onder ad. III aan te geven.

Voor de Verb. Afd. zien we juist het omgekeerde, daar is de getalsverhouding van huis uit 3 maal te klein, n.l. 2 à 3 voor de 25 recruten van een regiment. Nu is met 2 à 3 man kader geen opleiding mogelijk; men kan geen posten, contraposten enz., bezetten. Voor een goed geregelde opleiding is ten minste 2 maal, liever 3 maal, het aantal noodig, dus 6 à 9 kaderadspiranten per 25 man.

Voor de Verb. Afd. is dus ten allen tijde noodzakelijk Concentratie van de kaderadspiranten der 3 regimenten van de brigade bij de recruten van één regiment (pl.m. 25 man).

Alleen bij een zoodanige regeling kan er sprake zijn, van een normale getalsverhouding, en van een goed geregelde opleiding.

In dat geval moeten dan de recruten van de Verb. Afd. der beide andere regimenten der brigade uitsluitend door beroepskader worden afgericht.

- ad III. Wat betreft het niet onderbroken worden der opleidingen, zoo noodzakelijk voor het volgen der in „Wenken” aangegeven leerstof, helaas kan in de praktijk aan dezen eisch niet worden vol-

daan. Wel is er in „Wenken” een speling gehouden, doch deze is te gering voor den troep, waar de opleiding nu eenmaal weinig overeenkomt met die op een school.

Deze onderbrekingen zijn deels van vasten aard, deels van toevalligen, tijdelijken aard.

Tot de eerste kan men rekenen o.a. de detacheringen bij de stormschool (2 maal voor TIRR.); idem Gasbeschermingsdienst (1 maal kader-TIRR.); idem Harskamp (2 à 3 maal kader Zw. Mitr., 1 maal recruten Zw. Mitr., 1 maal TIRR.), trainingsmarschen 4-daagsche, (deelnemers van alle opleidingen oefenen hiervoor), examen buitengewoon geoefend handgranaatwerper, oefenwachten voor kader en recruten van alle opleidingen, bij gedeelten en om beurten, Kerst- en Paaschverlof voor alle opleidingen. Van meer tijdelijken en toevalligen aard zijn o.a.: de bijna ieder jaar optredende griep-epidemie; de vaardigheidsproeven voor beroepskader; stroozakken vullen voor opkomst nieuwe lichte; kamerwachts, bijv. op ziekenzaal en c.q. soldatenkamers, die om een of andere reden niet afgesloten mogen worden. Volledigheidshalve dienen nog enkele oorzaken, van onderbreking der opleiding, die variëren zullen voor verschillende garnizoenen, doch die toch wel overal voorkomen, te worden genoemd o.a.: brandspuit exerceeren; het deelnemen van kader aan tactische oefeningen van officieren; algeheele schoonmaak der kwartieren; corveediensten; enz.

Deze opsomming zou nog kunnen worden aangevuld, doch zij is reeds voldoende om aan te toonen, dat *en* de geregelde opleiding voortdurend wordt onderbroken, en dat het aantal kaderadspiranten, doch *nog meer* dat der recruten, sterk veranderlijk is en de getalsverhouding van kaderadspiranten tot recruten er in ongunstigen zin door beïnvloed wordt.

Waar nu zoo weinig in de praktijk, door de geschetste omstandigheden, aan het gestelde onder I, II en III (waarop het opleidingsstelsel omschreven „Wenken” hoofdzakelijk gebaseerd is) kan worden voldaan, is het voor een goede opleiding, die zich aan dit stelsel zoo veel mogelijk wil aanpassen, beslist noodzakelijk, dat de rechtstreeks met die opleiding belaste C. veel meer vrijheid van handelen heeft, dan thans het geval is; deze C. toch moet geacht worden den toestand zoodanig te beheerschen, dat hij telkens direct het roer kan wenden, naargelang van de omstandigheden.

ad C.

Wat nu betreft de voortgezette opleiding geeft de 4e alinea bl. 108 „Wenken” aan, dat de geschiktheid als aanvoerder het best wordt ontwikkeld door de kaderadspiranten in de gelegenheid te stellen in de leervakken, of gedeelten van leervakken, die zij *volkomen meester* zijn, *onderricht* te doen geven aan de recruten; (blijkbaar als instructeur dus).

Stond hier nu nog in plaats van „*volkomen*” het woord „*voldoende*”, of liever nog „*voor hun doen voldoende*” dan zou iedereen zich met die wijze van uitdrukken kunnen vereenigen.

Zeker is, dat *zelfonderschatting* voor een militair, vooral voor een toekomstig meerdere en aanvoerder, is af te keuren. Een sterk moreel is een zeer groote

factor ter verhooging van de gevechtswaarde, doch *zelfoverschatting* is daarentegen een gevaarlijk kwaad, dat in oorlogstijd, zelfs door eigen numerieke meerderheid, niet is goed te maken. Waar een land als het onze op zichzelf nooit een numerieke meerderheid zal hebben, doch de kwaliteit het moet doen, en niet de kwantiteit, daar moet deze *zelfoverschatting* fataal worden.

Thans een ander punt. De C.V. wenscht vaste onderwijzers voor vaste klassen (klasseboekjes). Wie zijn nu die vaste onderwijzers, het beroepskader; of de kaderadspiranten? O, natuurlijk het beroepskader, hoort men zeggen. Best, maar de kaderadspiranten geven de instructie, en vrijwel zelfstandig, en volgens „Wenken” *niet* in ieder vak en *vakgedeelte*.

Dus heeft men in de practijk een beroepssergeant, die nu eens les geeft in een bepaald gedeelte van een vak, en vervolgens een kaderadspirant, doch niet steeds dezelfde, die dat vakgedeelte behandelt.

Aldus heeft een recrutenklasse beurtelings tot instructeur één beroepssergeant (ook niet steeds dezelfde, door wacht, ziekte enz.) en pl.m. 3 tot 9 verschillende kaderadspiranten.

Dat dit niet ten goede komt van de recruten-opleiding, moet toch duidelijk zijn en dat de krijgstucht daar onder moet lijden evenzeer.

Als men nu bedenkt, dat een pas aangesteld beroepssergeant nog lang niet geschikt is om aan recruten in alle vakken les te geven, hoe wil men dan kunnen zeggen van kaderadspiranten, die nog lang geen dpl. sergeant zijn, dat zij leervakken, of onderdeelen van leervakken, *volkomen meester* zouden kunnen zijn. Een *klassikaal-te-werkstellen* van kaderadspiranten en wel *allen in een zelfde* aantal (en nog wel een groot aantal) vakken, doet vreemd aan.

Bij de recruten-opleiding zal m.i. het beroepskader nimmer *vervangen* kunnen worden door zulke kaderadspiranten, hetgeen het daarbij werkzaam stellen volstrekt niet behoeft uit te sluiten.

Dat het van groot belang is, dat kaderadspiranten bij recruten werkzaam zijn, zal door niemand ontkend worden. Alleen met een theoretische leerschool komt men er niet. Doch alle overdrijving schaadt en vergroot *ook* onnoodig de schade aan de recrutenopleiding.

Men moet den C. eener opleiding meer vrijheid laten om het systeem, in „Wenken” neergelegd, zoo goed mogelijk te volgen; en niet eischen, zelfs niet bij een abnormale getalsverhouding van de kaderadspiranten, dat de klasse, die niet ingedeeld is bij de recruten, op *hetzelfde* terrein, *hetzelfde* doet als die recruten.

Op die manier toch komt de kaderadspirant niet verder dan de leerstof, die met den recruit wordt behandeld en schiet even langzaam op.

Is echter een kaderklasse ingedeeld bij recruten, dan moet ook het kader uit *die* klasse bij die recruten rouleeren, waarbij er dan eens meer, dan eens minder, gelijk werkzaam kunnen zijn. De overigen dier klasse kunnen dan, als eigen oefening, daar vlak bij, in de eerste plaats hetzelfde behandelen en c.q. daarna, nog wat anders, dat voor hen van belang is.

Echter, de klasse, niet ingedeeld bij recruten, moet *geheel* onafhankelijk staan en den tijd besteden volgens de punten 1, 2 en 3 onder *ad. B.* aangegeven. Soms kan de oefening verder weg, of op ander soort terrein worden gehouden. In ieder geval moet die klasse vrij zijn, en niet kleven aan de recruten.

Dit geldt allermeeest voor de Tirr.C. Zóó opgevat, zou de bestaande *abnormale* getalsverhouding van de kaderadspiranten en bij de Zw. Mitr. en bij de Tirr. alleen voordeel bieden, en een betere opleiding gewaarborgd zijn.

Voor enkele oefeningen moet de C. der kaderopleiding zelfs de bevoegdheid

hebben al zijn kader bij elkaar te hebben om zeker te zijn, dat allen die bepaalde oefening bijwonen, anders toch moet die oefening klas voor klas, herhaald worden, en van uitstel komt afstel.

Bezien we nu het schrijven van den C.V. d.d. 30 Mei 1932, derde alinea, dan is het mogelijk, dat daarin het bovenstaande bedoeld wordt, maar duidelijk is die alinea niet.

In de practijk zullen van de kaderopleiding der Verb. Afd. eerder dan van de kaderopleiding Tirr., of Zw. Mitr., klachten komen, dat de tewerkstelling bij de recruten van nadeeligen invloed is. Dit spruit hoofdzakelijk daaruit voort, dat men én bij de kaderopleiding Tirr., én bij die voor Zw. Mitr., een kadersterkte ver *boven* het normale getal heeft, in tegenstelling met de Verb. Afd. Hierdoor is dus bij de Verb. Afd. dit kader naar verhouding meer werkzaam bij de recruten, dan bij de beide andere opleidingen het geval is; hetgeen moeilijk te vereenigen is met het zeer overladen programma der Verb. Afd.

Het technisch moeilijker zijn der vakken bij de Verb. Afd. speelt hier niet zoo'n voorname rol, als men wel schijnt te denken. Worden toch die vakken gekend, dan zal het onderwijs daarin niet zoo bezwaarlijk zijn.

Het niet goed en volledig kunnen afwerken van het programma der geheele opleiding, valt in het bijzonder bij de Verb. Afd. op; vandaar dat men er hier in de eerste plaats (in verband met den beperkten tijd en het overladen programma) naar zal streven, het programma *geheel door te werken*, wat natuurlijk niet gelijk staat met het kennen van de leerstof.

In dit verband moet er dus op worden gewezen dat, waar boven voorgesteld is, *steeds* de opleiding Verb. Afd. per Brigade te centraliseeren, de kaderadspiranten niet moeten worden gebruikt (misbruikt), om, als nagenoeg zelfstandig instructeur die recruten op te leiden.

Tevens is het dan aan te bevelen steeds de kaderklasse Verb. Afd. gecentraliseerd te laten tot opkomst van de volgende kaderploeg Verb. Afd., teneinde ook de voortgezette opleiding goed tot haar recht te doen komen.

In beginsel zal een ieder zich kunnen vereenigen met het systeem in „Wenken” neergelegd; echter heeft men het te beschouwen als één der vormen, waarin kan worden gestreefd naar een goede opleiding, welke vorm dan echter in de practijk alleen slechts is te *benaderen*.

De tewerkstelling van het kader van alle opleidingen is echter bij dit systeem, als men dit letterlijk volgt, te hoog opgevoerd; met de boven omschreven noodlottige gevolgen.

Een zegen dus, dat in de practijk het kadergetal bij Zw. Mitr. en Tirr. te sterk is, mits men het maar gebruikt op de boven aangegeven wijze. In de practijk veroorzaakt het min of meer slaafs volgen van „Wenken” (waarbij ook nog rekening moet worden gehouden met daaromtrent gegeven bijzondere orders en wenschen) een soort verwrongen systeem.

Getracht wordt n.l. het systeem „Wenken” te volgen, echter wordt er in de practijk, uit een zeer natuurlijken drang om de opleiding zoo goed mogelijk tot haar recht te laten komen, hier eens meer, daar eens minder, van afgeveken. Dit nu brengt het groote gevaar met zich, dat de beoordeeling van het systeem niet meer zuiver is. Hiervan kan weer het gevolg zijn, dat, bij de beoordeeling der bij die opleidingen verkregen resultaten, chefs allicht in den waan gebracht worden, dat de opleiding *van* en *door* die kaderadspiranten nog niet zoo slecht uitvalt.

Tevens wordt dan mogelijk ook vergeten, dat zelfs volgens „Wenken”

een deel, en wel het moeilijkste onderwijs, rechtstreeks in handen is geweest van het beroepskader.

Of de kaderopleiding in handen is van één C.C., zooals bij de Zw. Mitr. en Verb.Afd., ofwel over twee C.C. loopt, zooals voor de Tirr. (kader en recruten), brengt practisch niet die bezwaren mee, die men soms aan dit systeem wil aanwrijven, daar de samenwerking, die er in dienst toch overal zijn moet, ook hier niet ontbreekt. Onder de huidige omstandigheden zou de opleiding van kader en recruten Tirr. evenmin gebaat zijn door haar te brengen onder één C.C.

Het is beslist noodzakelijk, dat iedere kaderopleiding een *eigen* hoofd, hetzij een Kapt. dan wel een oudere 1e Luit., heeft. Een zekere mate van zelfstandigheid is voor dat hoofd beslist noodzakelijk. Het doen opleiden van de kaderadspiranten bij de Tirailleu-compagnie brengt vooral op momenten, dat die Tirr.C. zijn handen vol heeft, met andere zaken (vooral in de zomermaanden) een aanzienlijke verzwarende mede.

Resumeerend, geven wij het volgende in overweging ter verbetering van den thans bestaanden toestand der kaderopleidingen:

- a. Veel grootere zelfstandigheid voor den C., die met een kaderopleiding is belast, teneinde hem, veel meer dan thans het geval is, gelegenheid te geven zich aan de omstandigheden, die zich tijdens een opleiding (die dan in beginsel volgens „Wenken” geschiedt) kunnen voordoen, aan te passen.
- b. Op de door dien C. op te maken diensttableaux, alleen te doen vermelden de vakken (c.q. uren) waarin kaderadsp. werkzaam zijn bij de recruten, *zonder vermelding* van klasse A of B enz. waardoor meer rekening kan worden gehouden met allerlei omstandigheden, bijv.: grootere of kleinere sterkte der recrutenklassen, en tevens met de meer of mindere geschiktheid tot les geven in bepaalde vakken door bepaalde kaderadspiranten.
- c. Aan den C. der opleiding bevoegdheid geven de kaderadspn. bij sommige oefeningen in haar *geheel* bijeen te kunnen nemen; bijv. voor enkele meer technische oefeningen in verband met de voortgezette opleiding.
- d. Kaderadspn. *niet* vrijwel zelfstandig instructeur te doen zijn in vakken, die ze zelf nog onvoldoende meester zijn. De leiding dient dan te zijn bij het beroepskader; het werkzaam zijn der kaderadspn. bepaalt zich dan in hoofdzaak tot het uitvoeren van kleine opdrachten enz., ter verkrijging van *routine* en *zelfvertrouwen*.
- e. De C. der kaderopleiding moet het werkzaam zijn bij de recruten zóódanig kunnen regelen, dat de gemiddelde 60%, volgens „Wenken”, als een *maximum* zijn te beschouwen voor normale gevallen en dat voor ongunstige gevallen een minimum van pl.m. 25% geldt.
- f. De C. der kaderopl. moet vrij zijn, om de kaderadspn., die niet rechtstreeks werkzaam zijn gesteld bij de recrutenopleiding, te kunnen opleiden volgens de bovengenoemde eischen ad. 1, 2 en 3. Deze kaderadspiranten moeten niet kleven aan de recruten, doch zoo noodig oefenen op andere terreinen, soms ook verder van huis, hetgeen zeker noodzakelijk is voor oefeningen in kaart lezen, oriënteeren, enz.
- g. Ten slotte geldt dan nog speciaal voor de kaderopleiding Verb.Afd. de kwestie van de centralisatie der opleiding bij de brigade; een en ander zooals hierboven werd uiteengezet.

DE HISTORISCHE ONTWIKKELING VAN DEN KAZERNEBOUW¹⁾

DOOR W. H. SCHUKKING,

Kapitein der Genie.

Inleiding.

In het feit dat juist in de laatste jaren het kazernesvraagstuk in de Residentie weder op den voorgrond is komen te staan, en thans de plannen voor den bouw van nieuwe kazernementen voor de bereden wapens gereed liggen, heeft schrijver dezès als Eerstaanwezend-Ingenieur te 's-Gravenhage, tezamen met zijn mede-lid in het Eerecomité der „NEBO”, den Luitenant-kolonel der Genie P. W. SCHARROO, aanleiding gevonden om, na verkregen instemming van den Inspecteur der Genie, den Minister van Defensie een voorstel tot deelname van de bouwdiensten van *Genie* en *Loodswezen* aan genoemde Tentoonstelling aan te bieden.

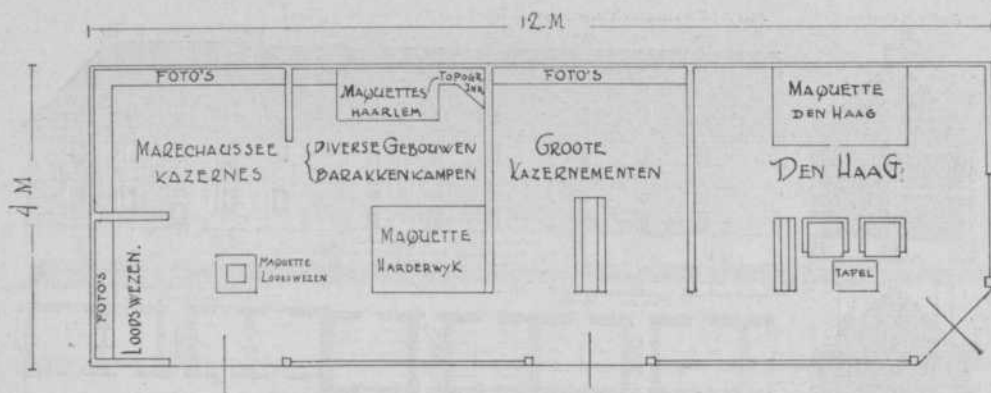
Goedkeurend werd hierop beschikt, de hoogstnoodige fondsen werden beschikbaar gesteld en zoo heeft van 8 t/m 17 April 1932 het Wapen der Genie aan het Nederlandsche publiek kunnen toonen dat in zijn gelederen, behalve kundige ingenieurs en technici, ook architecten — zij het uiteraard in gering aantal — dienen, aan wie de taak, *schoone militaire bouwkunst* te scheppen, kan worden toevertrouwd.

Van het, in den vorm van teekeningen, maquettes en foto's tentoongestelde is in *bijlage I* een beknopt overzicht gegeven, terwijl afb. 1 den plattegrond weergeeft van den „stand”, door de goede zorgen van den Kapitein der Genie J. Kok tot een artistiek geheel ingericht. Behalve de moderne militaire architectuur: van het groote kazernescomplex, van de kleinere kazerne (Koninklijke Marechaussee, enz.) en van de gebouwen met bijzondere bestemmingen en den bouw der *Interneeringskampen* door de Genie in de mobilisatiejaren 1914—'18, bood de stand van Defensie, wat het Genie-gedeelte betrof, tevens een eenigszins overzichtelijk beeld van de ontwikkeling van den kazernebouw in *Nederland*.

Immers werd aan de Kazerne Oranje-Nassau te *Amsterdam*, in 1811 gebouwd, het oude stelsel van *massalegering* duidelijk gedemonstreerd, daarnaast aan de Kazernes te *Assen* (1892), *Breda* (Chassékazerne, 1896) en *Ede* (Infanterie, 1904) de overgang naar de decentralisatie en eindelijk met de kazernementen te *Breda* (Cavalerie, 1910), *Utrecht* (Kromhoutkazerne 1910), *Harderwijk* (1911) en 's-Gravenhage (ontwerp 1931) het moderne *paviljoensysteem*.

Meer volledig is deze ontwikkelingsgang, met het buitenland als voorbeeld, hieronder uiteengezet.

¹⁾ Omgewerkte lezing over *Militaire bouwkunst*, gehouden op 12 April 1932 ter gelegenheid van de Nederlandsche Bouwtentoonstelling (NEBO) te 's-Gravenhage.

Afb. 1. Plattegrond stand D. v. D. op de Nebo.

I. De kazerneering en kazernebouw in Nederland tot omstreeks 1870.

In „Den Arbeid van Mars”, een oud handboek voor vestingbouw en vestingoorlog, in 1672 in het Nederlandsch vertaald naar de Fransche uitgave van 1670, geeft de schrijver, ALLAIN MANESSON MALLET, de volgende voorschriften voor „de Logering der Krijgsknechten”:

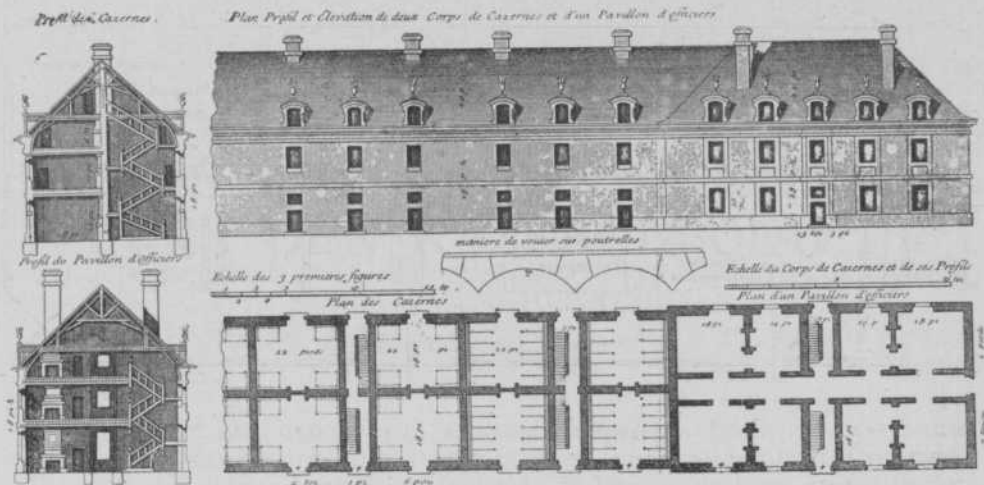
„Wanneer de Belegerde Steden klein zijn, soo kunnen de Soldaten op „kamers gelogeert worden bij de Borgeren; maar wanneer de Plaatsen groot „zijn, en wel vol inwoonderen, sal men de Soldaten logeren, in de Sterkten, „of wel in Hutten, of groote Kordegarden, die men omtrent de Wallen sal „bouwen.”

De legering in hutten of *barakken* werd in de Republiek reeds toegepast sedert het begin van den 80-jarigen oorlog in de toen veelvuldig aangelegde forten of schansen. Bekend is o.a. dat de binnenruimte van het fort *Noordam*, omstreeks 1577 gebouwd aan de haven van *Zevenbergen*, en toentertijd door DANIEL SPECKLE op zijn reis naar de Nederlanden bezocht, grootendeels bezet was met logiesbarakken voor de bezetting.

Doch ook in de grootere vestingen kwamen zoodanige barakken voor. VAN DER HOEVEN vermeldt in zijn „Geschiedenis der Vesting Breda” (1868) dat, ten behoeve van de verandering dier vesting in 1682, behalve de huizen van de burgers ook een 40-tal barakken moesten worden afgebroken. Uit de, in bijlage XXXIV van dat werk opgenomen: Overeenkomst betreffende het onderhoud van militaire gebouwen van 4 December 1682, blijkt dat zowel „ruijters baracken” als „soldaten baracken” werden gesloopt en nieuw gebouwd. Niet onwaarschijnlijk zijn de nieuwe barakken in steen opgericht, althans reeds in de 1e helft der 18e eeuw komen te Breda permanente militaire gebouwen voor, als: de „Hooge Barakken” en de nog bestaande voormalige „Lange Stallen-kazerne” (zie de plattegronden van *Breda* bij WAGENAAR en VAN GOOR).

Ook in *Venlo* (1732)¹⁾ en *Willemstad* (1748) werden toen reeds *kazernes* gebouwd, vermoedelijk in navolging van den barakkenbouw van een langgerekten vorm. In deze vesting-kazernes kunnen naar onze meening worden gezien

¹⁾ Het Register der Genie vermeldt: „Teneinde de ingezetenen van de militaire huisvesting te bevrijden, werden door den stedelijken magistraat van *Venloo* in het jaar 1732

Afb. 2. Inf. kazerne Vauban (einde 17e eeuw).

de „grootte Kordegarden” (Corps de garde = wachthuis) van MALLET, hoewel zijn boek wel voornamelijk betrekking zal hebben gehad op de kazernes in de versterkte plaatsen van *Frankrijk*, waarover hierna in II zal worden gesproken.

Het einde der 18e eeuw zag in ons land nog eenige kazernes ontstaan ¹⁾ (Woerden 1790, Groningen 1796—'98 en Den Haag: die van de Gardes du Corps, in 1843 tot de z.g. Frederikkazerne vergroot), de Fransche tijd doet te *Amsterdam* de kazerne Saint-Charles, later Oranje-Nassau genoemd, en te *Vlissingen*, de bomvrije kazerne verrijzen, doch de kazerneering bleef, ook nog na dien tijd, aan de zorg der gemeenten toevertrouwd.

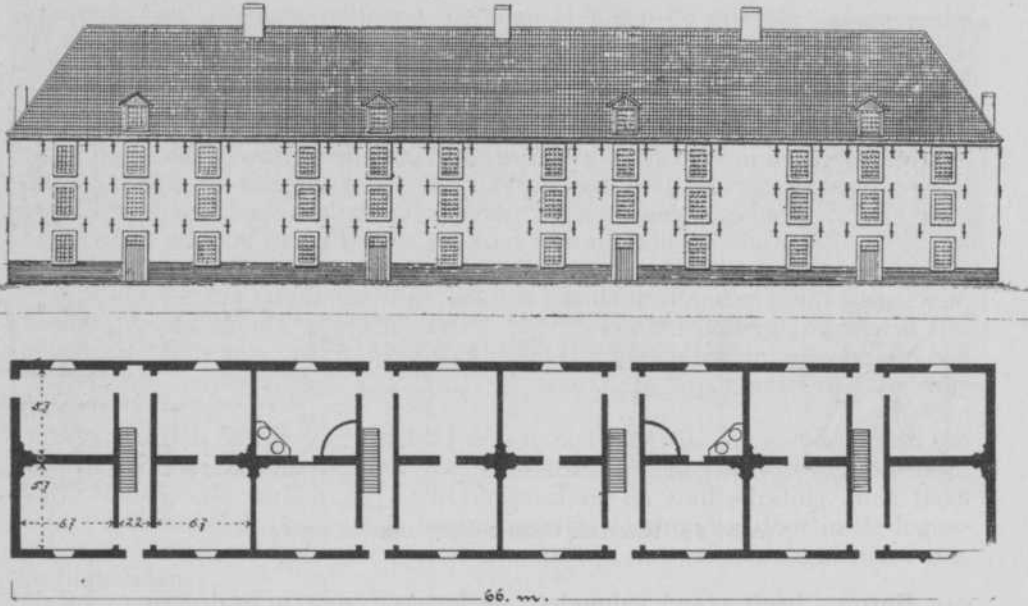
Deze hebben, voorzoover de huisvesting niet in ontruimde kloosters of gestichten, soms zelfs in pakhuizen geschiedde (*Breda*, *Harderwijk*, *Maastricht*, *Utrecht*, *Zutphen*, *Zwolle*, *Nijmegen*, enz.) daartoe in de jaren van 1820 tot '70 in verschillende steden nieuwe kazernes gebouwd, n.l. in chronologische volgorde, te: *Utrecht* (1822) afb. 5), *Vlissingen* (1822), *Den Haag* (1824), *Grave* (1825), *Gorinchem* (1826), *Leeuwarden* (1827), *Kampen* (1831 en 1852), *Breda*

„de twee afzonderlijk liggende kazernes bij de voormalige Roermondsche poort (grootte „en kleine blok genoemd) voor de Infanterie gebouwd”.

Van deze oudste en nog in gebruik zijnde kazernes in Nederland geven wij in afb. 3 een gevel en een plattegrond naar gegevens, ons welwillend verschaft door den heer L. A. OUWERKERK, Hoofdopzichter van Fortificatiën te *Venlo*. Het nog aanwezige bestek vermeldt o.m. dat het grootte „Block baracken sal bestaan uyt acht en veertigh kamers, in drie verdieppinge” en het kleine Blok uit „vier en twintigh kamers van de selve grootte als hier vooren gesproken.” Deze grootte bedraagt $5,7 \times 6,7$ m². Uit lokaalindeeling en gevel blijkt een merkwaardige overeenkomst met de oorspronkelijke kazernes van VAUBAN (afb. 2), doch diens „goût artistique” wordt in de Nederlandsche blokkenbarakken gemist.

Zie voorts H. OP DE LAACK: *Vóór twee eeuwen*. De kazernes aan de Roermondsche Poort (Nieuwe Venlosche courant van 7 Mei 1932).

¹⁾ Wellicht was op dezen bouw van invloed de Missive van den Generaal CAREL DU MOULIN, op 27 Maart 1791 tot Stadhouders Prins Willem V gericht (Archief der Genie D. v. D. Memoriën Nr. 67) en waarin verschillende gebreken van de bestaande „blokken barakken” e.d. worden vermeld.

Afb. 3. Kazerne „het Grootte Blok” tē Venlo (1732).

(1832), *Arnhem* (1836), *Den Helder* (1840), *Den Haag* (1841¹) en 1843), *Delft* (1844), *Deventer* (1847), *Middelburg* en *Roermond* (1849), *Leiden* (1854), *Leeuwarden* (1861), *Schoonhoven* (1862), *Amsterdam* (1864), *Doesburg* (1866). (Voor de namen en verdere lotgevallen van deze en de oudere kazernes, zie *bijlage 2*).

Krachtens Koninklijk Besluit van 6 Augustus 1860 No. 22 nam het Rijk het beheer en onderhoud dezer gemeentebouwen over, doch eerst na 1870 werd de bouw van nieuwe kazernes, welke zoowel door het verouderd zijn der bestaande als wegens de veranderde dislocatie der troepen noodig was geworden, terhand genomen.

Alvorens de algemeene inrichting van deze en ook van de oudere kazernes in ons land te bespreken, willen wij eerst eenige woorden wijden aan de inrichting van het oude *Fransche* kazernetype, ook buiten Frankrijk het klassieke voorbeeld van kazernebouw.

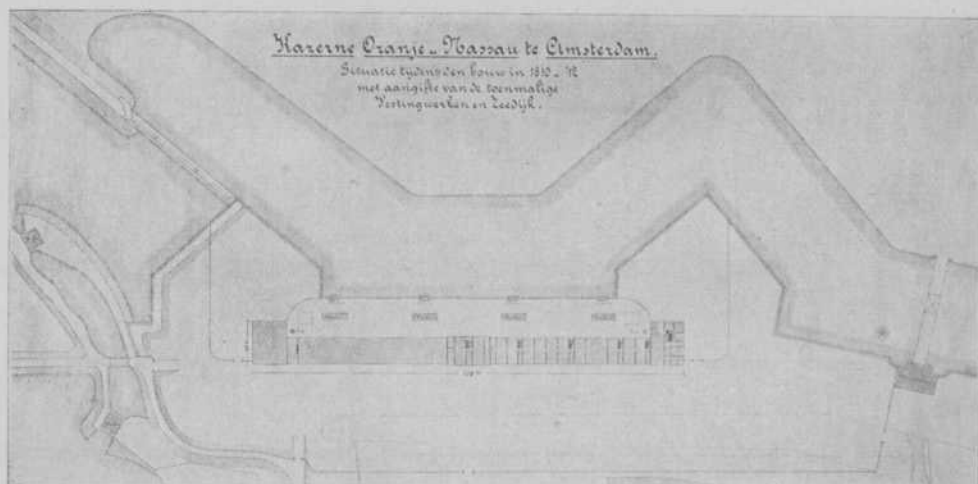
II. Het systeem der massalegering. De kazerne van het „type-Vauban.”

Bij decreet van 17 Maart 1685 bepaalde Lodewijk XIV dat de Infanterie in kazernes moest worden gehuisvest. VAUBAN, niet minder kunstzinnig architect dan groot ingenieur en vestingbouwkundige²), ontwierp het kazerne-type dat met betrekkelijk geringe wijzigingen bijna twee eeuwen lang, in alle landen

¹) De *Alexander-kazerne*, door Koning Willem II gebouwd en in 1851 uit zijn nalatenschap aan de gemeente 's-Gravenhage verkocht.

²) Evenals de Italiaansche militaire architecten der Renaissance, van wie hij een groot bewonderaar was, slaagde VAUBAN er in: „de cumuler le savoir du constructeur avec le sentiment et la foi de l'artiste dans le culte du beau, du vrai, de l'utile.” (Generaal NORMAND in R.G.M. Mei 1927, blz. 425).

„Ses casernes sont simples, mais de lignes heureuses et habituellement ornées d'un „fronton décoré de trophées. Il n'a pas idée de casernes semblables à des prisons” (dezelfde in R.G.M. Februari 1925 blz. 113).

Afb. 4. Kazerne Oranje Nassau te Amsterdam.

van Europa, heeft stand gehouden: de kazerne voor massalegering. In de vestingen, de meestal eveneens door VAUBAN versterkte steden van Frankrijk, werden deze kazernes op groote schaal gebouwd. Zoo werd in 1703 door hem, na de inneming van *Nieuw-Breisach*, aan den Rijn, deze stad van nieuwe vestingwerken voorzien en tevens werd een geheel nieuw bouwplan aangelegd met straten, pleinen en huizenblokken binnen den regelmatigen 8-hoek der wallen.

„Pour maintenir l'ordre et la discipline dans la Garnison des Places, on y „fait des Cazernes pour loger les Troupes.” Aldus BÉLIDOR in zijn „Science des Ingenieurs” (1729), waarin hij de genoemde vestingstad als een model afbeeldt en beschrijft.

Behalve uit een kerk met kerkhof, een stadhuis met gevangenis en markthallen, omvat het plan *kazerneblokken met aangebouwde officierspaviljoens*, verschillende logiesgebouwen voor Commandanten, enz. magazijnen, arsenaal en eindelijk een groot aantal woningblokken, aangeduid als „maisons de Bourgeois”¹⁾.

Elk binnen langs de wallen gelegen „corps de cazernes” (afb. 2) kon op de 24 soldatenkamers 288 man voetvolk huisvesten (elke kamer had 4 tweeslaapsbedden; een derde der bewoners was steeds op wacht) en het aangebouwde „Pavillon d'officiers” 12 officieren, die ruim gelogeed waren, in oorlogstijd 24. De beganegrondslokalen konden zoonodig ook voor stalling van paarden worden gebruikt, n.l. 12 per lokaal; met het oog hierop waren beganegronds geen andere ramen aangebracht dan die boven de deuren! In de groote schouwen werd door de bewoners zelf gekookt.

BÉLIDOR vermeldt nog dat het aantal der kazernes c.a. berekend was op 500 man infanterie en 200 paarden per bastion van de vesting.

Hij beschrijft verder de Cavalerie-kazernes, in 1728 te *Bethune* gebouwd en

¹⁾ Voor deze woningen golden bepaalde voorschriften, overeenkomstig de zeden des tijds; BÉLIDOR zegt er van: „le réglement prescrit ce qu'il faut observer pour empêcher les contestations entre les voisins, et à quoi chaque particulier doit s'assujettir en bâtissant dans une Place de guerre.”

eveneens van Officierspaviljoens voorzien. Het zijn de mooiste kazernes, die hij kent: de begane grond bevat de stallen „d'une fort belle grandeur, et bien éclairées chacune par deux croisées" (kruisramen), boven deze stallen, welke door gewelven zijn afgedekt, bevinden zich nog 3 étages „pour les Cavaliers," alle met een middengang.

De besproken *Vauban'sche* kazernes waren op zichzelf van het *lineaire* type, doch werden zij aaneen gebouwd rondom een binnenplaats, zooals vooral voor den dienst der Cavalerie noodig werd geoordeeld, dan ontstond het *vierkante* type, waarbij de aan die z.g. „cour" grenzende lokalen slechts zeer onvoldoende lucht, licht en zonnwarmte konden ontvangen. Paste men dan bovendien nog een *middencorridor* toe, dan liet de toestand in zulke gebouwen, waarin steeds groote troepenmassa's bijeen werden ondergebracht, in hygiënisch opzicht zeer veel te wenschen over. Het oorspronkelijke, voor zijn tijd uitstekende, ontwerp van VAUBAN is er door deze wijzigingen niet op verbeterd.

Eerst na den oorlog van 1870/71 treedt in Frankrijk eenige verbetering in met de kazerne van het *type du génie* van 1874, uitsluitend van den lineairen vorm, met goede verlichting, luchtversching en zonbestraling. Men bleef echter aanvankelijk nog aan de massa-legering vasthouden door in de logiesgebouwen troepenafdeelingen van groote sterkte, tot geheele regimenten toe, te huisvesten.

Ook in *Nederland* is bij de in de 18e en de 19e eeuw (tot ongeveer 1870) gebouwde kazernes doorgaans het *type-VAUBAN* gevolgd, laatstbedoelde, ook die voor de infanterie, waren daarbij meestal van het *vierkante* type.

Zuiver *lineair*, doch van massale afmetingen, is de reeds genoemde kazerne *Oranje-Nassau* te *Amsterdam*, waarvoor op 17 November 1810 de eerste steen werd gelegd door Maarschalk CHARLES OUDINOT, hertog van *Reggio*¹⁾. Ontworpen door den Franschen Kapitein der genie PICOT DE MORAS, is zij gebouwd door den directeur van Stadswerken ABR. VAN DER HART. Van het 279 m. lange gebouw was het middengedeelte bestemd voor huisvesting van ongeveer 3000 man, terwijl de paviljoens aan de einden, evenals bij de kazernes van VAUBAN, aan de officieren waren toegewezen. Zelfs de ligging, langs de courtine tusschen de bastions *Oeterwaal* en *Oosterbeer* der voormalige vesting (afb. 4), doet denken aan den aanleg van de kazernes in de Fransche versterkte steden.

(Slot volgt.)

¹⁾ Voor meerdere bijzonderheden nopens deze plechtigheid, zij verwezen naar het ook wegens de illustraties merkwaardige boek van RAOUL DE CISTERNES: *Journal de marche du Grenadier Pils 1804—1814*, uitgegeven in 1895 en aanwezig in de Bibl. D. v. D.

Bijlage I.

OVERZICHT

van de inzending van het *Departement van Defensie* (dienst der *Genie*).

Afdeelingen.	Korte beschrijving.
Groote kazernementen.	Maquette, perspectief- en andere teekeningen van een gedeelte van het: „Ontwerp wegens het bouwen van kazernementen voor de Korpsen der Bereden Wapens te 's-Gravenhage.”
	Statistische voorstellingen betreffende de legering van troepen in kazernementen en barakkenkampen en de stalling van paarden.
	Overzichtskaart van de groote kazernementen in <i>Nederland</i> .
	Teekeningen van kazernementen te <i>Assen</i> , <i>Ede</i> , <i>Breda</i> , <i>Harderwijk</i> en <i>Utrecht</i> .
Barakkenkampen.	Fotografiën van kazernementen te <i>Breda</i> , 's- <i>Hertogenbosch</i> en <i>Utrecht</i> .
	Maquette van het voormalige Interneeringskamp te <i>Harderwijk</i> .
	Situatietekening van het Noodhospitaal aan den Tapijtweg te 's- <i>Gravenhage</i> .
	Perspectiefteekening van een ontwerp voor een barakkenkamp te <i>Milligen</i> .
	Teekening van een tijdelijke ontluizingsinrichting te <i>Oldenzaal</i> .
	Overzichtskaart van de interneerings- en vluchtelingenkampen in <i>Nederland</i> (1914—1918).
Diverse Militaire Gebouwen.	Luchtfotografie van het barakkenkamp te <i>Waaltdorp</i> .
	Teekening van de kazerne Oranje-Nassau te <i>Amsterdam</i> .
	Maquette en perspectiefteekeningen van een ontwerp voor de Topografische Inrichting te 's- <i>Gravenhage</i> .
	Fotografiën van het gebouw der Topografische Inrichting te 's- <i>Gravenhage</i> .
	Teekeningen en fotografiën van het Bureelgebouw in de Oranje-Nassaukazerne te <i>Amsterdam</i> .
Perspectiefteekening van een ontwerp voor een Marine-kazerne op het terrein van het Marine-Etablissement te <i>Amsterdam</i> .	
Maquette, tekening en fotografiën van de badinrichting van het kazernement aan de Kleverlaan te <i>Haarlem</i> .	
Teekening en fotografiën van het privatengebouw van het kazernement aan de Kleverlaan te <i>Haarlem</i> .	

Afdelingen.	Korte beschrijving.
Diverse Militaire Gebouwen.	Fotografiën van het kazernement aan de Kleverlaan en de Koudehorn-kazerne te <i>Haarlem</i> .
	Perspectief- en andere teekeningen van de kazerne voor de Politietroepen te <i>Groningen</i> .
	Fotografieën van gebouwen der Luchtvaartafdeeling te <i>Soesterberg</i> .
	Teekening van een ontwerp voor een poortgebouw met exercitieloods te <i>Groningen</i> .
	Perspectiefteekening van een plantongebouwtje te <i>Groningen</i> .
	Fotografie van de Militaire Bakkerij te <i>Groningen</i> .
	Perspectiefteekening en fotografiën van een stalcomplex in de Legerplaats bij <i>Oldebroek</i> .
Perspectiefteekening en fotografiën van een officierswoning in de Legerplaats bij <i>Oldebroek</i> .	
Teekening van het onderofficierspaviljoen in de Legerplaats bij <i>Oldebroek</i> .	
Marechausseekazernes.	Overzichtskaart van de door den dienst der Genie gebouwde kazernementen der Koninklijke Marechaussee in <i>Nederland</i> .
	Perspectief- en andere teekeningen en fotografiën van Marechausseekazernes te <i>Groningen</i> , <i>Leeuwarden</i> , <i>Zwolle</i> , <i>Winschoten</i> , <i>Lichtmis</i> , <i>Wormerveer</i> , <i>Hilvarenbeek</i> en <i>Princenhage</i> .
	Perspectief- en andere teekeningen van ontwerpen voor eenige Marechausseekazernes.

Bijlage 2.

Overzicht van oude kazernes (vóór 1870 als kazerne gebouwd) in Nederland.

Provincie.	Garnizoen (of Vesting).	Kazerne met bouwjaar, enz.
Groningen	Groningen	Noorder- en Suderkazerne (1796—'98) ¹⁾ .
Friesland	Leeuwarden	Voorm. Inf. kaz. a/d. Nieuwekade (1861) (Prins Frederikkazerne geb. 1827-'28 afgebrand 1860).
Overijssel	Kampen	Kazerne a/d Oudestraat (1831 en 1852).
	Deventer	Kazerne b/d voorm. Bergpoort (1847—'48).
Gelderland	Arnhem	Willemskazerne (1836—'38).
	Doesburg	Mauritskazerne (1866).
Utrecht	Utrecht	Willemskazerne (1822) ged. afgebrand October 1877
Noord-Holland	Amsterdam	Kazerne Oranje-Nassau (1810—'11). Cavalerie-Kazerne (1867).
Zuid-Holland	's-Gravenhage	Frederikkazerne (Gardes du corps XVIII B. ver- groot 1843). Oranjekazerne (1824) afgebrand 18 Maart 1919 Alexanderkazerne (1841).
	Leiden	Morschpoortkazerne (1854) (Oud gebouw bestond reeds in 1450).
	Delft	Kazerne aan de Paardenmarkt (1844) ged. afge- brand 1915.
	Gouda	Kazerne a/d Varkenmarkt (vergroot 1841—'42).
	Schoonhoven	Kazerne (ged. 1862—'63).
	Woerden	Kazerne (1790).
	Gorinchem	Willemskazerne (1826).
Zeeland	Middelburg	Kazerne Korte Noordstraat (verb. 1849).
	Vlissingen	Bomvrije kazerne (1812). Westdijkkazerne (1822).
Noord-Brabant	Grave	1825 ¹⁾ .
	Willemstad	Kazerne (1748) ged. afgebroken.
	Geertruidenberg	Kazerne a/d Markt (verbouwd 1826). Kazerne a/d Havenkade (1782—'86).
	Breda	Lange of Ruitersallen (1765), 1836 kazerne. Kloosterkazerne (nieuw gebouw) (1832).
	Bergen-op-Zoom	Oranje-Nassaukazerne a/d Korenmarkt (verb. 1860).
Limburg	Maastricht	Brusselsche Barakken (1677 als stallen geb. ver- moedelijk begin 19e eeuw verb. tot Kazernes).
	Roermond	Kazerne a/d Hamstraat (1849).
	Venlo	Kazerne b/d voormalige Roermondsche poort, z.g. Groote en Kleine Blok (1732).

¹⁾ Zie BRUGMANS EN PETERS. Oud-Nederlandsche steden; deel 2: De Nederlandsche Stedenbouw, blz. 350 en 351.

GASBEVELEN

DOOR A. H. J. L. FIÉVEZ,

Eerste luitenant der infanterie, ged. bij de Hoogere Krijgsschool.

(Vervolg van blz. 35)

Naar aanleiding van het van C.V. ontvangen „Algemeen bevel voor het bezetten van een tweede stelling” geeft C.—I D.G. zijn:

Algemeen verdedigingsbevel, waarin o.m. het volgende voorkomt (zie *schets*): II D.G. heeft opdracht een *tweede stelling* te bezetten.

Frontlijn: Het Klaphek—Hooge Land—'t Veld—de Vree—Tjepma (nabij Oudenrijn)—Ruimzicht—pl. 35 Merwedekanaal.

Ruglijn: Breede Steeg—Hooge Biezendijk—Zuidrand IJsselstein—Eiteren—Groenestein—de Meerndijk—Klein Zand—Proostwetering.

Voorposten: aan Vaartsche Rijn—Merwedekanaal en N.W. rand Utrecht. *Scheidingslijn* tusschen III Div. (rechts) en IV Div.: Kn. M. (Linschoten)—pl. 9 Kunstweg Achthoven Veldhuizen—Middelwetering—Ravensche Wetering—Waaische dijk (aan III).

Achtergrens divisien: Damweg—Polsbroekerdam—Montfoort—Harmelen—Laag Nieuwkoop (oorden bij de divisien).

Versterking van de divisien: III Div. met 16 R.A. (min II), 3 Comp. Mitr. tl. (min ½) en VI. A. (min ½); IV Div. met

D.G. reserve: 3 afzonderlijke groepen:

Groep A: II Verk. A., te Jaarsveld.

Groep B: 29 R.I. (min I), te Montfoort.

Groep C: I—29 R.I., te Harmelen.

D.G.A.: Twee groepen.

Groep Zuid: 14 R.A. en 12 Afd. Art.

Groep Noord: 20 R.A.

Stellingterreinen: zie *schets* (I—20 R.A. in vt. 29—57).

II Lu. A. en 2 Comp. Mitr. tl.: P.M. (zijn toegevoegd aan II D.G.).

D.G.T. te Woerden en Linschoten.

Werktroepen: Voorloopig ter beschikking van C.—II D.G.: 3 bataljons à 800 man.

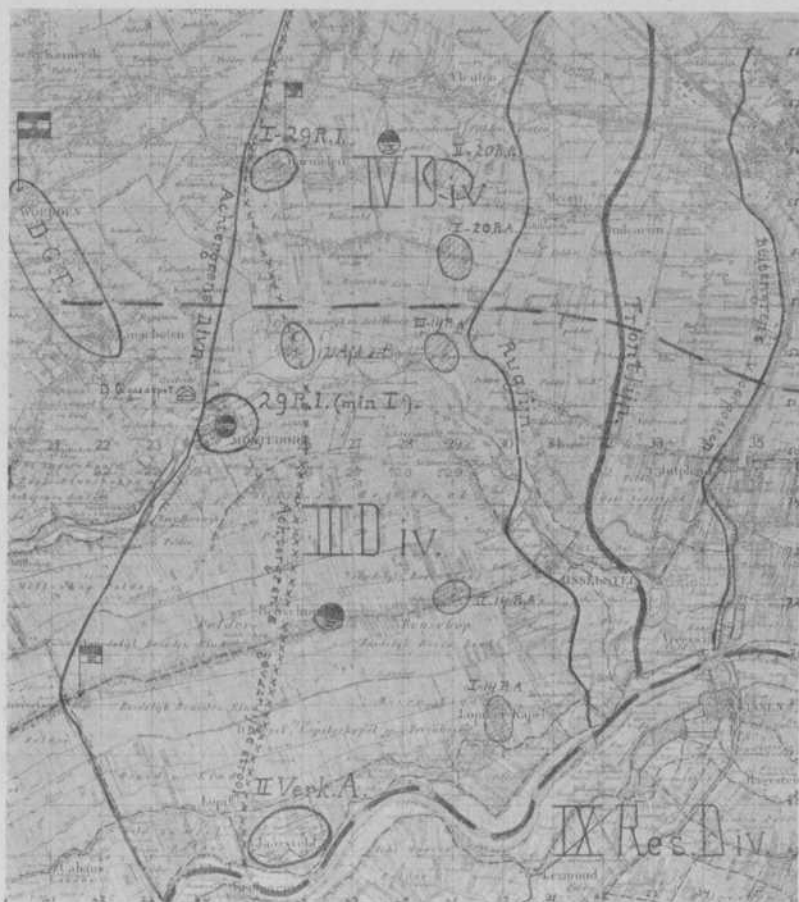
Tot nader order legeren de troepen in kantonnementen.

Stafkwartieren en Commandoposten:

C.—II D.G.	Woerden—Montfoort
C.—III Div.	Polsbroekerdam—Benschop
C.—IV Div.	Indijk—de Heldam.

Op 2 Juni, te 13.00 ontvangt C.—II D.G. het legergasbevel. *De Divisie-groepsgasofficier*, Hoofd van Sectie IIIc ¹⁾, krijgt opdracht aan de hand hiervan

¹⁾ De Sectie IIIc (Gasdienst) bij het Stafkwartier eener divisiegroep bestaat uit: een Gasofficier, 3 Officieren-Scheikundige, een Officier van Gezondheid, een Paardenarts en een schrijver.

het divisiegroepsgasbevel te ontwerpen. Wij zullen de tot standkoming van dit bevel andermaal op den voet volgen en hierbij *punt 187* der nieuwe *Handleiding Gasbescherming* ¹⁾ weder als leidraad nemen.

Ten aanzien van het eerste punt: *vijand*, kan worden volstaan met het overnemen van hetgeen dienaangaande in het legergasbevel stond vermeld, dus:

1. *Vijand.*

Behalve met vijandelijke *gasaanvallen door artillerie en vliegtuigen*, moet ook rekening worden gehouden met de mogelijkheid van vijandelijke *gaswerpen en gaswolkaanvallen*.

Het punt: *individuele bescherming* komt echter in het legergasbevel niet voor. Wat valt er aangaande deze aangelegenheid in het D.G. gasbevel te regelen? Het gebruik en de draagwijze (ruststelling of alarmstelling) der gasmaskers, de toepassing van zuurstofoestellen en beschermende kleding en

¹⁾ Verder af te korten als Hdl. Gb.

wat dies meer zij, dit alles is vastgelegd in de Hdl. Gb. en behoeft dus niet in een bevel te worden opgenomen. Wij vestigen er in dit verband de aandacht op, dat punt 54 Hdl. Gb. voorschrijft, dat de gasmaskers *in alarmstelling* moeten worden gedragen: buiten het bereik der vijandelijke artillerie na het signaal (teeken enz.) luchtalarm en *steeds binnen het bereik der vijandelijke artillerie*, een voorschrift, dat geen toelichting behoeft, doch waartegen bij oefeningen nogal eens wordt gezondigd. Zoolang in het onderhavige geval Rood nog voor de voorposten der eerste stelling staat, kunnen de aan de inrichting der tweede stelling werkende troepen van II D.G. dus de gasmaskers in ruststelling dragen; zoowel bij de werkzaamheden als in de kantonementen moet echter elkeen zijn gasmasker steeds bij de hand hebben (zie punt 82 Hdl. Gb.). In het gasbevel behoeven hiervoor echter geen voorschriften te worden gegeven, het eenige, waaromtrent t. a. v. de individueele bescherming nog iets moet worden geregeld, is de inrichting en het gebruik van *gaskamers*. De Hdl. Gb. (pp. 85 t/m 92 en punt 159) zegt, dat in de verdediging per bataljon infanterie en daarmee overeenkomend onderdeel een gaskamer moet worden ingericht (deze gas„kamer”s zullen uiteraard veelal slechts zeer primitief kunnen zijn). Op grond hiervan moeten buiten het verband der divisieën dus gaskamers worden ingericht door de Verk. A., de onderdeelen van den D.G.T., de bataljons van 29 R.I., de afdeelingen der D.G.A. en door het Aut. B. Voor de onderdeelen, waarbij geen gasofficier is ingedeeld moet echter in het gasbevel worden vastgelegd op welke gaskamers zij, voor het controleeren hunner gasmaskers, zijn aangewezen. De Divisiegroepsgasofficier verwijst deze onderdeelen naar den D.G.T. en de D.G. reserve; bij de verdeling zijner gaspatronen over de onderdeelen moet hij hiermede natuurlijk rekening houden. Hij komt dus tot het volgende punt:

2. Individueele bescherming.

Voor het controleeren der gasmaskers wordt gebruik gemaakt:

door:		van de gaskamers van:
St.—II D.G.	} D. G. T.	te Woerden en Linschoten
Vbd. A.—II D.G.		
2 Comp. Mitr. tl. (min ½) ..		
2 C. Ptr.	} II Aut. B.	„ Oudewater
2 C. A. At.		
I Bat. Werktroepen		
II Bat. Werktroepen	} II Verk. A.	„ Jaarsveld
½ 2 Comp. Mitr. tl.		
III Bat. Werktroepen		
	} I—29 R.I.	„ Montfoort
	} II—29 R.I.	„ Montfoort
	} III—29 R.I.	„ Harmelen

volgens regelingen op te maken door de Cn. der in de tweede kolom genoemde onderdeelen.

Wat verder de *collectieve bescherming* (Hdl. Gb. pp. 101 e.v., 154 en 157) betreft, acht de Divisiegroepsgasofficier het niet ondienstig erop te wijzen, dat hieraan niet alleen in de gevechtsofstellingen, maar ook — en zelfs in de eerste plaats — in de rustopstellingen moet worden gedacht. Het desbetreffende punt van het legergasbevel wordt door hem mitsdien als volgt uitgewerkt:

3. *Collectieve bescherming.*

De Commandanten der onderdeelen dragen zorg voor de collectieve bescherming van alle verblijven en voor de gasvrije berging van levensmiddelen, drinkwater en munitie, zoowel in de kantonnementen als in de gevechtsoptellingen.

Aangezien geen gasmaskers voor dieren beschikbaar zijn, moeten deze collectief worden beschermd. Voor alle paarden moet stalling beschikbaar worden gesteld of moeten stallen worden gemaakt. Deze stallen moeten gasdicht af te sluiten zijn.

Punt 187 Hdl. Gb. vermeldt vervolgens de *gasverkenning*. Het D.G.-gasbevel behoeft zich hiermede echter niet op te houden, zoodat als volgend punt de *gasalarmeering* de aandacht vraagt.

Het in het legergasbevel hieromtrent voorgeschrevene eischt een nadere uitwerking. In ons vorig artikel gaven wij een uiteenzetting over het systeem van gasalarmeering zooals onze Hdl. Gb. dit kent. Wij zagen, dat II D.G. niet alleen de alarmeering voor vijandelijke gasaanvallen door artillerie en vliegtuigen, doch ook die voor gaswerper- en gaswolkaanvallen had te regelen. Weliswaar bevindt II D.G. zich in een tweede stelling, zoodat zij voorloopig niet rechtstreeks door een gaswerper- of gaswolkaanval kan worden getroffen, maar zoodra de eerste stelling mocht worden geforceerd, verandert dit.

4. *Gasalarmeering.*

A. Zoolang de eerste stelling intact blijft, bevindt II D.G. zich in de *bedreigde strook*, waarvan de achtergrens loopt over Oudewater—Woerden.

B. Zoodra de eerste stelling mocht worden verlaten is de *alarmstrook* als volgt:

a. *gevaarlijke strook*: achtergrens: Jaarsveld — Benschop — Heeswijk — Harmelen — spoorbaan naar Breukelen (oorden inbegrepen).

b. *bedreigde strook*: achtergrens: Bergambacht—Haastrecht—Bodegraven—Nieuwkoop (oorden inbegrepen).

Deze alarmstrook moet reeds nu worden ingericht.

C.—III Div. doet overleg plegen met C.—IV Div. en C.—IX Res. Div., C.—IV Div. met C.—III D.G. omtrent aansluiting op de scheidingslijnen.

3 Juni 16.00 moet de geheele gasalarmeering volledig geregeld zijn.

C. Op 3 Juni tusschen 16.00 en 17.00 moet in de werk (gevechts-)opstellingen en tusschen 21.00 en 22.00 in de kantonnementen door alle onderdeelen een *proefalarm* worden gehouden voor een veronderstelde vijandelijke gasbeschieting (of luchtaanval).

Tusschen 17.00 en 18.00 wordt — uitgaande van en nader te regelen door C.—III Div. — één proefalarm gehouden voor een veronderstelden vijandelijken gaswerperaantal en één proefalarm voor een veronderstelden vijandelijken gaswolkaanval.

Na 3 Juni 22.00 mag geen proefalarm meer worden gehouden.

Ter verduidelijking van dit punt verwijzen wij allereerst naar de toelichtingen met schetsen in het Januari-nummer.

Het „overleg omtrent aansluiting op de scheidingslijnen” heeft betrekking op de opstelling van de claxons en sirenen, welke zoodanig moet zijn, dat het alarm voor een gaswerper- of gaswolkaanval (welk alarm immers naar alle

richtingen ongelimiteerd moet worden doorgegeven) aan de scheidingslijnen niet doodloopt. In dit verband vestigen wij de aandacht op de nieuwe bepaling in punt 143 Hdl. Gb., welke voorschrijft, dat de troepen, die door een gaswolk- of gaswerperaantal worden getroffen, dit onmiddellijk moeten melden met het enkele woord „gaswolkaanval” of „gaswerperaantal”. Deze berichtgeving is beslist noodzakelijk. In de eerste plaats immers strekken de opstellingen der sirenen zich niet verder uit dan tot 2 à 3 km achter de frontlijn. Het „geluidsalarm” gaat dus slechts tot hiertoe, hoewel de wind het gas veel verder achterwaarts kan voeren. De meer naar achteren opgestelde onderdeelen moeten dus snel worden gewaarschuwd, z.m. vóórdat het gas hun bereikt (bij een windsterkte van 3 m/sec. legt de gaswolk $\pm 2\frac{1}{2}$ km per kwartier af). Ook indien het gas er eerder mocht zijn dan de waarschuwing, behoudt deze echter haar nut, aangezien het geenszins zeker is, dat de troepen het gas zullen „bespeuren”, vooral ver achterwaarts niet, waar de gasconcentratie nog slechts gering is. De waarschuwing behoedt dan deze onderdeelen ervoor tē lang zonder beschermingsmaatregelen in het gas te vertoeven¹⁾. En in de tweede plaats zijn deze berichten onmisbaar om de hogere commandanten (D.C., D.G.C.) in tē lichten omtrent de uitgestrektheid van het frontgedeelte, waarop de gaswolk (c.q. gaswerper-)aanval plaats had. Het gasalarm toch heeft zich over het geheele front verbreid, overal zijn dus beschermingsmaatregelen getroffen (gasmaskers opgezet, schuilplaatsen gesloten, neutraliserende vloeistoffen gesproeid, enz. — zie pp. 162 t/m 167 Hdl. Gb.). Na het binnenkomen der berichten kunnen nu de hogere Cn. de grenzen van het vergaste stellinggedeelte vaststellen en vervolgens aan de daarbuiten gelegen troepen bevelen geven om de beschermingsmaatregelen op te heffen. Aldus wordt voorkomen, dat deze troepen wellicht uren lang noodeloos onder den deprimeerenden invloed dezer beschermingsmaatregelen blijven vertoeven. Gezien het groote belang dezer berichten, is voorgeschreven, dat zij den voorrang moeten hebben boven alle andere, hetgeen ook zonder bezwaar mogelijk is door den uiterst beknopten inhoud (één woord).

Terugkeerende tot punt 4 van ons gasbevel, zien wij daarin nog opgenomen een regeling van het „proefalarm”. Dit heeft ten doel de werking van het alarmeeringsstelsel te controleren. Het proefalarm voor een gasbombardeement door vijandelijke artillerie of vliegtuigen kan door de onderdeelen comp., bt., sectie enz.) zelfstandig worden gehouden, omdat dit gasalarm (met geïmproviseerde alarmeeringsmiddelen) zich beperkt tot alarmeerings-eenheden (zie toelichting in Januari-nummer). Het proefalarm voor een gaswerper- of gaswolkaanval moet echter van één punt uitgaan, teneinde tē kunnen nagaan of het zich vandaar uit in alle richtingen zonder stagnatie verbreidt. De troepen moeten op het proefalarm reageeren als op een werkelijk alarm, vandaar de bepaling, dat na 3 Juni 22.00 het houden van proefalarm verboden is.

¹⁾ Ook een kleine gasconcentratie is gevaarlijk en kan zelfs doodelijk zijn, indien men er tē lang onbeschermd in verblijft. Ieder gas heeft een z.g. „doodelijk product”, voor mosterdgas b.v. is dit 1500, voor phosgeen 450. Dit getal, genaamd „de ct” (c = de concentratie van het gas in m.gr. per m³ lucht, t = de tijd van inademing in minuten), is het product van gasconcentratie en inademingstijd; voor phosgeen geeft het dus aan, dat een onbeschermd verblijf gedurende 6 seconden in een concentratie van 4500 m.gr./m³ doodelijk is, evenals een verblijf van 1 minuut in een concentratie van 450 m.gr./m³, van 10 minuten in een concentratie van 45 m.gr./m³, van 50 minuten in een concentratie van 9 m.gr./m³ enz. (formule van HABER).

Als volgend punt moet in het divisiegroepsgasbevel worden opgenomen een verdeling der volgens punt 4 van het legerbevel beschikbaar komende *gasbeschermingsmiddelen*. De Divisiegroepsgasofficier stelt zich hierbij op het volgende standpunt.

1. Sommige artikelen moeten geheel of voor verreweg het grootste deel over de onderdeelen worden verdeeld, daar zij onmiddellijk moeten worden gebruikt (gaspatronen, gasgordijnen, schuilplaatsgasmaskers, luchtaanvoerslangen, sproeiers, claxons, sirenen) of steeds onmiddellijk beschikbaar moeten zijn (zuurstofstoestellen, beschermende pakken).

2. Andere artikelen moeten weliswaar eveneens onmiddellijk ter beschikking van de onderdeelen staan, maar afhankelijk van de plaats waar de vijand een gasaanval uitvoert, zullen bepaalde onderdeelen deze artikelen sneller verbruiken en er een grootere behoefte aan hebben (zwavellever, natriumhydroxyde, chloorkalk, magnesia). Van deze artikelen houdt de gasofficier derhalve een voorraad in reserve.

3. Van enkele gasbeschermingsmiddelen, waarover de troepen reeds beschikken (gasmaskers, vullingbussen, gasmasker-toebehooren) geeft de gasofficier maar een klein gedeelte uit, als reserve voor de onderdeelen en houdt hij het grootste deel in voorraad, teneinde hieruit, b.v. wanneer een bepaald onderdeel intensief met gas is bestookt, naderhand naar behoefte te kunnen verstrekken.

Ten aanzien van de verstrekking van gasgordijnen raadpleegt de gasofficier Hoofd Sectie V (Genie). Deze adviseert tot centralen aanmaak van gassluizen; deze zal voor de tot de divisieën behorende onderdeelen plaats hebben bij de divisie en voor de buiten divisieverband staande onderdeelen bij de divisiegroep, onder leiding van Hoofd Sectie V.

Aangezien de divisieën niet over middelen beschikken om de omvangrijke voorraden, waarover zij de beschikking krijgen, af te halen, pleegt de Divisiegroepsgasofficier overleg met Sectie I. 2, met het resultaat, dat auto's van II Aut. B. hiertoe gedurende eenigen tijd beschikbaar worden gesteld.

Voor oplegging der voorraden, welke niet aanstonds worden uitgegeven, wordt een *Divisiegroepsgasdepot* ingericht. Voor het beheer hierover vraagt en verkrijgt de gasofficier de beschikking over een gasonderofficier van 29 R.I. Het onderwerpelijke punt wordt dus als volgt.

5. *Gasbeschermingsmiddelen.*

Ter aanvulling van de gasbeschermingsmiddelen zijn op 3 Juni in het *divisiegroepsdepot (bij Lindeboomsbrug, N.W. van Montfoort)* beschikbaar voor:
(Zie Tabel hiernaast)

Aan de voorposten mogen — behalve gaspatronen — geen gasbeschermingsmiddelen worden verstrekt, tenzij voor noodzakelijke vervanging van gasmaskers of gasmaskeronderdeelen.

Bij aflossingen geven de onderdeelen de gasbeschermingsmiddelen aan elkander over.

In het laatste punt van het legergasbevel werd den D.G.C. opgedragen de noodige *ontsmettingsplaatsen* te doen inrichten. Zooals wij reeds in het Januarinummer opmerkten, behoort de ontsmetting van mosterdgaspatienten tot de taak van den Geneeskundigen (en voor wat betreft de dieren: van den Veterinair) Dienst. Op een dergelijke ontsmettingsplaats moet besmet personeel worden gereinigd van alle mosterdgas, dat nog niet in de huid is

	St.—II D.G. en Vbd. A.	II Verk. A	III Div. 1)	IV Div. 1)	enz.
Reserve-gasmaskers	stuks	2)	2)	400	PM
Reserve-vullingbussen	„	30	50	2000	PM
Reserve-gasmasker toebehooren	stel	2)	2)	350	
Zuurstof toestellen	„	3	5	70	
Beschermende pakken	„	30	50	1000	
Chloorkalk	kg	50	200	8000	
Magnesia	„	5	5	150	
Gaspatronen voor gaskamers	stuks	—	100	1500	
Gasgordijnen voor gassluizen	stel	3)	3)	1500	
Gasgordijnen voor schuilnissen	stuks	—	—	400	
Schuilplaatsgasmaskers	„	10	5	60	
Luchtaanvoerslangen	„	—	—	25	
Sproeiers	„	25	50	1000	
Pakjes zwavellever (180 gram)	„	25	50	1400	
Pakjes natriumhydroxyde (30 gram)	„	25	50	1400	
Claxons	„	—	—	60	
Sirenen	„	—	—	90 ⁴⁾	

1) Voor het afhalen en vervoeren dezer voorraden kan worden beschikt:

a. door C.—III Div. over een sectie van II Aut. B. op 3 Juni van 6.00 tot 10.00;

b. door C.—IV Div. over

2) Z.n. aan te vragen bij Hoofd Sectie IIIc.

3) Aanvragen tot verstrekking van *gassluizen* zoo spoedig mogelijk, door tusschenkomst van Hoofd Sectie IIIc, te richten tot Hoofd Sectie V, die voor centralen aanmaak zorg draagt.

4) Tevens z.n. bestemd voor Afdelingen van de Groep Zuid der D.G.A., te regelen door C.—III Div.

ingedrongen. Dit geschiedt, door iederen man allereerst van zijn kleding en uitrusting te ontdoen en hem vervolgens gedurende eenigen tijd grondig af te boenen met (bij voorkeur warm) water (douches, badkuipen, tobben, emmers). Hoe eerder dit gebeurt, des te vlugger onttrekt men den besmette aan de inwerking van het zich op zijn huid en kleeren bevindende mosterdgas, des te meer beperkt men de gevolgen der besmetting, des te gunstiger en vlotter verloopt de genezing.

Hieruit volgt dat iedere minuut winst kan beteekenen, dus dat de ontsmettingsplaatsen zoo snel mogelijk moeten kunnen worden bereikt. Vandaar dan ook, dat het ons wenschelijk voorkomt deze ontsmettingsplaatsen zoo ver mogelijk naar voren in te richten, b.v. bij de hulpverbandplaatsen. Zij zouden dan kunnen worden beschouwd als een onderdeel dezer hulpverbandplaatsen, hetgeen tevens een economisch gebruik van het geneeskundig personeel mogelijk maakt; z.n. ware dit personeel incidenteel uit te breiden met manschappen van ontsmettingsploegen, die zich dan tevens zouden kunnen belasten met de behandeling van de wapens, uitrusting en kleding der besmetten. Teneinde vooral in den winter het middel niet erger te doen zijn dan de kwaal, moet voor reserve-kleding ten behoeve van de ontsmetten worden gezorgd.

De capaciteit van een dergelijke ontsmettingsplaats zal echter slechts gering kunnen zijn. In onzen gedachtengang waren hier te behandelen diegenen, die *tijdens* een mosterdgasbeschietsing (als dus het gros der troepen zich in de

schuilplaatsen bevindt) worden besmet, aangezien het hierbij in de meeste gevallen slechts om betrekkelijk kleine aantallen zal gaan. Moeten echter *na afloop* van een beschieting met mosterdgasprojectielen bepaalde terreinen worden ontruimd (en dit zal veelal onvermijdelijk zijn), moeten dus de bezettingen daarvan *dóór* het besmette terrein worden afgevoerd, dan zal het noodzakelijk zijn al dit personeel een ontsmettingsplaats te doen passeeren. De ontsmettingsplaatsen bij de hulpverbandplaatsen komen hiertoe natuurlijk niet in aanmerking. Vandaar de noodzakelijkheid om meer achterwaarts ontsmettingsplaatsen van grooter vermogen in te richten; badinrichtingen b.v. leenen zich hiertoe in het bijzonder. Met het oog op de wenschelijkheid de ontsmetting zoo spoedig mogelijk te doen geschieden, verdient het in laatst bedoeld geval aanbeveling voor het vervoer der besmette onderdeelen auto's beschikbaar te stellen.

De ontsmettingsplaatsen voor dieren zouden kunnen worden gecombineerd met de veldziekenstallen.

Om nu weer op ons bevel terug te komen: de divisiegroepsgasofficier stelt zich in verbinding met de Sectiën IIIa (Geneeskundige Dienst) en IIIb (Veterinaire Dienst). Besloten wordt, dat deze aangelegenheid zal worden geregeld in de Geneeskundige- en in de Veterinaire Bevelen. Hoewel dus eigenlijk overbodig, vermeldt de gasofficier dit, om gevraagd te voorkomen, nog even in het gasbevel.

6. *Ontsmettingsplaatsen.*

Zie Geneeskundig Bevel en Veterinair Bevel.

Meer behoeft het divisiegroepsgasbevel niet te bevatten (voor ev. punten „inlichtingsdienst” en „weerdienst” zie men hetgeen wij hieromtrent opmerkten in ons vorig artikel). Hoofd Sectie IIIc dient dus zijn ontwerp in bij den Chef van den D.G. Staf, waarna het volgende bevel uitgaat.

GEHEIM.

Commandant—II D.G.
Sectie IIIc.
No. 16B.

Exemplaar No. 13.
Stafkwartier, 2 Juni 1932.
17.00.

1. *Vijand.*

Behalve met vijandelijke *gasaanvallen door artillerie en vliegtuigen*, moet ook rekening worden gehouden met de mogelijkheid van vijandelijke *gaswerper- en gaswolkaanvallen*.

2. *Individueele bescherming.*

Voor het controleeren der gaskamers wordt gebruik gemaakt:

door:	van de gaskamers van:
St.—II D.G.	D. G. T. te Woerden en Linschoten
Vbd. A.—II D.G.	
2 Comp. Mitr. tl. (min ½) ..	II Aut. B. Ondewater
2 C. Ptr.	
2 C. A. At.	II Verk. A. .. Jaarsveld
I Bat. Werktroepen	I—29 R.I. .. Montfoort
II Bat. Werktroepen	II—29 R.I. .. Montfoort
½ 2 Comp. Mitr. tl.	III—29 R.I. .. Harmelen
III Bat. Werktroepen	

volgens regelingen op te maken door de commandanten der in de tweede kolom genoemde onderdeelen.

3. *Collectieve bescherming.*

De Commandanten der onderdeelen dragen zorg voor de collectieve bescherming van alle verblijven en voor de gasvrije berging van levensmiddelen, drinkwater en munitie, zoowel in de kantonnementen, als in de gevechtsofstellingen.

Aangezien geen gasmaskers voor dieren beschikbaar zijn, moeten deze collectief worden beschermd. Voor alle paarden moet stalling worden beschikbaar gesteld of moeten stallen worden gemaakt. Deze stallen moeten gasdicht af te sluiten zijn.

4. *Gasalarmeering.*

A. Zoolang de eerste stelling intact blijft, bevindt II D.G. zich in de *bedreigde strook*, waarvan de achtergrens loopt over Oudewater—Woerden.

B. Zoodra de eerste stelling mocht worden verlaten, is de *alarmstrook* als volgt:

a. *gevaarlijke strook*: achtergrens: Jaarsveld—Benschop—Heeswijk—Harmelen—spoorbaan naar Breukelen (oorden inbegrepen);

b. *bedreigde strook*: achtergrens: Bergambacht—Haastrecht—Bodegravan—Nieuwkoop (oorden inbegrepen).

Deze alarmstrook moet reeds nu worden ingericht.

C.—III Div. doet overleg plegen met C.—IV Div. en C.—IX Res. Div., C.—IV Div. met C.—III D.G. omtrent aansluiting op de scheidingslijnen.

3 Juni 16.00 moet de geheele gasalarmeering volledig geregeld zijn.

C. Op 3 Juni tusschen 16.00 en 17.00 moet in de werk- (gevechts-) opstellingen en tusschen 21.00 en 22.00 in de kantonnementen door alle onderdeelen een *proefalarm* worden gehouden voor een veronderstelde vijandelijke gasbeschieting (of luchtaanval).

Tusschen 17.00 en 18.00 wordt — uitgaande van en nader te regelen door C.—III Div. — één proefalarm gehouden voor een veronderstelden vijandelijken gaswerperaantal en één proefalarm voor een veronderstelden vijandelijken gaswolkaanval.

Na 3 Juni 22.00 mag geen *proefalarm* meer worden gehouden.

5. *Gasbeschermingsmiddelen.*

Ter aanvulling van de gasbeschermingsmiddelen zijn op 3 Juni in het *divisiegroepsgasdepot* (bij *Lindeboomsbrug*, N.W. van *Montfoort*) beschikbaar voor: (Zie tabel pag. 94).

Aan de voorposten mogen geen gasbeschermingsmiddelen worden verstrekt, tenzij voor noodzakelijke vervanging van gasmaskers of gasmaskeronderdeelen.

Bij aflossingen geven de onderdeelen de gasbeschermingsmiddelen aan elkander over.

6. *Ontsmettingsplaatsen.*

Zie Geneeskundig bevel en Veterinair bevel.

Aan:	
C.—Vbd. A.	Ex. no. 10
C.—II Verk. A.	11
C.—4 C: Ptr.	12

De Generaal-Majoor,
Commandant II D.G.
Handtekening
(Naam).

		St.—II D.G. en Vbd. A.	II Verk. A	III Div. 1)	IV Div. 1)	enz.
Reserve-gasmaskers	stuks	2)	2)	400	PM	PM
Reserve-vullingbussen	„	30	50	2000		
Reserve-gasmasker toebehooren	stel	2)	2)	350		
Zuurstofstoestellen	„	3	5	70		
Beschermende pakken	„	30	50	1000		
Chloorkalk	kg	50	200	8000		
Magnesia	„	5	5	150		
Gaspatronen voor gaskamers	stuks	—	100	1500		
Gasgordijnen voor gasluizen	stel	3)	3)	1500		
Gasgordijnen voor schuilnissen	stuks	—	—	400		
Schuilplaatsgasmaskers	„	10	5	60		
Luchtaanvoerslangen	„	—	—	25		
Sproeiers	„	25	50	1000		
Pakjes zwavellever (180 gram)	„	25	50	1400		
Pakjes natriumhydroxyde (30 gram)	„	25	50	1400		
Claxons	„	—	—	60		
Sirenen	„	—	—	90 ⁴⁾		

1) Voor het afhalen en vervoeren dezer voorraden kan worden beschikt:

a. door C.—III Div. over een sectie van II Aut. B. op 3 Juni van 6.00 tot 10.00;

b. door C.—IV Div. over

2) Z.n. aan te vragen bij Hoofd Sectie IIIc.

3) Aanvragen tot verstrekking van *gasluizen* zoo spoedig mogelijk, door tusschenkomst van Hoofd Sectie IIIc, te richten tot Hoofd Sectie V, die voor centralen aanmaak zorg draagt.

4) Tevens z.n. bestemd voor Afdelingen van de Groep Zuid der D.G.A., te regelen door C.—III Div.

C.—III Div.	13, 14, 15 en 16
C.—IV Div.	17, 18, 19 en 20
C.—II D.G.T.	21
C.—II Aut. B.	22
C.—2 C. A. At.	23
C.—29 R.I.	24
C.—I—29 R.I.	25
C.—Art. groep Z.	26
C.—Art. groep N.	27
C.—II Lu. A.	28
C.—2 Comp. Mitr. tl.	29
C.—I Bat. Werktr.	30
C.—II Bat. Werktr.	31
C.—III Bat. Werktr.	32

Afdrukken aan:

C.V.	Ex. no. 33, 34, 35 en 36
C.—III D.G.	37
C.—IX Res. Div.	38
C.—X Res. Div.	39

OPTREDEN VAN HET BATALJON IN DE VERDEDIGING

door C. J. A. VAN DER HEEM,
Kapitein der infanterie, Leeraar K. M. A.

Kaart: 1 : 50.000 blad Arnhem (40).

ALGEMEENE OORLOGSTOESTAND.

De Rijn en het Bylandsche kanaal vormen de grens tusschen een *noordelijk Blauwland* en een *zuidelijk Roodland*.

West van de lijn Pannerden—Zevenaar—Bingerden—de IJssel (benoorden Bingerden) bevindt zich **neutraal gebied**. (Alle genoemde oorden liggen in Blauwland).

Roode Zuidtroepen zijn in opmarsch in noordelijke richting en bereiken in den avond van den 1sten Augustus met de lichte troepen den Rijn en het Bylandsche kanaal.

Blauwe Noordtroepen richten zich, sedert den avond van den 31sten Juli, ter verdediging in, in de algemeene lijn: Doesburg—Laag Keppel—Doetinchem—Oosselt . . . ¹⁾.

Blauwe lichte troepen staan aan den Rijn en het Bylandsche kanaal.

BIJZONDERE OORLOGSTOESTAND BLAUW.

Aan de *Blauwe III Div.*, versterkt met 16 R.A. (Nederlandsche organisatie), is de hardnekkige verdediging opgedragen van het stellingvak met:

als *rechtergrens*: den IJssel tot Bingerden (de rivier inb) = Zevenaar (inb) en als *linkergrens* de lijn: Gooische Laak (vt. 34—74) = pl. 7,7 kunstweg Doesburg naar Doetinchem—Wehl (niet inb)—Elten (niet inb).

Oost van III Div. staat IV Div.

Uit het door C—III Div. gegeven bevel blijkt voorts o.m. het volgende:

Hoofdweerstandsstrook (hws).

Frontlijn: Schipbrug zuid van Doesburg—Zuidrand Drempt—Het Hommeke (vt. 29—71)—Muldera (vt. 30—71)—zuidrand Laag Keppel—kunstweg van Laag Keppel naar Doetinchem.

¹⁾ Waaronder de Blauwe Bevelhebber zich genoopt heeft gezien in deze lijn en bijv. niet aan den Rijn stelling te nemen, wordt in het midden gelaten.

Ruglijn: Zuidpunt De Grind (N.O. van Doesburg)—De Telling (vt. 29—73)—De Kip (vt. 31—73)—Kasteel Enghuizen (inb)—Greffelink (inb) (vt. 33—72)—Kleine Beek.

Bezetting en verdediging der hws.

Drie vakken.

Westelijk vak: 1 R.I. (min I) versterkt met 3 M. C. (min 2 sectiën).

Middenvak: 9 R.I.

Oostelijk vak: 12 R.I. versterkt met 2 sectiën van 3 M.C.

Scheidingslijnen

tusschen west- en middenvak:

K. M. (vt. 29—73; 50—75)—pl. 3,1 kunstweg van Drempt naar Laag Keppel—Kwesterbrug bij 1 R.I. (vt. 27—70)—De Heugt (vt. 26—68)

tusschen oost- en middenvak:

Oostrand boomgaard oost van De Kip (vt 31—73)—pl. 5,5 kunstweg van Drempt naar Laag Keppel—De Gieteling bij 9 R.I. (vt. 30—70)—De Klomp (vt. 29—68).

Voorposten.

Te geven door en onder de bevelen van de vakcommandanten der regimenten-vakken. (Per Reg. vak een peleton van 3 E.W. ter beschikking van den R.C.).

Sterkte:

in vak 12 R.I.: één tir. Comp. + een sectie zw. mitr. + één peleton wrs.

Weerstandbiedende taak.

Buitengrens vps. Beinum—zuidrand Angerlo—Bevermeer—De Beemster (vt. 28—70; 75—10)—Enghuizen (vt. 31—69; 60—60).

Door C.—12 R.I., welke met zijn regiment te Hummelo en omgeving legert, wordt het volgende bevel uitgegeven.

C.—12 R.I.
N°.

Geheim

Exemplaar N°. 1
31 Juli 18.00

Verdedigingsbevel.

(Uittreksel).

1. Vijand.

De vijand bereikte heden om \pm 15.00 met de voorste patrouilles van zijn lichte troepen den Rijn en het Bylandsche kanaal. Zijn hoofdmachten bevonden zich op dit tijdstip nog 30 km en meer zuid van genoemde wateren.

2. Eigen toestand en voornemens.

Een deel onzer troepen zal, zich ter hardnekkige verdediging inrichten in de algemeene lijn Doesburg—Laag Keppel—Doetinchem . . .

II Verk. A. is vooruit en bewaakt het riviervak van Pannerden tot Emmerich (niet inb.). Oost van II Verk. A. staan eveneens Blauwe lichte troepen.

3. Opdracht van 12 R.I.

Ons regiment versterkt met 2 sectiën van 3 M.C. zal tot het uiterste verdedigen het vak begrensd door:

West: de lijn: oostrand boomgaarden oost van De Kip (vt. 31—73)—pl. 5,5 kunstweg Drempt naar Laag-Keppel—De Gieteling (niet inb.)—De Klomp (vt. 29—68).

Oost de lijn: G van Gooische Laak (vt. 34—74)—pl. 7,7 kunstweg Doesburg naar Doetinchem—Wehl (niet inb.)—Elten (niet inb.).

4. Algemeene inrichting van de stelling.

Frontlijn: pl. 5,5 kunstweg Drempt naar Laag-Keppel—zuidrand boschperceelen zuid van genoemden kunstweg—IJzergieterij—Watermolen—zuidrand van het bedekte terrein rondom Kasteel van Keppel—boschperceel zuid van pl. 7,7 aan den kunstweg Laag-Keppel naar Doetinchem.

Ruglijn: noordrand boomgaard bij De Kip—zuidrand bosch perceel benoorden Kasteel Enghuizen—N.O. punt van het meertje benoorden Greffelink—De Spui (vt. 34—72; 5—20).

Buitengrens vps.: De Gieteling—Zuidrand boerderij 200 m Z.W. van Kl. Kell—boerderij 150 m Z.W. van E. Eldrik—Enghuizen.

Binnengrens vps.: Siebieverden—Broekhuizen—Soppenbrug.

5. Algemeene richtlijnen voor de verdediging.

In het westelijk deel van het regimentsvak moet den vijand het overschrijden van de beide takken van den Ouden IJssel met vuur worden belet.

In het oostelijk deel moet het Kasteel van Keppel tot elken prijs in onze handen blijven en daarom tot een krachtig steunpunt worden ingericht.

Mocht de vijand er in slagen op eenig deel van de frontlijn plaatselijk in de hws. door te dringen dan moet hij door vuur worden afgegrensd en, zoodra hij tot stilstand is gekomen, door een voorbereidenden tegenstoot weer uit de hws. worden geworpen. (Zie voor de regeling en voorbereiding der tegenstooten de punten 8 en 9).

6. Voorposten.

Voorpostencommandant: C.—I—III—12 R.I.

Troepen: I—III—12 R.I. + een sectie zw. mitr. + een peleton van 3 E.W.

Taak: weerstand bieden.

Te bezetten steunpunten: Kl. Kell, Eldrik, Enghuizen en Broekhuizen. Elk steunpunt te bezetten door een sectie tirailleurs, Broekhuizen mede door een sectie zw. mitrs.

Het peleton van 3 E.W. vooruit naar Oost Vriesland (vt. 28—64).

7. Bezetting van de hws.

Twee voorbataljons.

Rechts: I—12 R.I.

Links: II—12 R.I. + een sectie 6 veld + twee sectiën van 3 M.C.

Scheidingslijn:

K.M. (vt. 32—71; 37—95)—pl. 6,7 aan den kunstweg van Drempt naar Laag-Keppel—Dr. zuid van Eldrik.

Achtergrens der voorbataljons:

Noordrand boschperceel zuid van De Reuze (vt. 31—72)—K.M. (vt. 32—71; 37—95)—Snijpunt kunstweg Hummelo naar Doetinchem met stoomtramweg Hummelo naar Doetinchem—Stoomtramweg.

Regimentsreserve.

III—12 R.I. (min 1, min een sectie zw. mitr.) + 12 C. Mr. + 12 Bt. 6 veld (min een sectie).

8. Taak voorbataljons.

De voorbataljons richten het hun toegewezen stellingvak ter hardnekkige verdediging in.

II—12 R.I. zal het Kasteel van Keppel en omgeving tot een krachtig steunpunt inrichten. Van hieruit moet met twee sectiën zw. mitr. vuur gebracht kunnen worden voor IV Div. en met één sectie zw. mitr. voor I—12 R.I. in het bijzonder op de rivierarmen en het tusschengelegen eiland.

Omgekeerd flankeert 1 sectie zw. mitr. van IV Div., geplaatst bij de Zande en 1 sectie zw. mitr. van 9 R.I., geplaatst bij Muldera, het steunpunt Kasteel van Keppel.

De bataljonsreserve van I—12 R.I. bereidt, in samenwerking met de regimentsreserve te Hummelo (zie punt 9), een tegenstoot voor tegen een vijand, die in Kasteel van Keppel mocht zijn doorgedrongen.

9. Taak regimentsreserve.

Richt Hummelo alsmede het boomgaardencomplex zuid van Kasteel Enghuizen tot krachtige *steunpunten* in.

Bereidt *tegenstooten* voor:

a. van uit Hummelo, in samenwerking met de bataljonsreserve van I—12 R.I. (zie punt 8), tegen een vijand, die in Kasteel van Keppel mocht zijn doorgedrongen.

b. van uit de omgeving van Kasteel Enghuizen ten einde een in het boschperceel zuid van Goedenberg doorgedrongen vijand over de frontlijn terug te werpen.

Bereidt met de M.C. een storend vuur voor op Soppersbrug (neventaak voor de M.C.).

Vuuropening op mijn last.

Bereidt met 12 C. Mr. vuur voor op:

Kl. Kell.

Broekhuizen.

Eldrik.

Enghuizen.

Kasteel van Keppel.

IJzergieterij.

Huizencomplex west van het Kruispunt bij Gouden Leeuw op den kunstweg van Doesburg naar Doetinchem.

Sluit met 12 Bt. 6 veld (min een sectie) de op Hummelo uit zuidelijke richting voerende kunstwegen af.

10. Taak regimentspatrouille.

Blijft te mijner beschikking bij Greffelink.

11. Artillerie.

Rechtstreeksche steun voor ons regiment door II—4 R.A.

Vorbereide vuren worden zoo spoedig mogelijk bekend gemaakt.

12. Regeling der werkzaamheden.

a. Eerste maatregel is het tot stand brengen van een ondoorschrijdbaar stelsel van afsluitingsvuren vóór de frontlijn en vóór de buitengrens van de vps.

b. Daarna worden lichte gevechtdkkingen vervaardigd, zoodanig dat zij bij voortgezette arbeid in zware kunnen worden veranderd.

c. Vervolgens wordt een aaneengesloten draadhindernis vóór de frontlijn en rondom het steunpunt Kasteel van Keppel aangelegd.

Bij het aanbreken van den dag van 1 Augustus moeten a en b voltooid zijn.

13. Verlichting.

Heden 19.00 staan gaszoeklichten met bijbehorend personeel en vervoermiddel nabij den Gouden Leeuw in onderstaande aantallen ter beschikking.

2 voor C.—I—12 R.I.

2 voor C.—II—12 R.I.

4 voor Voorpostencommandant.

14. Commandoposten.

Mijn cp. te Kasteel Enghuizen.

cp.—C.—II—4 R.A. Oranjerie van Kasteel Enghuizen.

cp.—C.—I—12 R. I. nabij de Reuze (vt. 31—72).

cp.—C.—II—12 R.I. boschrand N. van pl. 7 aan den kunstweg van Laag Keppel naar Doetinchem.

cp.—voorpostencommandant te Broekhuizen.

De Luitenant-Kolonel.

Aan

C.—I—12 R.I. N°. 1.

C.—II—12 R.I. N°. 2.

C.—III—12 R.I. N°. 3.

C.—1—III—12 R.I. N°. 4.

C.—12 C. Mr. N°. 5.

C.—12 Bt. 6 veld. N°. 6.

C.—3 M.C. N°. 7.

Afschrift aan

C.—III Div. N°. 8.

Enkele gegevens omtrent het terrein.

Oude IJssel is breed 12 tot 16 m.

De bruggen bij Laag-Keppel zijn beweegbaar. De rivier is bevaarbaar (1,5 tot 3 m diep).

Van *Montferland* en den *Hettenheuvel* heeft men zeer goed inzicht in het terrein naar het zuiden en zuidwesten. Naar het noorden, oosten en westen is het uitzicht minder goed.

Gevraagd:

Bevelen en maatregelen van de bataljonscommandanten, den voorpostencommandant en hunne onder-commandanten.

MIJN ERVARINGEN ALS GEWONDE IN DEN WERELDOORLOG

DOOR F. VERSPYCK,

Luitenant-kolonel van het Oostenrijksche leger b. d.

(vertaald door G. TH. SLOTHOUBER, *Luit. Kol. v. d. Gen. Staf, K.N.I.L.*)

Hoe uitgebreid de in vreedstijd genomen maatregelen in het belang van zieken, en gewonden ook mogen zijn geweest, aan de eischen, welke bij de reusachtige verliezen vooral tijdens de eerste maanden van den wereldoorlog werden gesteld, konden zij niet voldoen, noch wat betreft het personeel, noch wat het materieel aangaat. Toch kan de opofferingsgezindheid van het geheele geneeskundige personeel — zoowel het militaire als dat uit burgerkringen — nooit genoeg geprezen worden.

Er werden eischen gesteld, waarbij de grenzen van 's menschen kennen en kunnen — fysiek en wetenschappelijk — welhaast werden overschreden; eischen, welke vervulling nog heden bewondering en hooge achting inboezemt aan allen, die niet moedwillig en met een vooropgezette bedoeling alles willen neêrhalen, wat ook maar in eenig verband tot den oorlog staat.

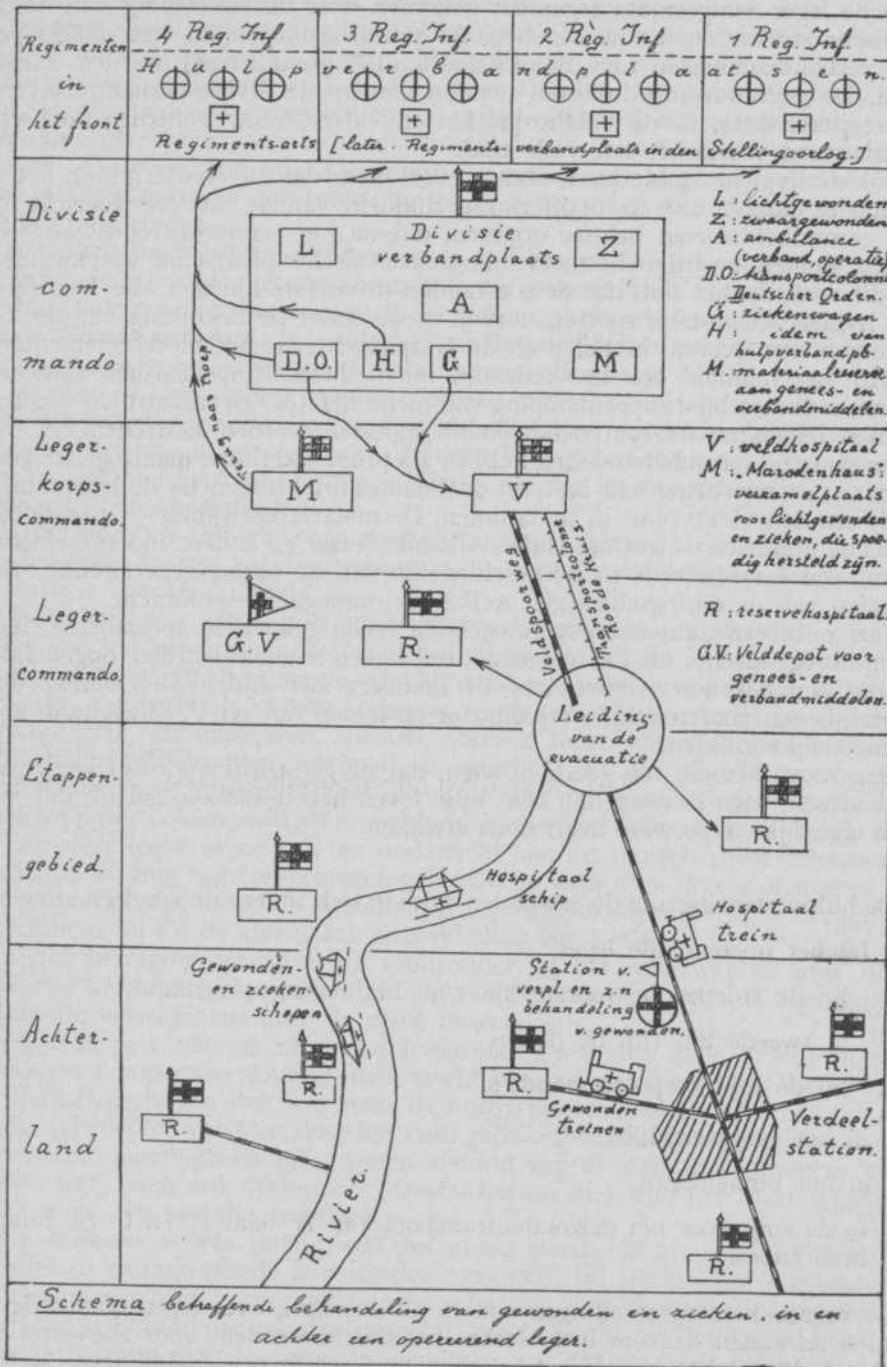
Voor alles hebben de doctoren (zoowel beroepsartsen als reservisten) in 't algemeen een aanpassingsvermogen, een onvermoeidheid en een zelfverloochening ten toon gespreid, welke in geen enkel heldenboek zijn vereeuwigd, maar dat zeer zeker zouden verdienen. Uitzonderingsgevallen bevestigen slechts den regel.

Aan de specialiseering van de geneeskundige wetenschap werd in den aanvang en ook bij voorbereiding der mobilisatie-bestemmingen niet de noodige aandacht geschonken, zoodat het voorkwam, dat bij troepen op het gevechtveld als bataljonsartsen werden ingedeeld: vrouwenartsen, zenuw-specialisten, urologen, tandartsen e.d., die sinds vele jaren geen verband hadden aangelegd en daarom ook niet aan de aan hen gestelde eischen konden voldoen. Spoedig werd dit echter verholpen en vonden de specialisten, tengevolge van den verschillende aard der verwondingen en der ziekten, in de reserve-hospitalen van etappegebied en achterland een dankbaar arbeidsveld voor hun vakkundige werkzaamheid.

Hierdoor en mede door het steeds toenemende aantal gewonden en zieken ontstond ongeveer in het derde oorlogsjaar aan het front een merkbaar gebrek aan doktoren.

De stellingoorlog verminderde — althans in de rustige perioden — wel het aantal der bloedige verliezen, daarentegen deden de aanvallen ten gevolge van de vervolmaking der strijdmiddelen het cijfer der verliezen plotseling weer zeer sterk stijgen.

Aan het groote gebrek aan doktoren in voorste lijn, waar het in hoofdzaak ging om noodverbanden en urgente kleine kunstgrepen, werd in het Oosten-

rijksche leger eenigermate tegemoet gekomen door de benoeming van jonge medische studenten, die na een bepaald aantal semesters en het doorloopen van verbandcursussen tot „Sanitätsleutnants" (semi-artsen) werden aangesteld. De gegradueerde doktoren vonden dan op de divisie-verbandplaatsen, als regimentsarts, in de veldhospitalen en elders, waar volledige medische kennis werd vereischt, een volle taak.

Ook de hygiëne stelde haar eischen, veel meer dan in vreedetijd, en het is slechts te danken aan de opofferingsgezindheid van de met het toezicht op den gezondheidsdienst belaste organen, dat na het eerste optreden van een cholera-epidemie verdere besmettelijke ziekten slechts plaatselijk voorkwamen. En dit ondanks het feit, dat de toestanden in voorste lijn met alle begrippen van hygiëne eenvoudig spotten, terwijl mede onder de bevolking van de bezette gebieden (vooral in Polen en de Karpathen), die het meest elementaire begrip van reinheid ook in vreedetijd miste, besmettingshaarden aanwezig waren, welke nu bij de opeenhooping van menschen tot een catastrofe hadden kunnen leiden en daarom noodzakelijk moesten worden bestreden.

Inenting en serumbehandeling hebben als prophylactische maatregelen goed voldaan; de inrichting van bad- en ontluizingsinrichtingen bij de legers hielp mede om den vlektyphus in te dammen. De malariabestrijding — met ontoreikende middelen — in Oost Italië, Albanië, Servië en andere moerasgebieden vormt een eereblad zijde in de geschiedenis van de oorlogsgeneeskunde, nog afgezien van de oorlogschirurgie, welke het onmogelijke volbracht.

Van welk een aanpassingsvermogen de reeds genoemde specialisten blijk gaven, moge slechts uit het volgende, mij bekende geval worden opgemaakt, n.l. dat een bekende vrouwenarts uit Lemberg zich tijdens den oorlog ontpopte als een voortreffelijke organisator en leider van een . . . hospitaal voor besmettelijke ziekten.

Men moge het mij ten goede houden, dat de geestdrift voor het werk van onze artsen, wien ik meer dan eens mijn leven heb te danken gehad, mij van mijn eigenlijke onderwerp heeft doen afwijken.

De hulpverlening aan de gewonden splitste zich tijdens de voorbereiding in:

- A. bij het opereerende leger,
 - 1. bij de troepen in voorste lijn t/m. het regimentsverband,
 - 2. in tweede lijn t/m de divisie,
 - 3. bij de legerkorpscommando's.
- B. in het etappengebied,
- C. in het binnenland,
- D. in de zorg voor het gewondentransport van A. naar B. en C. en binnen deze zônes.

De organieke samenstellingen zijn in elk leerboek over legerorganisatie te vinden en zullen daarom hier slechts behandeld worden, voor zooverre het verband dit eischt; improvisatiën en nieuw ontworpen instellingen slechts voor zooverre zij mij uit eigen ervaring bekend zijn. Het hierbij gevoegde schema moge verder als algemeen richtsnoer dienen.

ad A. 1. Bij de troepen in voorste lijn.

De man was uitgerust met een verbandpakje, dat in den linkerbenedenzak van de uniformjas werd gedragen. Het was van het min of meer algemeene model, bevatte een sterielen neteldoekschon zwachtel, waaraan gehecht waren een compres van gaas en watten en een veiligheidsspeld. Het was bestemd voor het aanleggen van een eerste noodverband, dat bij niet te uitgebreide verwondingen ook toereikend was. De practijk leerde ons er nog een ongeveer 1 m lang eind pakgaren of dun touw aan toe te voegen om een gewonden slagader mede af te binden.

Het dient werkelijk als een wonder te worden beschouwd, dat bij de steeds vuile handen te velde niet meer wondinfectie is voorgekomen, want bij onvoorzichtige behandeling was de sterielheid van het verband natuurlijk weldra een illusie. En aan verkeerde behandeling was natuurlijk geen gebrek; de opleiding van den man in het aanleggen van een noodverband met behulp van het verbandpakje of van andere geïmproviseerde middelen, bij anderen of zichzelf, kan niet grondig genoeg zijn en mag niet alleen tot de theorie-lessen beperkt blijven. Hierdoor wordt ook het algemeen belang gediend, omdat deze kennis immers ook met goed gevolg kan worden toegepast bij de eerste hulp bij ongelukken in het dagelijksch leven.

Ik herinner mij duidelijk hoe onze toenmalige regimentsarts les gaf aan alle officieren en daarna bataljonsgewijze aan de onderofficieren en daarbij niet alleen een voordracht hield.

Op het lichaam van een der manschappen, slechts in een zwembroekje gekleed, was het beloop van de slagaderen en van de aderen in roode en blauwe kleur geteekend. Ons werden de verschijnselen van aderverwondingen duidelijk gemaakt, het verbinden onder toepassing van eenvoudige, steeds beschikbare hulpmiddelen, als bindgaren, steenen, stukken hout, patroonhulzen enz. aan het lichaam uitgelegd en vertoond, en daarna door ons nagedaan. Op deze wijze hadden wij, luitenant, niet alleen plezier er in, maar interesseerde het onderwerp ons ook *en menigen armen kerel is daardoor later het leven gered.*

Door deze lessen werd ook het onderricht aan de manschappen intensiever en dichter bij hun begripsvermogen gebracht en weer door de verlofgangers en de grootverlofgangers op de bevolking overgedragen. Op deze wijze draagt de dienstplicht bij tot de algemeene ontwikkeling van het volk.

In den bewegingsoorlog en in 't bijzonder bij het ruiterswapen, wint deze wijze van verzorging der gewonden nog aan beteekenis, omdat zij menigmaal gedurende verscheidene uren de eenig mogelijke is.

Het transport van de niet-marschvaardige gewonden door ziekendragers, 4 man per compagnie van 250 man, eischt meestal geruimen tijd. Niet alleen dat het afleggen van den weg naar de hulpverbandplaats in den bewegingsoorlog, tengevolge van haar door het vuur gedwongen gedekte opstellingsplaats en den daardoor betrekkelijk grooten afstand van de strijdende troepen, veel tijd vordert; maar ook verhindert meestal het op en achter het front liggende zware vuur een spoedig transport.

Men bedenke voorts, dat op een draagbaar steeds slechts één niet-marschvaardige of zwaargewonde kan worden vervoerd. Bij slechts 10 % gewonden van deze soort (wat zeker niet hoog geschat is), dus 25 man per compagnie infanterie of 12 man per eskadron van 120 sabels, eischt dit 12 (6) maal heen en terugmarcheeren over — gunstig genomen — 3000 m, dus totaal 36 km; of, in tijd berekend, waarbij de km wegens den te vervoeren zwaren last op 20 minuten marschtijd te schatten, ongeveer 12 marsch-uren. Vooropgesteld

dan nog, dat de marsch ongehinderd kan plaats hebben en dat verwonding van de dragers uitblijft en de fysieke krachten van de dragers voor dit transport toereikend zijn.

Het naar voren zenden van ziekendragers onder het hevige vijandelijke vuur is onverstandig, omdat zij dan vanzelfsprekend als kogelvanger dienen voor alle achter de strijdende linie inslaande projectielen en als ongedekt doel het vijandelijke vuur tot zich trekken. De witte armband met het roode kruis is meestal op deze afstanden niet te onderscheiden.

Het wegdragen en verzorgen van gewonden ook in de meer achterwaarts gelegen gevechtzone en onder het langzame vijandelijke uitwerkingsvuur, eischt veel moed en doodsverachting. Na een zware verwonding was het mij gelukt met hulp van mijn adjudant een gedekte ruimte te bereiken. Een ziekendragers-patrouille nam mij op en bij het afleggen van den weg door de gedekte ruimte werd een van mijn dragers in het been geschoten, hoewel de weg toch nauwkeurig was uitgezocht en als gedekt werd beschouwd.

In den stellingsoorlog is de hulpverlening aan gewonden veel eenvoudiger, althans zoo lang niet zwaar mijnwerper en ander krombaanvuur op de stelling ligt. De hulpverbandplaats kan aanmerkelijk dichterbij zijn gelegen en half-stabiel zijn; zij is meestal door een met vele traversen voorziene verbindingsloopgraaf met de gevechtloopgraaf verbonden, en in bijzonder gunstige gevallen en bij langdurig verblijf zelfs granaatvrij gebouwd. Door de beter en steviger dekking is de onderlinge hulpverlening door de strijders ook minder bedreigd en kan zij daarom grondiger zijn, terwijl ook de afvoer der gewonden gemakkelijker uitvoerbaar is.

Bij elk bataljon werd een *hulpverbandplaats* opgericht met het personeel en materieel van den troep; zij stond onder leiding van den bataljonsarts. Als geneeskundig personeel beschikte hij over: 16 ziekendragers (4 per compagnie) met 16 tassen voor verplegers, 8 opvouwbare draagbaren, 8 spalken en 32 veldflesschen, en 4 hulpverplegers (1 per compagnie). Door het bataljon werden hieraan toegevoegd voor iederen arts: 1 drager met verbandransel en 1 drager met geneesmiddelenransel. Later werd voor de verplaatsing van het geneeskundige materieel bij elk bataljon een draagdie ingedeeld.

Ook de manschappen van de regimentsmuziek werden voor den geneeskundigen dienst opgeleid en als ziekendrager dan wel hulpverpleger afgericht.

De ligging van de hulpverbandplaats werd in het gevechtsbevel van den troepencommandant (bataljonscommandant) aangegeven. De detail-uitvoering was echter zaak van den arts, waarbij als leidende militaire factoren golden: toegankelijkheid van alle zijden, mogelijkheden voor den afvoer; en als geneeskundige factoren: aanwezigheid van schaduw, water, ligstroo, beschutting tegen wind, dekking, enz. De nabijheid van woonplaatsen is gewenscht, voor zooverre zij gedekt liggen en niet aan beschieting zijn blootgesteld. Natuurlijk dient de nabijheid van vurende of in stelling staande batterijen te worden vermeden.

Uit het tot nu toe vermelde blijkt al duidelijk het groote belang van de in-deeling van artsen (zowel beroeps- als reserveofficieren van gezondheid) bij de kaartoefeningen (en de toegepaste oefeningen) van den troep, evenals het houden van bijzondere geneeskundige kaartoefeningen onder leiding van staf-officieren.

Aan de oefeningen van den geneeskundigen dienst in het terrein in vredes-

tijd zal zeker de haar toekomstige waarde niet worden ontzegd; wanneer althans wordt vooropgesteld, dat zij de werkelijkheid zooveel mogelijk nabij komen (wat van den ontwerper een grondig doordachte voorbereiding en volle vertrouwdheid met de hierop betrekking hebbende oorlogsliteratuur eischt). Voor alles vermijde men hierbij beelden als het rechtoplopende transporteren van gewonden uit de gevechtlijn, terwijl het gevechtsterrein nog onder vuur kan worden genomen; het verbinden al knielende of zelfs staande, het aanleggen van tijdroovende verbanden in plaats van noodverbanden en andere onwaarschijnlijkheden. Door een dergelijken onjuisten oefeningsgrondslag vormen de menschen zich een onzuiver beeld, dat in de werkelijkheid bij den man ontgoocheling kan veroorzaken, of — wat nog erger is — zijn vertrouwen in het beleid van de gevechtsleiding kan schokken.

Ik herinner mij het geval van een ritmeester, die na een zeer pijnlijke verwonding, tijdens het vervoer in een goed veerenden ziekenwagen in verwenschingen uitbrak, van dit gehalte: „men hoort steeds van ziekenauto's en hun gebruik en als men zwaar gewond is, en heftige pijnen lijden moet, krijgt men ze niet te zien!” Dat was een man, die de moeilijkheden van de hulpverlening aan gewonden en het gewondentransport had bestudeerd! Wat moet de gewone man dan wel denken, als in de werkelijkheid niet alles klopt, zooals het hem in vreedetijd werd getoond? Een geneeskundige oefening, waarbij alles op rolletjes gaat, kan niet goed zijn, omdat zij dan te optimistisch is opgezet.

Bij het begin van het gevecht worden de ziekendragers, na nauwkeurig op de hoogte te zijn gebracht van de ligging van de hulpverbandplaats en van de daarheen voerende wegen, door den bataljonsarts het gevechtsterrein in gezonden, en beginnen — al naar de gevechtstoestand dit mogelijk maakt — met het verbinden en het transport van de niet-marschvaardige gewonden, terwijl aan anderen naar vermogen lavenis en steun worden gegeven.

Naar gelang van het verloop van het gevecht moet de hulpverbandplaats voorwaarts of achterwaarts worden verlegd. Daarvoor is het onderhouden van een onafgebroken verband — zoo mogelijk optisch — met den strijdenden troep noodig, en staat de leidende arts dikwerf voor zeer moeilijke besluiten van zuiver tactischen aard, omdat hij immers zijn geneeskundige werkzaamheden zoo min mogelijk mag onderbreken. De toewijzing aan de hulpverbandplaatsen van ruiters of wielrijders voor het onderhouden van het verband verdient aanbeveling. Zij werd echter meestal niet toegepast, omdat de ruiters te zeer noodig waren voor tactische doeleinden en reeds daarvoor te gering in aantal waren.

Wel behoort de troepencommandant maatregelen te treffen en bevelen te geven voor de tijdige voor- of achterwaartsche verplaatsing van de hulpverbandplaats; maar ook weer niemand zal het hem zwaar willen aanrekenen, wanneer hij dat in de hitte van het gevecht nog al eens verzuimt of er eerst te laat aan denkt. In een mij bekend geval was de bataljonsarts mij bij de voorwaartsche verlegging van de hulpverbandplaats vóór geweest, wat tot mijn eigen heil bijdroeg, omdat ik de door mij zelf nog al ver achterwaarts gekozen hulpverbandplaats na een zware verwonding nauwelijks zou hebben kunnen bereiken.

Ook hulpmiddelen voor de behandeling der gewonden (als tafels, stoelen, banken, schragen, uitgehaakte deuren, enz.) en voorts lavenis moeten bij de oprichting van de hulpverbandplaats worden aangevoerd en gereed gesteld.

Trots de beschikking over de organiek toegewezen hulpverbandplaats-voertuigen moet de arts trachten, gewone, in 't land gebruikelijke, voertuigen

machtig te worden, omdat het beschikbare wagenpark voor de 12 hulpverbandplaatsen van de divisie veel te klein is. Het was een in-treurig beeld, als men de arme gewonde kerels zich naar de hulpverbandplaats zag sleepen, of ze zag zitten dan wel liggen in de greppels langs den weg, doodmoede en haast doodgebloed. Een dergelijk beeld was ook voor de nieuw ingezette troepen niet gunstig, al was het ook meestal door gebrek aan vervoermiddelen niet te vermijden. Op zulke enorme verliezen had men dan ook niet kunnen rekenen.

Voorts moet niet uit 't oog worden verloren, dat bij een verplaatsing van de hulpverbandplaats de zwaargewonden meestal moeten worden achtergelaten, totdat zij — bij een opmarsch — door voertuigen worden afgehaald, of — bij een terugtocht — krijgsgevangenen worden gemaakt. Hieraan zij nog toegevoegd, dat naar alle door mij verkregen inlichtingen, de Russische artsen zich het lot van dergelijke hulpverbandplaatsen op de meest menschwaardige wijze aantrokken, althans in het begin van den oorlog. In vijandelijk land en bij een vijandig gezinde bevolking is bewaking van verlaten hulpverbandplaatsen bij het voorwaarts oprukken aan te bevelen, zoolang zich daar gewonden en materieel bevinden, ten einde hen tegen mishandeling en roof door stroopende partouilles, en nog meer tegen de bevolking en de zeker niet tot de sprookjeswereld behorende „hyena's van het slachtveld", te beschermen. De volgens het volkenrecht toegestane achterlating van „sauve-gardes" (veiligheidswachters), als de hulpverbandplaats in 's vijands handen moet worden achtergelaten, werd voor zoover ik weet niet toegepast.

Zijn nu in den bewegingskrijg van de infanterie de oprichting van de hulpverbandplaats en haar verplaatsing, ondanks de langzaam verloopende gevechtsactie, reeds moeilijke en delicate kwesties; hoeveel meer handigheid en aanpassingsvermogen aan de zich plotseling wijzigende toestanden eischt dan niet het ruitergevecht! Al kan ook het materieel voor de hulpverbandplaats(en) te paard worden medegevoerd, het transport van zwaargewonden te paard naar de hulpverbandplaats is tegenwoordig, nu ook mitrailleurs en artillerie tot aan het oogenblik van het treffen in den ruiterkamp zijn betrokken, schier onmogelijk geworden. Wie slechts eenmaal als zwaargewonde een transport op een wagen zonder veeren, over vernielde wegen of door het terrein heeft doorgemaakt, zal dit met mij eens zijn. De mensch kan inderdaad veel verdragen, veel meer dan men bij oppervlakkige beschouwing zou denken; maar dat een ruiter b.v. met een door een granaatscherf verbrijzeld been of een soortgelijke verwonding, te paard naar achteren zou kunnen worden vervoerd is in strijd met de meest primitieve begrippen van menschelijkheid.

Zooals reeds werd uiteengezet is de hulpverbandplaats de inrichting, waar de eerste bevoegde geneeskundige hulp kan worden verleend. Marschvaardige gewonden worden na het aanleggen van een noodverband tot kleine groepen vereenigd en in den marsch gezet naar de „afdeeling voor lichtgewonden" van de divisie-verbandplaats, waarheen de weg zoo goed mogelijk is gemarkeerd. Zwaargewonden — dus niet-marschvaardigen — worden op voertuigen van de hulpverbandplaats of gevorderde voertuigen geladen en eveneens naar de divisie-verbandplaats (afdeeling voor zwaargewonden) in beweging gezet. Zoo mogelijk behoort bij een dergelijk konvooi een hulpverpleger te worden medegezonden. Bij gevorderde voertuigen met burgerkoetsiers is de indeeling van een gewapend geleide zeer aan te bevelen, vooral bij vijandig gezinde bevolking. Het moet voorgekomen zijn, dat dergelijke koetsiers de gewonden hebben vermoord en beroofd. Wat daarvan aan is, kon ik niet aan 't licht brengen. Daarentegen is het menschelijk zeer wel te verklaren, dat de „vredelievende"

bewoners geen voorliefde voor granaatkartetsvuur hebben en zich daaraan — op hun paarden gezeten — zullen onttrekken onder achterlating van de voertuigen met gewonden.

Volgens de oude voorschriften moesten lichtgewonden na het aanleggen van het verband weder in het gevecht terugkeeren. Nu is het begrip „lichtgewond” zelfs voor den arts bij oppervlakkige beschouwing moeilijk te bepalen. Het oordeel is zeer subjectief en afhankelijk van den aard van den man; wat de een, die veel moed en plichtsopvatting heeft, als „licht” opvat en nauwelijks de moeite waard acht om er mee naar den dokter te loopen, is voor den ander „een schot uit 1000”, dat hem voor eenigen tijd in een achterwaarts gelegen hospitaal doet verdwijnen, ver van het vuur. Ik herinner mij, dat menschen met schampschoten aan het hoofd zich vluchtig lieten verbinden en verder aan het gevecht deelnamen alsof er niets was gebeurd en eerst 's avonds of na het luwen van den strijd den dokter opzochten; dat anderen echter, met zeer lichte verwondingen, zich zwaar gewond voelden, op de verbandplaats kwamen en niet zoo vlug mogelijk weer teruggingen. Wie (in den bewegingsoorlog) uit de hulpverbandplaats in de afdeeling voor lichtgewonden van de divisieverbandplaats terecht kwam, keerde zelden denzelfden dag weder bij zijn regiment terug.

Zelfvertrouwen en zelfverloochening, trots, moed en . . . fantasie zijn daarbij belangrijke factoren. Ter verduidelijking moge het volgende grappige geval dienen. De compagnieën hadden flink terrein naar voren gewonnen en begonnen zich in de bereikte lijn in te graven, wat in den zandgrond niet al te moeilijk was, maar toch met het oog op het weder losbarstende artillerievuur nog niet snel genoeg ging. Een van de menschen, een kort te voren met een aanvullingsbataljon aangekomen recruit, werkte zeer krachtig met de korte schop, maar was nog niet gewend aan het gevaar voor instorting van den Poolschen zandgrond; daardoor was hij — denk ik — veel dieper gegaan dan de anderen, die bovendien zich nu en dan naar de borstwering moesten begeven voor den afweer van plaatselijke tegenstooten, wat hij niet deed. Plotseeling weerklonk een doffe slag en bleek een deel van de aarden borstwering te zijn ingestort, daarbij den al te ijverigen held begravinge. Men hoorde hem steunen en schreeuwen; maar de aarden laag was werkelijk niet erg dik. Goedhartig en behulpzaam als onze menschen nu eenmaal door den oorlog worden gemaakt, ijlden zij toe en hadden hem spoedig van zijn aardlast bevrijd. Hij beweerde echter stokstijf — dat hij dood was!! want hij was door een granaat getroffen, hoewel in deze periode geen enkele granaat was ingevallen. Daarop volgde natuurlijk uitbundig gelach; bij het nauwkeurigste onderzoek kon niet de geringste verwonding worden vastgesteld. De man beweerde toen dat hij zich niet bewegen kon. En omdat dergelijke gevallen van zenuwschok reeds meermalen waren voorgekomen, legde men hem tegen den voorwand van de loopgraaf en ieder toog weder aan den arbeid. Toen kwam als „redder” . . . een vijandelijke granaat! Allen wierpen zich plat op den buik, met uitzondering van den „verlamde”, die er met machtige sprongen van door ging!

(Slot volgt.)

TOELATINGSEXAMEN HOOGERE KRIJGSSCHOOL IN 1932

OPLOSSINGEN VAN DE SCHRIFTELIJKE VRAGEN TACTIEK

DOOR J. E. COERS

Eerste luitenant der infanterie, werkzaam ten bureele Ch. G. S.

(Slot van blz. 54.)

3e vraag.

Voor de vraag en de te gebruiken kaarten wordt verwezen naar *De Militaire Spectator* van Juni 1932, No. 6, blz. 472 t/m 474. ¹⁾

Uit de opdracht van detachement 8 R.I. blijkt:

- a. dat het zich moet *verplaatsen naar het gebied tusschen Maas en Peel*. De afstand, waarover het detachement moet worden verplaatst, bedraagt derhalve ongeveer 30 km;
- b. dat *de verplaatsing bij duisternis* moet geschieden. Zij moet dus aanvangen op 9 Mei te 19.45 (alsdan zon onder);
- c. dat het detachement *nà de verplaatsing* een zoodanige opstelling moet innemen, dat op 10 Mei zoo spoedig mogelijk na het aanbreken van den dag in het aangewezen vak aan de Maas kan worden stelling genomen, ten einde:
 1. te *beletten*, dat de vijand *zwakke* afdeelingen op den W. Maasoever overzet;
 2. een poging om met *sterke* troepen die rivier te overschrijden *zooveel mogelijk te vertragen*;
- d. dat het detachement *andermaal 's vijands opmarsch* moet *vertragen* in de algemeene lijn Twist—Oploo—St. Anthonis;
- e. dat het detachement zoowel aan de Maas als in de lijn Twist—Oploo—St. Anthonis *zich niet aan vernietiging mag blootstellen* en *tijdig* moet *teruggaan*, wanneer het met een ernstigen aanval wordt bedreigd.

Het detachement moet derhalve beginnen op 10 Mei aan de Maas een vak te bezetten ter breedte van ± 5 km. De vraag rijst nu, welke troepen voor *de bezetting van dit vak* zullen worden bestemd. Van de beantwoording van deze vraag hangt immers af, naar welke einddoelen de verschillende onderdeelen

¹⁾ Voor nieuwe abonne's, die van de gestelde vragen willen kennis nemen, zijn nog exemplaren van Juni 1932 beschikbaar.

van het detachement moeten worden verplaatst. Het is hierbij niet noodig tot in details af te dalen.

Overwogen moet worden of de beide bataljons infanterie van detachement 8 R.I. op 10 Mei bij het aanbreken van den dag naast elkander aan de Maas stelling moeten nemen, dan wel of volstaan kan worden met het doen stellingnemen van één der bataljons.

Indien de vijand met sterke afdeelingen een overgangspoging onderneemt, kan de rivierovergang hem — gelet op de breedte van het vak — ook, indien beide bataljons van detachement 8 R.I. aan de Maas stelling nemen, *niet* worden belet. De vertraging van den opmarsch van den vijand over de rivier, welke wij volgens onze opdracht moeten bereiken, wordt veroorzaakt, doordat wij hem dwingen een gewelddadige rivierovergang te forceeren met alle voorbereidingen daaraan verbonden. Het inzetten van een bataljon infanterie meer aan de rivier zal den duur dezer vertraging weinig beïnvloeden.

In ieder geval moeten wij echter aan de rivier zoo sterk zijn, dat wij den vijand kunnen *beletten* deze met zwakke afdeelingen te overschrijden en dat wij bij hem den indruk vestigen, dat hij zonder tijdroovende voorbereidingen den rivierovergang niet kan forceeren. Het vorenstaande kan naar onze meening worden bereikt door aan de Maas, behalve de aldaar opgestelde grenswachten (ter sterkte van $1\frac{3}{4}$ compagnie infanterie) in te zetten I—8 R.I., 8 Bt. 6 veld en 8 C. Mr.

Tegen het naast elkander inzetten van beide bataljons pleit voorts het volgende. Het detachement moet volgens de opdracht na het volbrengen van zijn taak aan de Maas andermaal in de lijn Twist—Oploo—St. Anthonis 's vijands opmarsch vertragen. De uitvoering van dit deel van de opdracht is niet mogelijk, indien beide bataljons naast elkander aan de Maas worden ingezet, omdat alsdan:

- 1e. de tijd zal ontbreken om het weerstand bieden in deze tweede lijn op voldoende wijze te organiseeren (het detachement bestaat niet uit lichte troepen, welke zich snel kunnen verplaatsen, doch uit infanterie);
- 2e. bovendien het nadeel ontstaat, dat voor het bezetten van de tweede lijn geen organieke eenheid kan worden bestemd.

Uit het voorgaande blijkt, dat I—8 R.I., 8 Bt. 6 veld, en 8 C. Mr. naar het gebied Vortum—Sambeek—Boksmeer moeten worden verplaatst en dat II—8 R.I. is bestemd om in de lijn Twist—Oploo—St. Anthonis weerstand te bieden. De vraag rijst, welk einddoel in verband hiermede voor II—8 R.I. dient te worden bepaald. Moet dit bataljon in den nacht van 9/10 Mei oprukken tot den spoorlijn Vierlingsbeek—Beugen of kan dit bataljon in het gebied Oploo—St. Anthonis blijven?

Bij de beantwoording van deze vraag overwegen wij, dat sterke reserves achter de aan de Maas opgestelde troepen niet noodig zijn, omdat wij het aan de Maas niet tot ernstige gevechten mogen laten komen. De opdracht luidt, dat wij van de Maas moeten teruggaan, wanneer wij met een ernstigen aanval worden bedreigd en langer standhouden aan de rivier het gevaar zou doen ontstaan, dat het detachement zich niet meer van den vijand zou kunnen losmaken. Wanneer de vijand zijn overgangsmiddelen te water laat en het eerste echelon poogt vasten voet op den W. Maasoever te verkrijgen, dienen wij hem dit te betwisten. Slaagt de vijand er echter in, alsdan op één of meer plaatsen troepen aan land te zetten, dan moet het bevel tot den terugtocht worden gegeven. Het detachement kan zich dan nog van den vijand losmaken, omdat deze met het meerendeel zijner troepen nog Oost van de Maas staat en ons derhalve niet snel kan volgen met voldoende sterke krachten. Wij teekenen hierbij aan,

dat het teruggaan van onze troepen van de Maas nauwkeurig dient te worden voorbereid. Het teruggaan kan geschieden op een vuurwerksein, af te geven van de kerktoren van Sambeek.

Alhoewel *sterke infanterie* reserves niet behoeven te worden opgesteld, kan een reserve achter de aan de Maas opgestelde troepen niet worden ontbeerd. Deze reserve heeft tot taak toe te snellen, indien *plaatselijk* met *zwakke* krachten een poging tot rivierovergang slaagt. Voor de uitvoering van deze taak leent 4 E.W. zich het best.

Uit het vorenstaande volgt, dat II—8 R. I. niet verder behoeft op te rukken dan tot het gebied Oploo—St. Anthonis.

I—I—8 R.A. moet op 10 Mei bij het aanbreken van den dag midden achter het aan de Maas te bezetten vak in stelling worden gebracht (om de gedachten te bepalen in de omgeving van pl. 43 aan den spoorlijn. Vierlingsbeek—Beugen). In den nacht van 9/10 Mei dient deze batterij derhalve naar het bedekte terrein op de St. Anthonis Heide (W. van deze paal) te worden verplaatst.

4 C.P. moet, nadat het Maasvak is bezet, de voorbereidende maatregelen treffen voor de uitvoering van de vernielingen, welke in het vernielingsplan zijn vermeld. Aangezien de meest oostelijke vernielingen, moeten worden uitgevoerd, bij Vortum en Boksmeer (zie noot 1, gesteld bij de 3e vraag op blz. 473), ligt het voor de hand naar elk dezer oorden de helft van de compagnie te verplaatsen.

Nadat de einddoelen voor de verschillende onderdeelen van detachement 8 R. I. in groote lijnen zijn vastgesteld, kan een aanvang worden gemaakt met de *regeling van den marsch*.

Voor de uitvoering van dezen marsch heeft C.—8 R.I. de beschikking verkregen over I—II Aut. B., waarmede in één rit 1 bataljon infanterie kan worden vervoerd. Het ligt voor de hand met deze compagnie I—8 R.I. te doen vervoeren, omdat dit onderdeel den grootsten afstand heeft af te leggen en op 10 Mei bij het aanbreken van den dag zoo spoedig mogelijk stelling moet nemen aan de Maas.

De eenige marschweg, welke voor het transport kan worden bestemd, is de kunstweg Beek—Gemert—St. Anthonis —< ^{Boksmeer.} Vortum.

Het vervoer van het bataljon heeft plaats, terwijl grenswachten de Maas bewaken. De sterkte van deze grenswachten is echter, in verhouding tot de breedte van het te bewaken vak, zoo gering, dat zij zelfs zwakke vijandelijke patrouilles het overschrijden van de rivier niet zouden kunnen beletten. Bovendien is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de vijand in den nacht van 9/10 Mei zich tracht meester te maken van één of meer punten op den westelijken Maasoever.

In verband hiermede is het niet raadzaam het autotransport verder oostwaarts te laten oprukken dan tot St. Anthonis. De uitlading van het vervoerde bataljon moet n. o. m. dan ook plaats hebben tusschen pl. 6 aan den kunstweg Gemert—St. Anthonis en de korenmolens aan den westrand van laatstgenoemd oord. I—8 R.I. moet dus, van St. Anthonis af verder naar het gebied Vortum—Sambeek—Boksmeer marcheeren.

Uit de omstandigheden, waaronder het vervoer plaats heeft, volgt tevens, dat het noodzakelijk is het transport tijdens den marsch te beveiligen. De *beveiliging van het transport tijdens den marsch* kan worden verkregen door aan

4 E.W. opdracht te verstrekken naar het gebied Oploo—St. Anthonis te marcheeren en aldaar af te sluiten:

- a. de kunstweg Oploo—Overloon;
- b. de kunstweg St. Anthonis—Boksmeer ter hoogte van driesprong van kunstwegen W. van Zandkant;
- c. de kunstweg St. Anthonis—Rijkevoort.

Het is noodzakelijk, dat 4 E.W. zóó vroegtijdig uit Handel afmarcheert, dat de opstellingen, welke tot het afsluiten van vorengenoemde wegen moeten worden ingenomen, nog vóór het invallen van de duisternis zijn bezet. 4 E.W. moet daartoe uiterlijk 19.00 in het gebied Oploo—St. Anthonis aankomen. Aangezien de af te leggen afstand ongeveer 15 km is, moet 4 E.W. dus te 18.00 uit Handel afmarcheeren.

Tenslotte volgt uit de omstandigheden, waaronder het vervoer van I—8 R.I. plaats heeft, dat het noodzakelijk is, dat de auto's met gedempte lichten rijden. Het rijden met gedempte lichten heeft echter als gevolg, dat de marschsnelheid van de autocolonne niet grooter kan zijn dan 15 km per uur.

Nadat de troepen, welke van detachement 8 R.I. deel uitmaken, tijdig te voren zijn gewaarschuwd, geschiedt de verplaatsing van het detachement, als hierna zal worden vermeld.

4 E.W. marcheert op 9 Mei te 18.00 uit Handel af, begeeft zich naar het gebied Oploo—St. Anthonis en sluit, aldaar aangekomen, de kunstwegen af, welke hiervoor reeds werden opgesomd.

I—II Aut. B. staat 9 Mei te 19.15 op den kunstweg Groote Hees (vt. 32—69, blad Eindhoven)—Broekkant (Oost van Beek) ter inlading gereed, het hoofd van de colonne bij de driesprong van de kunstwegen bij Broekkant.

I—8 R.I., met uitzondering van de voertuigen met paardentractie, staat 9 Mei te 19.15 gereed op den kunstweg Groote Hees—Broekkant om in de auto's van I—II Aut. B. te worden ingeladen, het hoofd van de colonne bij de brug over de A. Te 19.15 wordt terstond met de inlading aangevangen.

Te 19.45 is de inlading van I—8 R.I. beëindigd. Op dat uur marcheert I—II Aut. B. af langs den kunstweg Broekkant—Gemert—St. Anthonis naar de plaats van uitlading. De laatste auto van de colonne passeert de driesprong van kunstwegen bij Broekkant op 9 Mei 20.05.

De ledige auto's rijden terug over den kunstweg St. Anthonis—Oploo, van daar langs den Oplooschen weg ¹⁾ tot driesprong van kunstwegen zuid van Brandtoren (vt. 4—71, blad Venlo), vervolgens langs den kunstweg ¹⁾, loopende aan den noordrand van het Beestenveld en over Vossenbergh naar de driesprong van kunstwegen west van pl. 19 aan den kunstweg Gemert—St. Anthonis.

Te 20.00 staat het deel van detachement 8 R. I., dat marcheeren moet, tot den afmarsch gereed op den kunstweg Beek—Broekkant.

Troepenindeeling:

I—II—8 R.I. (voorhoede).

300 m.

St.—8 R.I.

II—8 R.I. (min I).

¹⁾ Voor de uitbreiding van het kunstwegennet wordt verwezen naar de stafkaart 1 : 25000.

8 Bt. 6 veld.

1—I—8 R.A.

4 C.P.

8 C. Mr.

voertuigen van I—8 R.I. (min de levensmiddelenvoertuigen).

goederenvoertuigen) van de onderdeelen, welke in de colonne mar-
keukenvoertuigen) cheeren.

Aangeteekend zij hierbij, dat de levensmiddelenvoertuigen van de onderdeelen, welke van detachement 8 R.I. deel uitmaken, voorloopig achterblijven in het legeringsgebied, zulks in verband met de aanvulling van levensmiddelen in den nacht van 9/10 Mei. De levensmiddelenvoertuigen worden, nadat de aanvulling op de aanvullingsplaats heeft plaats gehad, naar het gebied tusschen Maas en Peel aangetrokken.

Zoodra de laatste auto van het autotransport de driesprong van kunstwegen bij Broekkant is gepasseerd, marcheert de colonne af (20.05).

Een berekening op grond der marschsnelheden en af te leggen afstanden wijst uit, dat de marcheerende colonne van detachement 8 R. I. en de ledige auto's, welke op den terugmarsch zijn, ongeveer te zelfder tijd nabij de driesprong van kunstwegen bij pl. 19 aankomen. De autocolonne zal derhalve eerst het marcheerende deel van detachement 8 R. I. moeten laten voorbijtrekken, alvorens langs den kunstweg St. Anthonis—Gemert—Beek den terugmarsch voort te zetten.

De 22 auto's, welke blijkens de opdracht ter beschikking van C.—8 R.I. blijven, moeten van dit oponthoud gebruik maken om te keeren. Zij worden bestemd om 8 C. Mr. naar het bedekte terrein N. van Langstraat (vt. 14—53, blad Vierlingsbeek), te vervoeren. Door dezen maatregel wordt het maken van een langen nachtmarsch aan deze compagnie bespaard.

In verband hiermede moeten de 22 auto's bij den terugmarsch aan de staart van de autocolonne marcheeren en is 8 C. Mr. bij de troepenindeeling aan den staart van het marcheerende deel van detachement 8 R.I. geplaatst.

Tenslotte dient nog te worden vermeld op welke wijze I—8 R.I., nadat het is uitgeladen, van St. Anthonis naar het gebied Vortum—Sambeek—Boksmeer wordt verplaatst. De regeling van deze verplaatsing is uiteraard afhankelijk van de wijze, waarop C.—8 R.I. aan de Maas wil doen stelling nemen.

Hij bepaalt te dien aanzien, dat zich moeten begeven:

1—I—8 R.I. en $\frac{1}{2}$ M. C.—I—8 R.I. naar Boksmeer;

2—I—8 R.I. naar Sambeek.

het overige deel van I—8 R.I. naar Vortum.

De verplaatsing van 8 C. Mr. naar het bedekte terrein N. van Langstraat, als hiervoor werd omschreven, houdt verband met de overweging, dat C.—8 R.I. deze wapens tegen Afferden in stelling wil brengen.

De schets van den toestand, waarin detachement 8 R.I. zich te 23.30 bevindt, meenen wij gelet op de voorafgaande uitvoerige bespreking van den marsch, achterwege te kunnen laten.

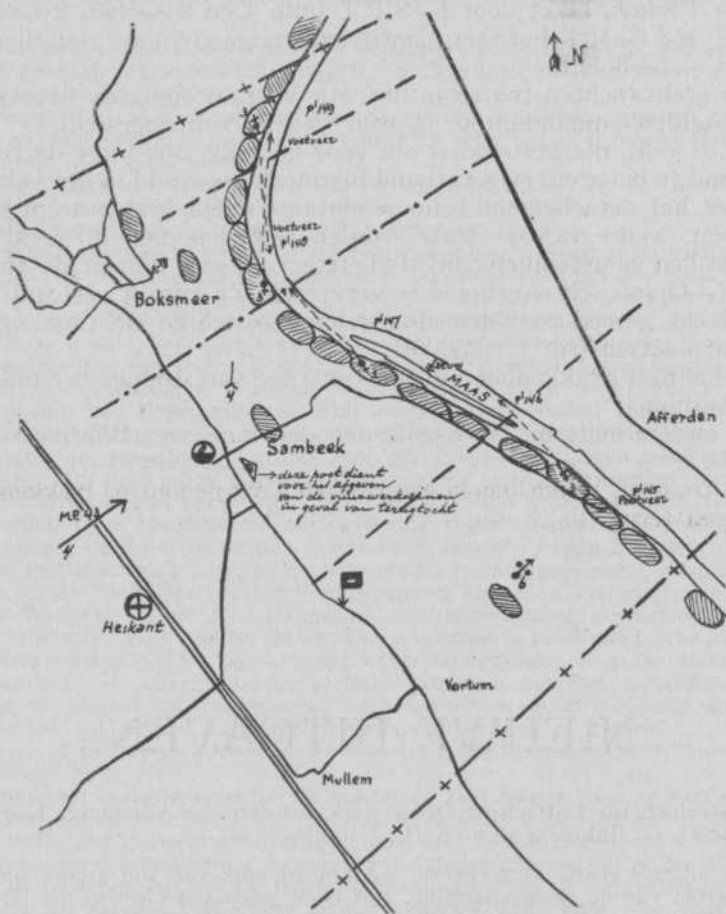
4e vraag.

Voor de vraag en de te gebruiken kaarten wordt verwezen naar De Militaire Spectator van Juni 1932, No. 6, blz. 474.

De opstelling van detachement 8 R.I. op 10 Mei te 10.00 is aangegeven op de hierbij gevoegde *schets*.

Bij deze schets teekenen wij het volgende aan.

- 1e. Aangezien de opdracht luidt, te *beletten*, dat de vijand *zwakke* afdelingen op den westelijken Maas-oever overzet en een poging om met *sterke* troepen die rivier te overschrijden zooveel mogelijk te vertragen, zijn wij van meening, dat:
 - a. zóó dicht aan de rivier moet worden stelling genomen, dat op de rivier met voldoende dichtheid vuur kan worden gebracht en
 - b. in voorste lijn veel troepen moeten worden ingezet.

- + - grenzen van het vak van het detachement
- . - . - vakgrenzen
- - - grenzen tusschen de compagnieën
- seotie infanterie

Vorenstaand gebruik van de troepen stemt overeen met het gebruik van troepen bij vooraf beraamde terugtochtsgevechten met het oog op het verkrijgen van tijdwinst. Wij verwijzen in verband hiermede naar pt. 161 van de Gevechtshandleiding deel I.

- 2e. Met het oog op de bevelvoering is het aan de Maas te bezetten vak verdeeld in twee deelen n.l.

vak Boksmeer, bezet door 2 compagnieën infanterie (waaronder de aldaar reeds aanwezige compagnie grenswacht) + 2 sectiën zware mitrailleurs + 8 Bt. 6 veld, onder bevel van den compagniescommandant, van de compagnie grenswacht (die ter plaatse, dank zij zijn aanwezigheid aldaar sinds begin Mei geheel bekend is).

vak Vortum, bezet door I—8 R.I. (min 1 en 2 sectiën zware mitrailleurs) + 8 C. Mr. + de ter plaatse aanwezige grenswachten, onder bevel van C.—I—8 R.I.

De grenswachten treden in het vak Vortum onder de bevelen van de compagniescommandanten, in wier vak zij zijn opgesteld.

- 3e. 8 Bt. 6 veld, die bestemd is om voor het vak Boksmeer de rivier flankerend te bevuren, is in verband hiermede opgesteld in het vak Vortum.
- 4e. De tot het detachement behoorende auto's zijn bestemd om de laatste troepen, welke van de Maas worden teruggenomen in geval van een krachtigen vijandelijken aanval (de reserves), snel binnen de tweede lijn Twist—Oploo—St. Anthonis te vervoeren. Zij zijn in verband hiermede opgesteld, gereed voor den afmarsch in westelijke richting, op de volgende plaatsen (zie I : 25000):

de helft bij Brakkenhof aan den kunstweg van stopplaats Sambeek naar St. Anthonis;

de andere helft bij Wittebrug aan den kunstweg Boksmeer—St. Anthonis.

De troepen, welke het laatst worden teruggenomen, trekken op deze plaatsen terug.

NIEUWE UITGAVEN

Dräger-Gasschutz im Luftschutz Drägerwerk, Literarische Abteilung. Kommissionsverlag H. G. Rahtgens G. m. b. H., Lübeck.

Met deze uitgave geeft „Drägerwerk” andermaal blijk van zijn groote activiteit op het terrein van de gasbescherming. Het boek behandelt meer in het bijzonder de gasbescherming als onderdeel van den luchtbeschermingsdienst, doch vat dit zeer ruim op. Zoo geeft het o.m. beschouwingen over: de volkenrechtelijke zijde van het vraagstuk, stedenbouw, de uitvoering van luchtaanvallen, het gebruik van strijdgassen hierbij, de individueele en collectieve bescherming hiertegen, maskeering, de organisatie van den luchtbeschermingsdienst, de opleiding van het „actieve” zoowel als van het „passieve” deel der bevolking, de behandeling van gaszieken enz. Een 75-tal goede afbeeldingen, waaronder enkele bijzonder interessante, verduidelijken het geheel. Een ieder, die zich interesseert voor de gasbescherming zal in deze Dräger-uitgave veel waardevols vinden, vooral onzen gasofficieren zij de lezing warm aanbevelen.

„The British way in warfare” door LIDDELL HART, uitg. FABER and FABER, Londen. Prijs 12 s. 6 d. net.

Kapitein LIDDELL HART, die tijdens den wereldoorlog in het Britsche leger diende en thans militair medewerker van den *Daily Telegraph* is, verwierf zich reeds internationale vermaardheid als militair schrijver. Deze reputatie zal door zijn jongste werk nog worden bevestigd. De groote verdienste hiervan bestaat niet, zooals bij de meeste studieboeken, in het verrijken van onze kennis, doch in het dwingen tot *denken* over de groote militaire problemen onzer dagen. Schr. behoort op militair gebied tot de meest vooruitstrevende geesten en poneert denkbeelden, welke verre afwijken van de gangbare meeningen. Indien Schr.'s uitspraak „originalaty is the most vital of all military virtues” waar is, moet hem een groote mate van militaire deugdelijkheid worden toegekend. Men kan zich door hem laten medeslepen, men kan tot tegenspraak worden geprikkeld, doch onberoerd laten zal LIDDELL HART's werk niemand. Wij raden het te lezen en zullen enkele gedeelten uit den rijken inhoud, hieronder nader bespreken.

De *strategie* der decennien, welke aan den wereldoorlog vooraf gingen, was opgetrokken op het monumentale werk van CLAUSEWITZ, in Frankrijk geïnterpreteerd door FOCH. De *grondbeginselen* hiervan waren:

— De oorlog moet worden gevoerd met de uiterste krachtsinspanning, onder inzet van alle geweldmiddelen tot den vijand volkomen weerloos is gemaakt. Dit beginsel heeft geleid tot „het gewapende volk”.

— De beschikbare krachten moeten worden samengetrokken op het hoofd-operatietooneel, tegen den voornaamsten tegenstander.

— De beslissing kan slechts worden verkregen door den slag.

Volgens Schr.'s oordeel leidt het eerste beginsel tot een terugval in barbaarsheid, het tweede tot een oneconomisch gebruik van de strijdmacht en het derde tot het als een dolle stier op den tegenstander inrennen. Dat men tot deze denkbeelden is gekomen, wijt Schr. aan een te bekrompen en vooral te uitsluitende bestudeering van de oorlogen van NAPOLEON, waarbij men heeft vergeten, dat juist deze heeft gepredikt: „Lees en herlees de veldtochten van de groote krijgsoversten”. In groote lijnen en kleurige tafereelen schetst Schr. de voornaamste oorlogen, waarin het Britsche imperium is opgebouwd en toont hij aan, hoe Engeland er daarbij steeds in is geslaagd zijn tegenstander in vitale punten te treffen, zonder zich zelf door overmatige inspanning uit te putten en zonder het gros der strijdmacht op het hoofdoperatietooneel in een beslissenden veldslag te werpen. Op deze wijze gevoerd, zijn oorlogen voor den winnaar voordeelig en niet ruïneus zooals die van 1914—'18. In dit verband wijst Schr. ook op de *Nederlanders*. Groot geworden door de indirecte oorlogvoering tegen Spanje (strategisch defensief op het vasteland, offensief tegen den Spaanschen handel), begon hun macht te tanen toen zij deze methode in de Engelsche oorlogen niet konden toepassen, omdat Engeland geografisch op de Nederlandsche verbindingswegen lag. Hun machtspositie ging verloren, toen WILLEM III de Nederlandsche krachtsinspanning rechtstreeks tegen de legers van LODEWIJK XIV richtte. Meer in bijzonderheden beschouwt Schr. den *Amerikaanschen burgeroorlog* (1861—'65) — „een waarschuwingssein, waaraan geen aandacht werd geschonken” — waarin, na vergeefsche pogingen om den tegenstander rechtstreeks neer te werpen, de overwinning werd bevochten door 's vijands economische hulpbronnen en het moreel van zijn burgerbevolking aan te tasten.

Na deze lessen uit het verleden te hebben getrokken, bespreekt Schr. hun *toepassing voor de toekomst*.

Volgens een oud gezegde bereiden de militairen zich steeds voor op den oorlog, die voorbij is. Zoo ook thans. Honderdduizenden recruten worden opgeleid naar tactische beginselen, welke slechts weinig rekening houden met de lessen van den grooten oorlog. De oorlog heeft de machteloosheid bewezen van infanterie tegen mitrailleurs, de kwetsbaarheid van colonnes en treinen tegen luchtaanvallen en de verstarring, welke het gevolg is van het gebruik van groote artilleriemassa's. Toch gaat men voort legers te vormen uit infanteristen, beladen als muilieren, met een nasleep van ontelbare voertuigen met paardentraction, terwijl men nergens beschikt over de hoeveelheid artillerie, welke proefondervindelijk noodig is gebleken om het kwetsbare voetvolk te steunen en beschermen. Dergelijke legers kunnen nog dienst doen in de *verdediging*, doch voor den *aanval* zijn zij ten eenenmale ongeschikt. Om te kunnen aanvallen moet een strijdmacht vóór alles *bewegelijk* zijn. Het *luchtwapen* voldoet ten volle aan deze eischen en is bij uitstek geschikt voor de indirecte oorlogvoering (aanvallen op vitale punten in 's vijands achterland). Schr. is dan ook van oordeel, dat *Italië* den juisten weg is ingeslagen door bij de landsverdediging de luchtvloot te beschouwen als het aanvalswapen

en het leger een strategisch defensieve rol toe te deelen. Niet alle landen beschikken echter over sterke natuurlijke grenzen zooals Italië en in vele gevallen zal ook het leger offensief moeten kunnen optreden. De combinatie van motor en pantser biedt hiertoe de mogelijkheid. Het land, dat er toe zou kunnen besluiten het grootste deel zijner strijdkrachten te vervangen door een klein aantal gepantserde eenheden, zou een geweldigen voorsprong op de anderen verkrijgen. De zucht tot behoud van het bestaande zal er, naar Schr.'s oordeel, echter toe leiden, dat de *mechanisatie* slechts geleidelijk wordt doorgevoerd.

Schr. geeft vervolgens een *overzicht van de ontwikkeling der mechanisatie* in verschillende legers en in het bijzonder in het Engelsche. De principieele beslissing werd hier genomen in 1927 toen de Chef van den Generalen Staf openlijk verklaarde, dat alleen de mechanisatie in staat is de krijgskunst uit haar verval op te heffen en oorlogvoering mogelijk te maken zonder zinnelooze opoffering van menschenlevens en geld. De volgende jaren waren gewijd aan proefnemingen, waarin de ondoeltreffendheid bleek van eenheden, gedeeltelijk bestaande uit niet-, gedeeltelijk uit wel gemechaniseerde onderdeelen. Dit leidde er toe, dat in 1931 de 1e Brigade van het Koninklijk vechtwagenkorps werd opgericht. Deze brigade bestaat uit: één bataljon lichte vechtwagens en drie gemengde bataljons, elk van drie compagnieën en één sectie zware vechtwagens. Elk der vorenbedoelde compagnieën bestaat uit één sectie van 5 middelbare- en één sectie van 7 lichte vechtwagens. De brigade werd, om haar bruikbaarheid te bewijzen, onderworpen aan een vijftal zeer zware tactische proefnemingen, welke zij glansrijk doorstond. Bijzonder treffend is het verslag van het optreden der brigade tegen een marcheerende colonne, welke rijkelijk was voorzien van anti-vechtwagengeschut. Eén der compagnieën demonstreerde tegen een flank van de colonne en nadat de vijand aan die zijde een scherm van anti-vechtwagengeschut had opgebouwd, viel de hoofdmacht der brigade verrassend in 's vijands andere flank. Twee tank-compagnieën reden langs de colonne, vurende in de massa menschen, paarden en wagens. Men kan zich, zegt Schr., gemakkelijk een voorstelling maken van de verwarring en paniek, waartoe dit in werkelijkheid zou hebben geleid! Pakkend is ook Schr.'s beschrijving van de exercities der brigade: „— one hundred and eighty tanks, marching and counter-marching, wheeling and deploying, as a single body — controlled by a single voice". Deze stem is die van den Br. C., radiografisch overgebracht.

In de gepantserde eenheden is de oude slagruiterij herleefd en hiermede heeft de veldheer een instrument herkrege, waarvan het ontbreken heeft geleid tot de disharmonie van den stellingoorlog. Kapitein HART ziet in de Vechtwagenbrigade echter nog slechts een begin, de embryo van een geheel gemechaniseerd leger. Hier stelt Schr. zich o.i. wel zeer sterk op het standpunt van een eilandenrijk, dat slechts behoefte heeft aan een *aanvalsleger*. Een vastelandsmogendheid, zal, naar het ons wil voorkomen, tot een dergelijke radicale maatregel niet kunnen overgaan. Wij mochten deze kwestie meer uitvoerig bespreken in *De Militaire Spectator* 1931 (blz. 207—211) en staan nog steeds op het daar ontwikkelde standpunt, dat aan een leger, *uitsluitend* bestaande uit vechtwagens, de landsverdediging niet zou kunnen worden toevertrouwd. Al kunnen wij met Schr. in dit opzicht dus niet ten volle medegaan, wij zijn het geheel met hem eens, waar hij zegt, dat gepantserde eenheden zijn: „an ominously looming cloud on the horizon of all old-style forces". Het is voor ons leger dan ook een levensbelang de ontwikkeling der mechanisatie met gespannen aandacht te volgen en niet terug te schrikken voor de consequenties, waartoe deze ontwikkeling in strategisch, tactisch en organisatorisch opzicht zal leiden.

Moge ook uit dit oogpunt het besproken boek vele lezers vinden!

C.

Handbook for the Medical Soldier. By ARNOLD DWIGHT TULLE, Major Medical Corps U.S. Army. Uitg. WILLIAM WOOD and Company, Mount Royal and Guilford Aves, Baltimore, Maryland. U.S.A.

LEVEN EN STREVEN IN DE KONINKLIJKE LANDMACHT

HET COMMANDO ZEELAND

Kapitein ter Zee C. RÜHL, de eerste
commandant in Zeeland na de mobilisatie.

Bij Koninklijk Besluit van 5 December 1932 is ingesteld het *Commando Zeeland*.

Het gezagsgebied omvat: de provincie Zeeland, daarenboven het niet tot de Vesting Holland behorende gedeelte van Zuid-Holland, alsmede het territoriaal zeegebied gelegen ten zuiden van de lijn, in recht Westelijke richting getrokken van paal 28 gelegen op Goeree en Overflakkee.

Ook gedurende de mobilisatie was een Commando Zeeland ingesteld, terwijl aan een Vlagofficier het bevel over alle in Zeeland aanwezige strijdmiddelen werd opgedragen.

De oud-Opperbevelhebber verklaarde nog in November 1932, bij gelegenheid van een persgesprek betreffende het commando Soerabaya, dat de instelling van het Commando Zeeland uitmuntend had voldaan.

Na de mobilisatie werd het commando opgeheven.

Wij verheugen ons, met het oog op de bijzondere ligging van Zeeland en de groote betekenis, die de Schelde heeft, dat tot den vroegeren toestand is weergekeerd, waardoor een juist gebruik van de strijdmachten en ter zee en te land verzekerd is.

V.

GRENADIERS EN JAGERS OP SCHAATSEN.

De afrit van een groep deelnemers.

Het vervoer van de poppen.

Het einddoel.

Bij de *Brigade Grenadiers en Jagers* werden op 28 Januari wedstrijden op schaatsen op de banen der Haagsche IJclub gehouden, o. m. in hardrijden over 300 m en hindernisrijden.

Bij het hindernisrijden moesten poppen uit hun voetstuk worden gelicht en 300 m verder in een ander voetstuk worden geplaatst, terwijl onderweg tweemaal een touw ter hoogte van $\frac{1}{2}$ m moest worden overschreden.

De foto's zijn afgestaan door de Profilti-filmfabriek N.V.

BERICHTEN VAN PERSONEEL AARD

Bij de Lichte troepen.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Eerste-luitenant B. R. P. F. HASSELMAN, van I R.H. wordt 1 Mei a.s. overgeplaatst bij II R.H.

Eerste-luitenants J. L. H. A. ANTONI, van II R.I. en A. DEN BOER, van 2 R.I., zijn overgeplaatst bij R.W. (1 Febr.).

Vergunning tot verblijf in Nederlandsch-Indië.

Reserve-tweede-luitenant A. W. HUIDEKOPER, van IIR.H.

Bij de overige wapens en dienstvakken.

Bevorderd.

tot Kapitein, met ingang van 5 Januari:

Eerste-luitenants J. P. T. H. MARRINK en H. T. J. M. LOHMEYER, beiden van den Staf der gerie.

tot Reserve-kapitein:

gerekend van 2 November 1932:

Reserve-eerste-luitenant Ir. F. B. J. KLUVERS;

met ingang van 5 Januari:

Reserve-eerste-luitenants H. O. WIJERS, J. ROELFSING, Ir. J. H. NOTEBOOM en Ir. C. E. VAN DE STADT, allen van het Regiment genietroepen.

tot Eerste-luitenant, gerekend van 1 Januari:

Tweede-luitenant J. VAN DORMOLEN, van 14 R.I.

Overplaatsingen, detacheringen, enz.

Eerste-luitenant J. TERMATEN, van 4 R.I., op 1 Jan. '33 overgeplaatst bij 9 R.I., is nader ingedeeld bij 19 R.I.;

Eerste-luitenant R. J. HOLSCHER, van de Norm. schietschool, is overgeplaatst bij den Staf inf. en werkzaam gesteld bij de Artillerie-inrichtingen, 1 Jan.

Kapitein H. D. SCHERPENHUIJZEN, commandant van de Stormsch., is bij opheffing van die school, overgeplaatst bij 4 R.I. en ter beschikking gesteld van den Inspecteur der Infanterie, 1 Jan.

Eerste-luitenant P. GIPS, van de Stormsch. is overgeplaatst bij 4 R.I., 1 Jan.

Eerste-luitenant J. R. H. LAGAS, van 8 R.V.A. wordt eervol ontheven van zijne detachering bij de Artillerie-inrichtingen en overgeplaatst bij 5 R.V.A., 1 April.

Eerste-luitenant T. A. J. VAN ERP, van 6 R.I., is overgeplaatst bij de Militaire gaschool, 1 Jan.

Eerste-luitenant A. T. C. OPSOMER, van 5 R.V.A. is overgeplaatst bij den Staf der IV A. Brig. en benoemd tot adjudant van die brigade, 1 Jan.

Kapitein J. BLOKHUIS, adjudant van den Gouverneur van de Koninklijke Militaire Academie, is eervol uit die betrekking ontheven en overgeplaatst bij de 1e Comp. H.S. met bestemming voor de functie van commandant der 1e en der 2e Comp. H.S., 1 Feb.

Eerste-luitenant W. A. ALMEKINDERS, van 6 R.I., is overgeplaatst bij den Staf inf., werkzaam gesteld bij de Koninklijke Militaire Academie en benoemd tot adjudant van den Gouverneur dier Inrichting, 1 Febr.

Majoor-intendant P. P. W. VAN LEEUWEN, bestemd tot intendant bij de 1e Divisie.

Majoor-intendant F. FOKINGA, bestemd tot intendant bij de IIIe Divisie.

Kapitein-intendant P. J. BONT, werkzaam gesteld ten bureele van den Hoofdintendant.

Eerste-luitenant H. H. G. BELGRAVER, eervol ontheven van zijne functie van Directeur van den Rijkspostduivendienst, 1 Jan.

Kapitein P. WEEDA, van de Norm. schietschool, is overgeplaatst bij de Commissie van proefneming, 1 Jan.

Eerste luitenant B. MULDER, als voren.

Eerste-luitenant J. A. A. SITSSEN, van de Norm. schietschool, is overgeplaatst bij het 4e Regiment infanterie en gedetacheerd bij het Regiment Grenadiers, 1 Jan.

Eerste-luitenant C. J. MENS, als voren.

Eerste-luitenant J. M. KLINKHAMER, van 2 R.O.A., is gedetacheerd bij het Luchtvaartbedrijf, 16 Jan.

Eerste-luitenant H. W. VAN DULMEN KRUMPELMAN, van den Staf der infanterie, is overgeplaatst bij 12 R.I., 1 Jan.

Majoor J. C. VAN MOURIK, van 8 R.I. gedetacheerd bij het Regiment Grenadiers voor het verrichten van werkzaamheden, welke verband houden met de bijzondere taak ten aanzien waarvan dit regiment onder den Inspecteur der Infanterie ressorteert en met bestemming voor de functie van schietinstructeur.

Kapitein C. M. A. C. STOFFELS, van Staf III A. Brig., wordt 1 April overgeplaatst bij 3 R.V.A.

Majoor P. R. KUIPERS, van R. J. is gedetacheerd bij het Departement van Defensie, 16 Jan.

Kapitein J. D. VAN DER WAALL, van 15 R.I., wordt 1 April overgeplaatst bij 17 R.I.

Kapitein J. J. MARLET, van den Staf der genie te Breda wordt overgeplaatst bij het Regiment genietroepen, 1 April.

Kapitein J. P. LAGING TOBIAS, van 10 R.I., is werkzaam gesteld bij den Vrijw. landstorm als commandant van het Landstormverband Apeldoorn, 24 Jan.

Eerste-luitenant J. A. J. VAN SPRONSEN, administrateur van 14 R.I., wordt 1 April a.s. overgeplaatst bij de S.D.O.A.

Kapitein G. BIJLENGA, van 1 R.O.A., wordt 1 April overgeplaatst bij 14 R.I.

Eerste-luitenant G. VAN TENT, van de S.D.O.A., wordt 1 April overgeplaatst bij de S.R.O.M.A.

Kapitein P. A. BANGE, van 9 R.I., wordt 1 Mei overgeplaatst bij 13 R.I.

Majoor H. J. VAN STEENSEL gezegd VAN DER AA, van 10 R.I., wordt 1 Maart overgeplaatst bij den Staf II I. Brig. met standplaats Haarlem, met bestemming om te worden werkzaam gesteld ten buree van den Indeelingsdistricts-commandant ter plaatse.

Majoor L. H. KRAAK, van 3 R.I., wordt 1 Maart overgeplaatst bij den Staf III I. Brig. met standplaats Leeuwarden, met bestemming als voren.

Majoor M. DE JONG, van 13 R.I. is bestemd tot hoofd-instructeur, commandant van de regimentsschool, 3 Feb.

Eervol ontslagen.

Majoor W. J. HARMS, van 9 R.I., 1 April. (ben. tot res.-majoor bij 9 R.I.).

Reserve-majoor E. WIJTEMA, van K. P. en T., 5 Feb.

Reserve-kapitein G. J. VAN HAERSMA BUMA, van 4 R.I., 15 Feb.

Reserve-Off. v. Gez. 1e kl. Dr. S. A. VAN DER PERK, 1 Feb.

Kapitein Jhr. W. F. DE VILLENEUVE, van 4 R.V.A., 1 Maart.

Teruggekeerd van detachering bij het leger in Nederlandsch-Indie.

Eerste-luitenant D. HUITING, van het wapen der infanterie.

Overleden.

Kapitein D. J. OOSTERINK, van 4 R.I., Adjudant van den Commandant van het Veldleger, 11 Januari 1933 te 's-Gravenhage.

UIT DE LEGERORDERS.

L.O. 1933, Nrs. 16, 17 en 56 (Ministerieele beschikkingen van 10 Januari 1933, IIde Afd. B, nrs. 87 en 88 en van 15 Februari 1933, IIde Afd. B, nr. 114.) (in uittreksel).

WIJZIGINGEN VREDESORGANISATIE.

Met ingang van 1 April 1933 worden opgeheven het 1ste Regiment onbereden artillerie en de Treinafdeelingen der IIde en der IIIde Artilleriebrigade. Met ingang van dienzelfden datum wordt de benaming van het 2de Regiment onbereden artillerie gewijzigd in „Regiment motorartillerie“.

L.O. 1933, Nr. 29 (Ministerieele beschikking van 30 Januari 1933, IIde Afd. B, nr. 5).

VERBOD VAN DEELNEMING ENZ. AAN ZOOGEN. WEERBAARHEIDS-ORGANISATIES.

Op grond van het bepaalde in Artikel 17, aanhef en sub b, van het Reglement betreffende de krijgstucht, wordt bekend gemaakt, dat het, als strijdig met de belangen van de krijgstucht, den militair verboden is deel te nemen, leiding te geven of eenigerlei medewerking te verleenen aan eenige zoogenaamde weerbaarheidsorganisatie als die, welke in den laatsten tijd in het leven zijn geroepen en welke plegen te worden aangeduid als „frontstrijdersbond“, „garde“, „militie“, „wacht“, „weer“, e.d.

(Bijv. Arbeiders-vredeswacht;

zoomede de weerbaarheidsverenigingen, verbonden aan:

- a. de Algemeene Nederlandsche Fascistenbonden;
- b. de Communistische Partij Holland;
- c. de Nationaal Socialistische Beweging;
- d. de Nationaal Socialistische Nederlandsche Arbeiderspartij;
- e. de Nationaal Socialistische Partij;
- f. de Onafhankelijk Socialistische Partij;
- g. het Verbond van Nationalisten;
- h. het Verbond van Nationaal Solidaristen in N. Nederland; en dergelijke).

Het bovenbedoelde verbod geldt uit den aard der zaak niet ten aanzien van die weerbaarheidsverenigingen, welke van Rijkswege, op grond van het Koninklijk besluit van 12 Maart 1919 (Staatsblad nr. 104) en van het ter uitvoering van dat besluit vastgestelde boekwerk nr. 86 „Weerbaarheidsvoorschrift“, medewerking ontvangen of worden gesteund.

L.O. 1933, Nrs. 390 en 430 (Ministerieele beschikkingen van 6 Februari 1933, IIde Afd. B, nr. 1 en van 10 Februari 1933, IIde Afd. B, nr. 1) (in uittreksel).

VERBODEN GESCHRIFTEN.

Aan de geschriften, waarvan het in bezit hebben of verspreiden den militairen is verboden, opgenomen in L.O. 1931 nr. 225 O, bijvoegen: de dagbladen Het Volk, Vooruit, Voorwaarts, Goudsche Volksblad, Volksblad voor Friesland, Volksblad voor Twente, Volksblad voor Groningen en Drente, Volksblad voor Gelderland, Volksblad (Algemeen volksnieuwsblad), zoomede alle andere publicaties uitgegeven door de N.V. „De Arbeiderspers.“

GEGEVENS VREEMDE LEGERS

BELGIE LIV.

LEGERSTERKTE

Contingent.

Voor 1933 is het jaarlijksch contingent vastgesteld op 61.500 man, 't welk als zoodanig een bezuiniging is van 11 miljoen francs door een vermindering van 1500 man vergeleken met 1932. Het contingent is samengesteld uit: 23000 vrijwilligers en gereengedeerden, 34.200 dienstplichtigen voor eerste oefening en 4.300 man voor herhalings-oefeningen. De beide laatstgenoemde getallen moeten uit den aard der zaak bekeken worden in het licht van de omstandigheid, dat onder *contingent* moet worden verstaan de gemiddeld onder de wapenen zijnde gezamenlijke sterkte aan beroepspersoneel, manschappen voor eerste oefening en manschappen voor herhalingsoefeningen.

Gendarmerie.

De Belgische gendarmerie heeft den laatsten tijd een bijzondere belangstelling gehad, niet alleen als een orgaan voor de orde en rust in het land, maar ook t. a. v. haar waarde als versterking van het leger. Reeds geruimen tijd geleden werd de mogelijkheid onder de oogen gezien uit de bereden gendarmerie in geval van oorlog bereden eenheden te vormen voor het regiment lichte troepen van het Legerkorps. Uit hetgeen hierna volgt blijkt, dat de *mogelijkheid* daartoe, gezien de huidige samenstelling van de gendarmerie, zeer zeker bestaat. Bij Koninklijk Besluit toch van 15 November 1932 is de Belgische gendarmerie gereorganiseerd. Het „*Legion Mobile et d'Instruction*”, alsmede de „*Forces mobiles*” van Brussel, Bergen, Namen, Luik, Antwerpen, Gent en Brugge zijn opgeheven als „*unités autonomes*” en samengevoegd tot een „*Légion Mobile*”, bestaande uit drie mobiele groepen. Naast dit *Légion Mobile* bestaat voorts de *Territoriale Gendarmerie*.

Bevoegdheden van den Inspecteur Generaal.

Aan het hoofd van het geheel staat de „*Inspecteur Général de la Gendarmerie*”, die rechtstreeks gesteld is onder den Minister van Nationale Verdediging. Hij is belast met de controle over het personeel en over alle diensten van de gendarmerie. De rapporten van den commandant van het *Korps Gendarmerie* worden door zijn tusschenkomst doorgezonden naar de hoofden van de betrokken ministerieele departementen. Hij is gebonden aan de reglementen en voorschriften geldende voor *het leger*, doch is bevoegd daarvan af te wijken of nieuwe voorschriften te geven, indien zulks in bijzondere gevallen noodig is, daarbij den geest van de *militaire voorschriften* volgend. Hij waakt voor de samenwerking tusschen de mobiele eenheden en de territoriale gendarmerie, en overtuigt zich in 't bijzonder dat de gendarmerie op de hoogte is van haar taak in geval van onlusten en in geval van oorlog. Voorts is hij belast met de voortgezette opleiding en ontwikkeling van de officieren, in 't bijzonder de hoofdofficieren, en met de samenstelling van reglementen en instructies betreffende organisaties en militaire opleiding, alsmede met de zorg voor de bewapening en het materieel. In het bijzonder is een ander het geval t. a. v. het *Légion Mobile*.

Bevoegdheden van den Commandant van het Korps Gendarmerie.

Rechtstreeks onder hem zijn gesteld:

- a. de commandant van het *Légion-Mobile*.
- b. de hoofdofficier belast met de algemeene administratie van het Korps.
- c. de commandanten van de *Territoriale Groepen*.

In 't algemeen oefent hij het gezag uit van korpscommandant, behalve in enkele bijzondere gevallen, waarin deze bevoegdheid is overgedragen aan den Commandant van het *Légion Mobile* of aan de commandanten van de Territoriale Groepen. Hij is verantwoordelijk voor de discipline in het korps. Zijn taak omvat o.m. de zorg voor de bijzondere en militaire opleiding van zijn onderhebbende officieren, vooral van de commandanten der Territoriale Groepen, waarbij de militaire voorschriften als basis gelden.

Organisatie en sterkte.

De *Territoriale Gendarmerie* bestaat uit 7 groepen (Brussel, Antwerpen, Gent, Brugge, Bergen, Namen en Luik), elk van 2 of 3 compagnieën. Elke compagnie is onderverdeeld in districten en elk district in een aantal brigades. In totaal 19 compagnieën met samen 546 brigades plus 14 afzonderlijke posten. Bij elke compagnie zijn ingedeeld 1 „capitaine commandant” en 1 „capitaine” en voorts 2 à 3 luitenants.

Het *Légion Mobile* heeft behalve de genoemde drie groepen een schooleskadron. Elke mobiele groep bestaat uit één eskadron te paard en 3 eskadrons wielrijders.

De sterkte der troepen in de verschillende groepen is aangegeven in bijlage 1 en 2.

De totale sterkte van het korps gendarmerie bedraagt 6289 man, waarvan 1719 beredenen en 4570 onberedenen. Alle onberedenen, zoowel van de Territoriale Gendarmerie als van het *Légion Mobile*, zijn voorzien van een rijwiel.

BIJLAGE I.

TERRITORIALE GENDARMERIE.

Groep	Compagnie	Onbereden troepen		Bereden troepen	
		onder-officieren	brigadiers en manschappen	onder-officieren	brigadiers en manschappen
Brussel	Brussel ...	77	281	13	32
	Ixelles	42	128	4	9
	Leuven....	35	121	13	40
Antwerpen ..	Antwerpen ..	10	121	3	8
	Mechelen ..	41	143	15	45
	Hasselt....	43	142	20	60
Gent	Gent	44	149	23	65
	Termonde ..	44	149	19	51
Brugge	Brugge ...	35	129	20	52
	Kortrijk ...	42	145	21	70
Bergen	Bergen ...	43	130	34	102
	Charleroi ..	32	108	37	99
	La Louvière	27	96	28	70
Namen	Namen ...	51	164	17	43
	Arlon	36	124	13	43
	Dinant ...	40	140	12	25
Luik	Luik	28	88	21	70
	Seraing....	27	90	19	55
	Verviers ...	39	127	22	69
Totaal		736	2575	354	1008
met inbegrip van het personeel van algemeene diensten		792	2601	355	1012

BIJLAGE 2.

LÉGION MOBILE.

Onderdeelen	Onbereden troepen		Bereden troepen	
	onder-officieren	brigadiers en manschappen	onder-officieren	brigadiers en manschappen
Schooleskadron	6	31	10	60
Batterij mortieren Stokes en escadrille pantserwagens	16	59		
<i>1e groep.</i>				
Eskadron te paard			25	85
Eskadron wielrijders (3 per groep)	28	85		
<i>2e groep.</i>				
Eskadron te paard			20	63
Eskadron wielrijders (3 per groep)	28	85		
<i>3e groep.</i>				
Eskadron te paard			20	63
Eskadron wielrijders (3 per groep)	28	85		

Totale sterkte van het Légion Mobile, met inbegrip van staf, trein, enz.:
 onberedenen: 292 onderofficieren en 855 korporaals en manschappen;
 beredenen: 75 " " 277 " " "

 *
 * **RECRUTEERING, OPLEIDING EN VERPLICHTINGEN VAN DE** *
 * **RESERVE-OFFICIEREN DER KONINKLIJKE LANDMACHT.** *
 *

Aangezien de recruteering, de opleiding en de verplichtingen van de Reserve-Officieren der Koninklijke Landmacht in zóóveel bepalingen en voorschriften zijn geregeld, dat het niet gemakkelijk is daarin den weg te vinden, heeft Kapitein der Artillerie G. Fabius daarvan een overzicht samengesteld ter opneming in De Militaire Spectator.

De hoofdstukken betreffende de recruteering en de opleiding zijn in het bijzonder van belang voor hen die reserve-officier willen worden; zij die het reeds zijn vinden in het hoofdstuk over de verplichtingen en alle bepalingen ter zake overzichtelijk bijeen gerangschikt.

Voor militaire bureaux is dit overzicht een uiterst gemakkelijke gids om alle bepalingen betreffende de recruteering, de opleiding en de verplichtingen der reserve-officieren te kunnen naslaan.

Aangezien het voor de gebruikers gemakkelijker is, dit overzicht op hun schrijftafel bij de hand te hebben, dan het steeds te moeten opzoeken in een aflevering van dit blad, hebben wij, met instemming van den samensteller, besloten het afzonderlijk te doen verschijnen.

Exemplaren zijn verkrijgbaar à 40 cent bij Moorman's Periodieke Pers, Den Haag, na inzending van postwissel of overschrijving van genoemd bedrag op postrekening 44715.

UIT DE VAKPERS

HET VERDEDIGEND VUUR

De Luitenant-Kolonel HASSLER begint een artikel over de organisatie van het verdedigend vuur, waarbij voorop wordt gesteld, dat geen beschouwingen zullen worden gegeven over het verdedigend gevecht, hoewel — zooals trouwens uit het artikel blijkt — beide onderwerpen eigenlijk niet kunnen worden gesplitst.

De Schr. begint met een aanhaling uit het Fransche reglement van 1875, welke passus voor deze tijden nog volledig van kracht is en waarin wordt gewezen op den grooten vooruitgang, welke in de technische inrichting van de vuurwapens is gebracht en op de groote uitwerking van dit vuur.

Intusschen deze waarschuwing bleek tevergeefs. Het Fransche leger was, zooals in 1914 bleek, te veel opgevoed in den offensieven geest om de gegeven waarschuwing ernstig ter harte te nemen.

Totdat de ervaringen van den oorlog 1914—'18 hun anders leerden!

In dezen oorlog was „het verdedigend gevecht” het dagelijksch brood. De aanval was het privilege — en dan nog vrij zeldzaam — van eenige korpsen.

De Schr. toont aan, dat, bij een lineaire opstelling van alle vuurwapens een bataljon op 1200 m een vuurfront van 2900 m kan vormen, een Divisie van 26 km, hetgeen nog zonder bezwaar tot 47 km. kan worden opgevoerd. Hieruit blijkt, dat bij een opstelling in de diepte en smallere fronten een zeer krachtig stormvuur kan worden ontwikkeld.

De vorm van het verdedigend vuur hangt af van de omstandigheden, waaronder de verdediging wordt gevoerd. Als uitersten ziet men:

- a. het verdedigend vuur in het geval, dat een aanval plotseling tot stilstand komt;
- b. de voorbereide verdediging.

In beide gevallen vormen de zware mitrailleurs het geraamte van de stelling.

ad a. Hier gaat het minder om de stelling, dan wel om een zoo snel en goed mogelijke organisatie van het vuur. Voor wat dit laatste betreft geldt het beginsel:

„Men installeert zich voor één nacht, alsof de stilstand maanden zal duren.”

ad b. Alle factoren moeten dienstbaar worden gemaakt aan de organisatie van het vuur. Hierbij zijn vooral van belang:

1. het terrein; 2. de inrichting van het terrein; 3. de bevelvoering.

Het terrein.

Stormvuur moet de vermeestering van een deel of van de geheele stelling onmogelijk maken:

De werkzaamheid van de automatische wapens wordt in sterke mate beïnvloed door den vorm van het terrein.

In zeer bedekt, geaccidenteerd terrein met vele doode hoeken en beperkt uitzicht komen de geweren d.w.z. menschen op den voorgrond. In open terreinen, min of meer vlak, verkrijgen de automatische wapens hun volle rendement.

Aangezien een krachtige ondersteuning door de artillerie noodzakelijk is en deze eerst dan goed is gewaarborgd, wanneer het vuur kan worden waargenomen, is het een voorwaarde, het bezit van waarnemingsposten te verzekeren.

Anderzijds zullen de gevaarlijke deelen van de stelling o.m. worden bepaald door de mogelijkheid voor de vijandelijke artillerie om deze stellinggedeelten en het voorterrein waar te nemen, teneinde zijn infanterie een goede ondersteuning door de artillerie te waarborgen.

De inrichting van het terrein.

Dit is noodig om menschen en wapens te beveiligen tegen het vijandelijk vuur. De moeilijkheid hierbij is niet om de menschen te doen graven, maar om hen te beletten een ontijdig en onjuist gebruik van hun gereedschap te doen maken.

Bevelvoering.

Ideaal is, dat de C. op elk gewenscht moment zijn invloed op zijn troep kan doen gevoelen. De C. moet het terrein kunnen overzien om de gedragingen van zijn eigen troep te kunnen controleren en om in staat te zijn na te gaan, wat de vijand van plan is.

Met het oog op de bevelvoering is een opstelling van het bataljon over 1000 m breedte en 1000 m diepte de normale.

Goede vuurleiding en vuurdiscipline zijn noodzakelijk.

Verschil voor den man met eertijds in tweeelei opzicht:

- a. een meer afzonderlijke opstelling van kleine onderdeelen;
- b. de zenuwslopende werking van het voorbereidende artillerievuur.

Voorposten.

Vaste regels zijn moeilijk te geven. In algemeenen zin zullen de voorposten een weerstandbiedende taak hebben tot tijd en wijle de hws. behoorlijk verdedigbaar is om dan over te gaan in voorposten met een waarschuwend taak.

De voorposten moeten de hws. beveiligen tegen vuur van zware mitrailleurs en infanterie geschut. Max. afstand 3 km (deze schijnt ons rijkelijk groot). Ondersteuning van de voorposten vanuit de hws. moet mogelijk zijn ook om eventueele terugtocht te dekken.

De Schr. wijst op het voorbeeld van het Fransche 4e leger in Juli '18, waarbij de voorposten — verminderd tot een sterkte ongeveer overeenkomend met onze „waarschuwend voorposten” — de opdracht kregen stand te houden om aldus verwarring te brengen in de aanvalsformatie van den vijand.

De Luit.-Kol. HASSLER wijst nog op de beteekenis van de lichte troepen voor de stelling.

Reserves.

Tenslotte bespreekt hij het doel en de beteekenis van reserves, waarbij hij onderscheid maakt tusschen:

- a. „het herstellen van het aaneengesloten vuurfront”;
- b. „het herstellen van het oorspronkelijke stormvuur.”

Voor dit laatste is het hernemen van het verloren terrein noodig, waarvoor dus tegenstooten of tegenaanvallen noodig zijn.

Revue d'Infanterie, October 1932.

B.

CAVALERIE-MANOEUVRES.

Langzamerhand begint men, vooral in Duitschland onder cavalerie te verstaan, de combinaties van lichte troepen en hulpdiensten die bij ons te samen de Lichte Brigade vormen. Opvallend is het dat bij de groote manoeuvres in de laatste jaren, speciaal in Frankrijk en Italië, maar ook in Duitschland het oefenen met groote cavalerie-eenheden (Divisie, Korps) sterk op den voorgrond trad. Met grooten nadruk wordt van Duitsch militaire zijde bepleit per sé ieder jaar deze manoeuvres te houden. Iedereen is er ongetwijfeld van doordrongen dat die noodzakelijkheid in even groote mate ook bij ons bestaat — maar de uitvoering er van wordt door de niets ontziende rem van bezuiniging belet. De aanvoering van lichte troepen in 't groot, van gemengde afdeelingen in 't klein, brengt een zoo groot aantal moeilijkheden mee, die niet binnenskamers aangeleerd kunnen worden, dat de noodzakelijkheid van het houden van „cavalerie-manoevres” groter is, dan van welke andere manoeuvres ook. De gronden hiervoor, die in alle landen precies hetzelfde zijn, al is het hier ook klemmender dan in vele andere landen, vindt men helder uiteengezet in een artikel in de Deutsche Wehr van 14—10—'32. Een wel zeer juiste definitie van het „kernprobleem der cavalerie aanvoering” troffen wij in het slot van dit artikel aan n.l., de juiste groepeerings der gevechtsgroepen. Men leze dit korte, behartigenswaardige artikel.

Deutsche Wehr 14 October 1932.

P.

ONTSMETTINGSPLOEGEN

Over de vorming, samenstelling en uitrusting van ontsmettingsploegen in bevolkingscentra schreef Director NEUBRAND een artikel „Strassenreinigung und Luftschutz.”

Gasschutz und Luftschutz, Oct. '32.

F.

DE VERDEDIGING VOLGENS OOSTENRIJSCHE INZICHTEN

Luitenant-kolonel Dr. RENDULIC vervolgt zijn bespreking van het nieuwe Oostenrijksche „*Führung und Gefecht*” (Zie De Militaire Spectator, Dec. 1932, blz. 884) thans met een beschouwing over de *verdediging*.

Hierbij doen zich minder afwijkingen met onze inzichten voor, dan bij den aanval het geval was. Enkele punten van overeenkomst en verschil verdienen echter onze aandacht.

Het Oostenrijksche voorschrift onderscheidt de „*nachhaltige Verteidigung*”, kortweg „*Verteidigung*” genoemd en de „*hinhaltende Verteidigung*”. Laatstgenoemde gevechtsvorm, bij ons veelal verdragend gevecht genoemd, vindt thans in onze voorschriften nog slechts terloops vermelding (Gev. Handl. punten 160 en 370), doch verdient ongetwijfeld onze volle belangstelling.

Evenals bij ons (Gev. Handl., p. 87 b) en overal elders, berust ook in Oostenrijk de kracht der verdediging voornamelijk op het vuur. In overeenstemming daarmee en ook met onze inzichten, wordt een *zoo groot mogelijk schootsveld* gevraagd, teneinde het vermogen der zware en lichte mitrailleurs en der geweren ten volle te kunnen benutten.

Opstelling in de diepte wordt noodzakelijk geacht. Onze huidige voorschriften laten er zich niet geheel duidelijk over uit (Zie b.v. Gev. Handl., p. 87 c), of zulks moet worden verkregen door de wapenen, waarover de infanterie beschikt, over de diepte van de hws. te verspreiden, dan wel door deze in achtereenvolgende strooken op te stellen. De heerschende zienswijze is bij ons echter de laatstgenoemde. Het Oostenrijksche voorschrift wil de infanterie-wapenen daarentegen over de hws. uitzaaien, waarmede wij, om de redenen uiteengezet in De Militaire Spectator, Jan., blz. 51, niet kunnen instemmen.

Als norm voor de *frontbreedte*, welke aan een onderdeel kan worden toegewezen, noemt Overste R. 50 m per mitr. en komt zodoende voor een bataljon met 18 lt. mitrs., 12 zw. mitrs. en 2 mortieren, dat 2 voorcompagnieën heeft, tot een frontbreedte van 1200 m. Een vrij hoog cijfer, dat in de meeste andere voorschriften op 1000 wordt gesteld.

De eerste *vuuropening* der art. geschiedt op bevel van den A.B., die der inf. op bevel van een bataljonscommandant.

De tactische beginselen voor den *tegenstoot* komen overeen met die van onze voorschriften, doch op deze gevechtshandeling wordt meer nadruk gelegd: „Er (d.i. de tegenstoot) soll auch, wenn die Lage nicht den Erfolg aussichtslos erscheinen lässt, immer geführt werden”.

Militärwissenschaftliche Mitteilungen 1932, Nov./Dec. nr.

C.

LUCHTDOELBESTRIJDING MET MITRAILLEURS

Men meent soms, dat een troep met haar mitrailleurs tegen aanvallende vliegtuigen weinig kan uitrichten. De oorlogservaring is echter anders. Schr. geeft een aantal voorbeelden waaruit blijkt, dat een troep zich tegen laag dalende vliegtuigen zeer werkdadig kan verdedigen. Hieronder de beide volgende.

De Duitse gevechtsvliegtuigafdeeling nr. 37 voerde 23 Maart 1918 met succes aanvallen uit tegen terugtrekkende Engelsche colonnes. Verscheidene Duitse vliegtuigen werden echter beschadigd, twee hiervan moesten een noodlanding maken achter de eigen linies.

In April 1918, tijdens het Duitse offensief bij Armentières, waren de wegen aldaar volgepropt met marcheerende troepen en treinen. De Engelsche vliegers maakten hiervan met groote stoutmoedigheid gebruik tot het uitvoeren van aanvallen. Telkens, wanneer zij omlaag staken, openden dozijnen mitrailleurs het vuur. Soms vuurden er honderd tegelijk. Enkele vliegers werden omlaag geschoten en na omstreeks twee dagen hielden de aanvallen geheel op.

Een en ander leert, dat het inzetten van een groot aantal mitrs. wel degelijk succes heeft en dat de uitwerking dan dikwijls veel grooter is, dan de troep zelf denkt. De omlaag stekende vliegtuigen lijden zoo groote verliezen, dat de aanvallen minder worden of geheel achterwege blijven. Om dit doel te bereiken, moeten alle beschikbare zware en lichte mitrs. welke niet door vuur tegen gronddoelen zijn gebonden, automatisch voor luchtdoelbestrijding worden gereed gehouden.

„Tactik und Technik”, bijlage van Deutsche Wehr, 16 Dec. 1932. C.

GEGEVENS OVER HET GEBRUIK VAN ZOEKLICHTEN TE VELDE.

De kap. DE SOLÈRE verstrekt ons uitgebreide gegevens omtrent bovengenoemd onderwerp, getoetst aan de oorlogspraktijk (hoofdzakelijk stellingoorlog) aan Fransche zijde. Aangezien over zoeklichten tot heden niet veel is geschreven en een goed tactisch en technisch gebruik te velde toch belangrijke voordeelen kan opleveren, moet dit artikel voor velen als zeer lezenswaard worden beschouwd¹⁾.

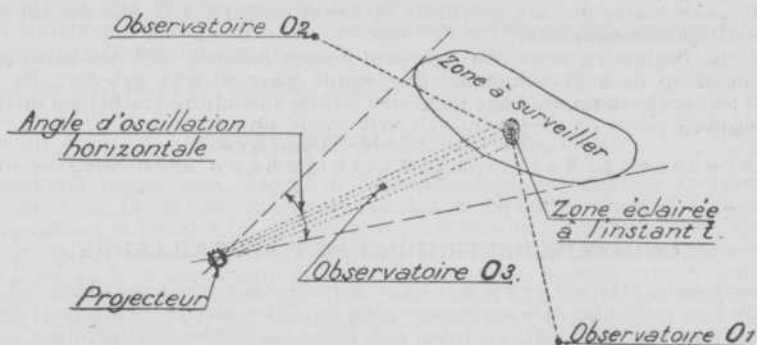
Begin 1915, toen de loopgravenstrijd reeds geboren was, traden de zln. aan Fransche zijde voor het eerst op. Door het wagnet van loopgraven waren ze terstond van hun grootste afweermiddel, de bewegelijkheid, beroofd. Niet zoozeer door hun dracht dan wel door terrein-, atmosferische- en andere factoren waren de zln. bovendien genoodzaakt dicht bij den vijand te werken. Indirekt „vuur" bestaat voor hen niet!

Men beschikte over gaszln. van 35 cm, per 4 stuks vervoerd op een wagen, bespannen met 4 paarden. Overigens waren aanwezig elektrische zln. van 60 cm, (bij de legers ook 90 cm) met paarden- of autotractie; het zl. kon worden gebruikt vanaf het vervoermiddel of worden geplaatst op een driehoek (kabel lengte 50 tot 100 m; bij de legers 500 m). De zln. van 90 cm waren uitgerust met een (kwetsbare) elektrische installatie ter bediening op een afstand.

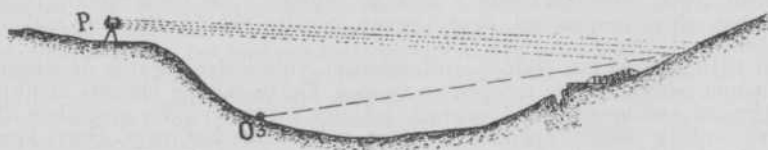
Bij ieder leger was ingedeeld een sectie van 5 autozln. en bij een legerkorps een sectie van 24 gaszln. en 6 elektrische.

De dracht is, zonder meer, bezwaarlijk aan te geven. Volgens het Fransche voorschrift is deze afhankelijk, behalve van het waarnemen met het bloote oog of door den kijker, van de soort der te verlichten voorwerpen (gebouwen, menschen in groepen of afzonderlijk, enz.). Doch deze dracht houdt tevens veel verband met de weersgesteldheid en is bovendien grooter, naarmate de waarnemer zich dichter bij het doel bevindt.

De plaats der zoeklichten moet rekening houden met de ligging der waarnemingsposten. De afb. 1 en 2 geven hiervan een voorbeeld; de post O3, geplaatst in de hoofdrichting van het zoeklicht, is alleen aanvaardbaar, wanneer het terrein (zie afb. 2) hiertoe de gelegenheid opent.

Afb. 1.

Afb. 2.

Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de benodigde verbindingen tusschen den C. inf. of art., het personeel in de waarnemingsposten en dat der zoeklichten.

¹⁾ In dit verband wordt verwezen naar het onlangs verschenen Ned. Voorschrift n°. 83 „Voorschrift tactisch gebruik van draagbare zoeklichten" (zie De Militaire Spectator 1932, blz. 551).

Het zoeklicht mag niet te lang achtereen schijnen; bij goede waarneming zijn voor inf.- of mitrailleurvuur lichtperiodes van 6 tot 10 sec voldoende. Voor steun bij art.-vuur wordt deze kwestie moeilijker. Bij beschieting van niet verplaatsbare doelen, die overdag reeds verkend zijn, is de lichthulp slechts noodig voor waarneming en regeling van het vuur. Voor bestrijding van bewegelijke oogenblik-doelen (arbeidende troepen, marcheerende troepen) is echter langer en ingewikkelder hulp der zoeklichten noodig.

Voortdurend licht geven is slechts in bijzondere gevallen gewenscht, b.v. bij opstelling in beton en flankerend bewaken van een terreinstrook, die door den vijand in korten tijd kan worden doorschreden. Meestal is dit gedurende langen tijd verlichten te gevaarlijk, met het oog op vernietiging door vuur; bovendien verliest men daardoor het moreele voordeel, dat in verrassende lichtbundels schuilt. Bij intermitterend werken van het zoeklicht is het inschieten daarop bezwaarlijk. Na eenigen tijd is stellingverandering toch wenschelijk; een gunstige uitkomst verkreeg men hierbij door 2 zoeklichten voor hetzelfde werk te bezigen.

De hoofdtaak der zoeklichten was de doelen voor inf. en art. te verlichten. De draagbare gaszoeklichten moesten zich daarbij beperken vanuit de voorste lijn de versperingen en dichtbijgelegen gedeelten der (flankeerende) vuursectoren van de mitr. te bewaken. Een neventaak voor alle zoeklichten, vrij veelvuldig toegepast, bestond in het optisch seinen.

In het tweede gedeelte van het artikel geeft Schr. eenige voorbeelden van gebruik uit den laatsten oorlog, aan de hand van duidelijke schetsen; één hiervan doet zien, dat zelfs gemineerde gevechtsschuilplaatsen voor dit doel toepassing vonden.

Uit de gevolgtrekkingen stippen wij het volgende aan. De kwetsbaarheid van zoeklichten is nimmer reden geweest om ze niet te gebruiken, zelfs niet op de gevaarlijkste plaatsen; veel grooter dracht dan de zoeklichten van 60 cm hadden, varieerende tusschen 3000 m (gebouw, schuilplaats; met kijker) en 700 m (staande soldaat zonder kijker), wordt niet noodig geacht; het monteeren van alle zoeklichten op terreinautomobielen is wenschelijk.

Revue du génie militaire, Sept./Oct. 1932.

v. T.

BRUGGEN EN OVERZETMIDDELEN.

Nu ik voor de eerste maal een artikel refereer uit het Amerikaansch tijdschrift „The military engineer”, wensch ik dit uitstekend geredigeerde en in keurigen vorm uitgegeven periodiek, voorzien van vele goede foto's, warm aan te bevelen in de belangstelling van alle lezers, die zich voor technische genievraagstukken interesseeren. Aangezien de Amerikaansche genieofficieren tevens belast zijn met de uitvoering van de gewone waterstaatswerken — overblijfsel uit den tijd toen aan het leger eveneens een civiliseerende taak was opgedragen — zijn de meeste artikelen in dit periodiek van te technischen aard, om in ons tijdschrift behandeld te worden. De Juli—Augustus en September—October afleveringen vormen op dezen regel echter uitzonderingen; wij treffen daarin aan „Draagbare stalen militaire bruggen” van den kapitein der Genie BOWLEY, resp. „Met het 308e regiment pioniers in Frankrijk” van den majoor der Genie TRIPPE. Dit laatste artikel geeft interessante mededeelingen over formatie en oefening in Amerika en over wegen- en bruggenbouw in Frankrijk.

Het eerst aangehaalde artikel is echter belangrijker, niet zoozeer om den directen inhoud dan wel om het feit, dat daaruit blijkt dat men ook in Amerika niet tevreden is met den bestaanden toestand op het gebied van de beschikbare overgangsmiddelen. Dit streven treft mij telkens in de buitenlandsche militaire literatuur. Als voorbeelden uit den laatsten tijd verwijs ik naar de studie in de Maart—April aflevering van de Revue de Cavalerie omtrent rivieroverschrijding door een Cavaleriedivisie en naar de October en November afleveringen van Wehr und Waffen, waarin de overste WABNITZ schrijft over „Welk materieel is noodig voor een gewelddadigen waterovergang?” Trouwens, het afzonderlijk door mij gerefereerde artikel van den bekenden schrijver kolonel BALLS in de Revue du Genie militaire 1932 „Le génie dans la bataille sur les cours d'eau” wijst eveneens bepaaldelijk op deze minder juiste organisatie.

Ik zal daarom hieronder beknopt weergeven in welke richting de organisatie op bovenbedoeld gebied zich in de verschillende legers ontwikkelt en welke redenen daarvan de oorzaak zijn.

Omtrent het artikel over stalen (vakwerk) bruggen wordt op blz. 533 van de September—October aflevering van The military engineer door een anderen schrijver o.m. geconcludeerd: „Bruggen van het R.S.J. type zijn eenvoudig te slaan, ook door

op dit gebied weinig geoefende troepen. Wanneer de bijbehorende jukken als steunpunten kunnen worden gebruikt, kunnen bruggen met normale overspanningen onder de slechtste omstandigheden in enkele uren worden geslagen en geven dan aan vechtwagens en artillerie gelegenheid *onmiddellijk achter de infanterie* over te steken. In vele gevallen was het mogelijk bruggen gedurende den nacht te bouwen. Herstellingen, benodigd tengevolge van artillerievuur, konden gemakkelijk geschieden."

Het streven is er dus op gericht organiek te beschikken over snel en gemakkelijk te bouwen, weinig kwetsbare zware bruggen. De tot heden aanvaarde indeeling in 3 fasen — overvaren, lichte (ponton) brug, zware (juk) brug — wordt ondermijnd door het vroegen van den zwaren-brugslag.

Voorts bestaat er neiging naast lichtere bruggen met drijvende ondersteuning de beschikking te verkrijgen over dergelijke bruggen met metalen jukken als steunpunten, wegens de mindere kwetsbaarheid.

Vrijwel algemeen worden de organiek ingedeelde pontons minder geschikt geacht voor het in eerste instantie overvaren der infanterie; zij zijn te onhandelbaar, leveren bezwaren op in verband met de verrassing en bovendien wordt door dit gebruik — wegens de groote kans op vernietiging van pontons — de mogelijkheid op het slaan van een brug met diezelfde pontons in een later stadium ernstig verkleind. Dit zijn de voornaamste redenen tot bepleiting van de wenschelijkheid van organieke indeeling van meer lichte overzetmiddelen bij de legeronderdeelen, dan tot heden het geval is; zoo dit niet mogelijk is, wordt gezocht naar dergelijke middelen, welke in korten tijd in groote serie op het gevechtveld zijn aan te maken. Wanneer deze lichte overgangsmiddelen tevens als drijvende ondersteuning voor gevechtsondervonders kunnen worden gebruikt, wordt uit den aard der zaak een dubbel voordeel verkregen.

Hierbij wordt aangeteekend, dat *zeer* lichte middelen (radeausac, enz.) alleen goed bruikbaar zijn bij zwakken stroom en weinig wind, zoodat het zoeken naar een geschikt middel meer gaat in de richting van lichte bootjes.

Overvaren met bootjes of pontons, waarbij de riemen door een motor zijn vervangen, geeft tijdsbesparing en dus tactisch voordeel. Dit mag echter niet gaan ten koste van de verrassing of de tactisch meest juiste plaats van overgang. De motoren moeten daarom geluidloos werken en weinig diepgang hebben. Dit vraagstuk is nog niet behoorlijk opgelost.

Het is m.i. raadzaam in ons leger met het bovenstaande goed rekening te houden. In de meeste gedeelten van ons land kunnen wij niet buiten zeer veel, vooral licht en handig, overgangsmaterieel, wil de gevechtsleiding niet telkens aan handen en voeten gebonden zijn. Van een algemeen militair standpunt bezien, moet deze eisch ook niet als onbillijk worden beschouwd. De artillerie b.v. beschikt, om aan haar gevechtstaak te kunnen voldoen, over vele soorten geschut; het zou voor haar ondoenlijk zijn succes te behalen met alleen een uitrusting van 7 veld. Zoo ook bij de infanterie; mitrailleurs, licht geschut, mortieren, vechtwagens, enz. worden aan haar toegevoegd, teneinde haar geschikt te maken voor haar taak. Welnu, dan moet het ook als billijk en logisch worden beschouwd, dat ten bate van de hierbedoelde pioniertechnische werkzaamheden voldoende *soorten* materieel, elk in voldoende aantal en van de juiste constructie, ter beschikking van den commandant staan, om op de beste wijze het hoofd te kunnen bieden aan de vele moeilijkheden, die zich op het gevechtveld onder zoo verschillende omstandigheden zullen voordoen.

v. T.

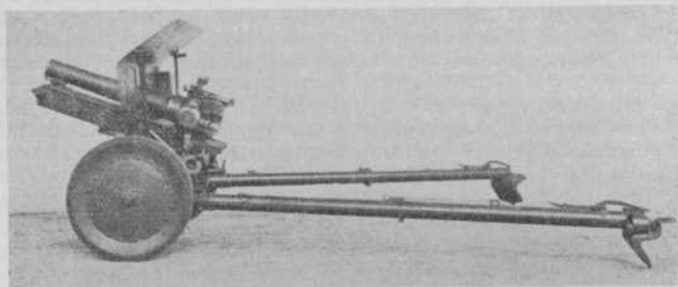
The military engineer, Juli—Aug., Sept.—Oct., 1932.
Revue de Cavalerie, Maart—April, 1932.
Wehr und Waffen, Oct., Nov., 1932.

VERMAKELIJK REFERAAT

Zoals onze lezers weten, bevatte De Militaire Spectator van Febr. 1932 een artikel over Het instituut der „Bijzondere vrijwilligers“. De Revue d'infanterie van 1 Oct. 1932 publiceerde hiervan een uitvoerig overzicht, waarvan het Militär Wochenblatt van 11 Jan. j.l. thans een kort uittreksel geeft, dat er als volgt uitziet: „Hollandische Heeresfragen“. „Bericht über die Spezial-Freiwilligen, d.h. jene 1919 geschaffene Organisation von jetzt rund 54.000 Reservisten, die sich verpflichten, im Fall innerer Unruhen als geschlossenen Einheiten in Kraftfahr- und Marineformationen des Heeres einzutreten“.

C.

HET VRAAGSTUK VAN HET INFANTERIE-GESCHUT

Infanteriehouwitzer van 7,5 cm der N.V. Hollandsche Industrie- en Handelsmij. „Siderius”.

Na de noodoplossingen van den wereldoorlog, die in een plotselinge behoefte snel moesten voorzien, is in de ontwikkeling van het infanterie-geschutvraagstuk een zekere vertraging ontstaan. Terwijl de verschillende legers zich voorloopig behielden met het in den oorlog gebruikte materieel, namen de wapenfabrieken het initiatief tot het ontwerpen en demonstreeren van nieuwe typen, waardoor de strijd der meeningen op dit gebied opnieuw werd opgewekt, echter zonder dat daaruit tot nu klaar en duidelijk de grondslag is voortgevloeid, waarop de wapenindustrie zal kunnen steunen voor de verdere ontwikkeling. In sommige legers zit men nog midden in de theorie, andere nemen proeven met één of meer modellen, en slechts in zeer weinige legers is men althans gedeeltelijk tot een definitieve oplossing gekomen.

De meeste staten hopen hun infanteriegeschut binnen de landsgrenzen te kunnen doen aanmaken. Vandaar dat zich thans tal van firma's op dit gebied bewegen, die op wapentechnisch gebied over geen of weinig ervaring beschikken, zoodat de vorderingen die het vraagstuk maakt, zeer gering zijn.

Een van de belangrijkste stappen die gedurende den laatsten tijd op dit gebied zijn gedaan, noemt Dr. DÄNIKER de belangrijke verbetering van den reeds in den wereldoorlog gebruikten mortier van STOKES. Aan de firma BRANDT is het gelukt de spreiding van het wapen aanzienlijk te verbeteren en de grootste dracht belangrijk op te voeren. De 50 % lengtespreiding kan rondweg op 1.3 % van de dracht gesteld worden, en staat dus niet belangrijk achter bij die van de getrokken infanterie-houwitzers. Daar het wapen als gladde voorlader geconstrueerd is, is de breedtespreiding noodzakelijkerwijs belangrijk groter dan die van getrokken vuurmonden; zij kan op de helft van de lengte-spreiding gesteld worden.

Het lichte, maar door zijn groote springlading zeer werkzame projectiel heeft een grootste dracht van 3000 m, bij een gewicht van het wapen in stelling staand van ongeveer 57 kg. Reeds in 6 staten is deze mortier ingevoerd, in 4 andere in beproeving. De invoering van de STOKES-BRANDT-mortier heeft tot gevolg, dat een afzonderlijk wapen voor de verdediging tegen vechtwagens dringend noodig wordt. Daarbij valt in den laatsten een neiging waar te nemen, nadat aanvankelijk zwaardere kalibers in beproeving waren geweest, weder terug te keeren tot een automatisch kanon van ongeveer 2 cm kaliber. Deze neiging staat in onmiddellijk verband met de steeds voortschrijdende ontwikkeling van de kleine, snelle vechtwagentypen. Technisch is de mogelijkheid, dergelijke wapens tevens geschikt te maken voor het bestrijden van lager vliegende vliegtuigen, nog volstrekt niet uitgesloten.

Wenscht men het wapen, waarmede de infanterie zich tegen vechtwagens moet verdedigen, ook tegen zware vechtwagentypen te gebruiken met een behoorlijke kans op uitwerking, dan moet van het tevens gebruiken daarvan tegen vliegtuigen op technische gronden worden afgezien. Bij dergelijke zwaardere wapens komt dan echter weer de mogelijkheid van het gebruik van 2 verschillende loopleningen naar voren, nl. één van kleiner kaliber met groote aanvangssnelheid voor het bestrijden van vechtwagens, en één van grooter kaliber met kleinere aanvangssnelheden en verschillende ladingen voor gebruik als infanteriehouwitzer.

Een der firma's, die zich het eerst bezig hield met den bouw van infanteriegeschut met 2 verschillende loopleningen, is de H. I. H. SIDERIUS. Na op grond van opgedane ervaringen een

aantal verbeteringen te hebben ondergaan, is het $47/75$ mm type op spreidaffuit aan China geleverd ¹⁾. Dit is het eenige moderne infanteriegeschut, waarmede op eenigszins uitgebreide schaal oorlogservaringen zijn opgedaan, waarom aan de gunstige berichten omtrent dit wapen, van de gevechtsfronten afkomstig, een meer dan gewone betekenis kan worden toegekend. Met het gewicht in stelling is men tot 350 kg gegaan, terwijl de grootste V_0 van den houwitserloop van 75 mm 300 m/sec bedraagt, bij een grootste dracht van rond 6 km.

De geschetste ontwikkeling van den STOKES-BRANDT-mortier, en van het infanteriegeschut met 2 verschillende loopen — hetzij verwisselbaar, dan wel inschuifbaar — is oorzaak, dat de eigenlijke zuivere infanteriehouwitser op den achtergrond gedrongen is. Zeker is dat het infanteriegeschutvraagstuk het tijdvak der proefnemingen nog niet doorworsteld heeft. Toch kan men reeds een zekere rust waarnemen in de pogingen, die tot een uiteindelijke oplossing worden aangewend, en het is niet uitgesloten dat in de naaste toekomst zich een bepaalde richting baan breekt, die algemeen als de juiste kan worden erkend.

Militär-Wochenblatt 1932, nr. 14.

A. E.

HET HERKENNINGSPLAATJE.

De internationale commissie tot standaardisatie van het geneeskundig veldmateriaal houdt zich o.a. bezig met den meest juisten vorm en samenstelling van het herkenningssplaatje. De Zwitsersche kolonel-apotheker THOMANN brengt over de door hem onderzochte plaatjes en de door hem verrichte onderzoekingen rapport uit. Tot dusverre is nog geen plaatje ingezonden, dat aan alle eischen der commissie voldoet. Deze omvatten den vorm, de afmetingen, inscriptie, eigenschappen van het metaal (o.a. weerstand tegen chemische stoffen, waaronder in het bijzonder de cadaverrottingsproducten en de oorlogsgassen moeten worden genoemd, alsmede tegen hitte), zonder instrument in twee deelen breekbaar zijn en de prijs. Voorts wordt aan de bevestigingswijze aan het lichaam aandacht geschonken.

THOMANN onderzocht in 1932 o.a. het Nederlandsche herkenningssplaatje. Het eerste bezwaar hiervan is, dat het geen inscriptie, doch een opschrift draagt. Het metaal bestaat uit zink met een spoor ijzer. Dit metaal heeft weinig weerstand tegen zeewater, tegen sommige gassen als chloor en fosgeen en wordt door de stoffen, die zich bij de rotting der cadavers vormen, aangetast. Het heeft alzoo vele gebreken.

Onderzocht werden voorts plaatjes uit een 3-tal niet oxydeerbare staalsoorten van KRUPP en een uit een dergelijke Engelsche staalsoort bestaande. Voorts een plaatje uit een mengsel van aluminium, silicium, magnesium en mangaan. Dit laatste was tegen gassen nog resistenter dan de stalen, doch werd door het vuur spoedig verteerd. THOMANN acht deze stalen plaatjes sterk superieur aan de tot dusverre gebruikte. Het Fransche leger heeft sinds kort een dergelijk stalen plaatje, dat evenals de genoemde staalsoorten uit chroom en nikkel bestaat. Het oude Fransche model bestond uit koper en zink en werd te sterk aangetast.

Als bevestiging aan het lichaam acht THOMANN een fijn stalen kettinkje mogelijk het best, doch wil hierover nog geen definitief oordeel uitspreken. De stalen plaatjes zijn ook tegen schadelijke invloeden bij het dragen, b.v. zweet, resistent.

Het rapport van den kolonel THOMANN verdient sterk onze aandacht door de zakelijke kritiek, door hem over ons herkenningssplaatje geuit.

Revue internationale de la Croix Rouge.

Dr. D.

DE OPERATIËN OP HET ITALIAANSCH FRONT IN 1915.

Kapitein VANDAELE geeft in een studie van 26 bladzijden, waarbij een overzichtskaart behoort, een overzicht van den inhoud der beide eerste deelen van het Italiaansche Stafwerk (de strijdkrachten en de operatiën in 1915). Aangezien dit stafwerk door het gros onzer officieren niet kan worden gelezen, vermeenen wij goed te doen met dit artikel onder de aandacht te brengen van onze collega's.

Bulletin Belge des Sciences Militaires, Januari 1933.

W.

¹⁾ Wij meenen te weten dat dit geschut echter slechts met de 75 mm loop was uitgerust. (Ref.).

ZELFSTANDIGE OPDRACHTEN VOOR WIELRIJDERS-EENHEDEN

Een tweetal voorbeelden uit de Belgische krijgsgeschiedenis van 1914 toonen ons aan welk een groot arbeidsveld open ligt voor wielrijders-afdeelingen ter sterkte van een compagnie, geheel zelfstandig opereerend in 's vijands rug en flanken. De opmarsch van het Deutsche Leger door België na 19 September 1914 bood hiertoe ruimschoots de gelegenheid. De 20ste werden 7 detachementen vrijwilligers op gerequireerde rijwielen ieder 116 man sterk gevormd, waaronder 12 genisten, ruimschoots voorzien van springmiddelen. Ieder detachement kreeg te Antwerpen een uitgebreide zelfstandig opdracht die alleen aan den C. en onder C. bekend werd gemaakt. Deze opdrachten bevatten o.m. het volgende:

- 1°. Uithooren der inwoners omtrent den vijand.
- 2°. Niets van de opdracht aan eigen landslieden toevertrouwen.
- 3°. Valsche geruchten verspreiden.
- 4°. Groote wegen vermijden, geen tweemaal dezelfde weg nemen.
- 5°. Contact met den vijand vermijden — geen gevangenen maken.
- 6°. Gesneuvelden en gewonden aan de gemeentebesturen overgeven.
- 7°. De uniform mag nooit verwisseld worden voor andere kleeding — voor welk doeleinde ook.
- 8°. Geen verspreide inkwartiering — steeds in afgelegen huizingroep of boerderij — nooit tweemaal hetzelfde kwartier.
- 9°. Allereerst telephoon- en telegraafdraden doorknippen.
- 10°. Berichten zenden per postduif.

Na nog ieder een afzonderlijke opdracht ontvangen te hebben betreffende het terrein waarin geageerd moest worden en welke duikers, tunnels, spoordijken, bruggen enz. bij voorkeur vernield moesten worden, zwermden de detachementen over het bezette gebied uit. De operaties van een tweetal dezer detachementen zijn nauwkeurig beschreven en wel die van de 3e en 5e Divisie resp. in Z. richting (Tournai-Mons) en in Z.O. richting (Braine le Comte) — beide beginnende te Gent. De C. van het detachement van de 3e Divisie Majoor GÉRARD geeft zelf een levendige beschrijving van de actie van dit detachement, waarvan hij als luitenant commandant was. Al moge dan ook geen „vorschriftmässige“ tactiek bedreven zijn, de handelingen van dit detachement zijn belangrijk genoeg om bestudeerd te worden opdat als het noodig mocht zijn ook wij niet mogen aarzelen dergelijke even gevaarlijke als eervolle opdrachten uit te geven. Gelukkigerwijze kon ook de C. van het detachement van de 5e Divisie — de toenmalige luitenant, thans overste KEYMEULEN, een zeer nauwkeurig relaas geven van de wijze waarop hij zijn opdracht volvoerde. Dit laatste detachement voerde niet minder dan 500 kg springmiddelen per auto mede, waarop ook werktuigen voor springmiddelen; 4 postduiven werden medegevoerd. Iedere man had voor 5 dagen levensmiddelen en 250 patronen. De voorspits werd den eersten dag gevormd door de twee motorwielrijders (1 km vooruit), daarna de spits, op 1 km afstand gevolgd door het gros waarbij de pioniers, de achterspits volgt weer op 1 km. Alleen wanneer het detachement overvallen werd mocht worden gevraagd.

De eerste dag verliep zonder eenig incident — de nacht werd op een kasteel doorgebracht. De volgende dag was bestemd om de spoorlijn Brussel—Tournai op meerdere plaatsen grondig te vernielen (daarna weer verzamelen). Weldra zat men midden tusschen vijandelijke colonnes en posten! De auto gaf het op, moest teruggezonden worden — de inhoud werd over het detachement verdeeld. Na waardevolle inlichtingen van een burgemeesterszoon werd besloten de tunnel van Braine le Comte (\pm 32 km. Z.W. van Brussel) te vernielen. Een groote en gewaagde onderneming. Het geluk diende hier het detachement wel zeer bijzonder. De burgemeesterszoon had tot de door de Duitschers gerequireerde werkrachten behoord, die een mijnlading in bedoelde tunnel hadden moeten aanbrengen. Men behoefde slechts de lading te laten springen! Onderweg werden met eigen middelen nog eenige vernielingen van een duiker, een stuk spoorlijn en telegraaflijnen uitgevoerd. Tegen 17 uur werd de lijn Brussel-Mons bereikt. Deze lijn werd echter zeer nauwkeurig door de Duitschers bewaakt. De vlak er bij loopende kunstweg werd gebruikt door veldartillerie. Ongeveer 18.15 bereikte het detachement op verschillende plaatsen de spoorlijn ondanks de waakzaamheid der Duitschers. Ongelukkigerwijze werd het detachement ontijdig ontdekt door personeel van een door de onraad vermoedende schildwachten tot staangebrachte militaire trein. De onderneming was mislukt, de C. geraakte met een gebroken rechterbeen in krijgsgevangenschap. Slechts 20 man bereikten het eigen leger weer.

LICHAMELIJKE OPVOEDING IN HET LEGER.

Op de Internationale Militair Geneeskundige conferentie, die in Juni van dit jaar te Luik gehouden werd besprak de Poolsche kolonel OSMOJSKI de lichamelijke opvoeding in het leger. Interessant is vooral zijn beschouwing over de vraag of speciale zorg op dit gebied voor den soldaat noodzakelijk moet worden geacht. Z.i. is dit zeer zeker het geval. Allereerst is het beoefenen van sport in den vrijen tijd veel nuttiger dan kaarten, doelloos rondloopen enz. Zij is een machtig wapen in den strijd tegen alcohol misbruik en venerische infecties. Doch belangrijker is de beteekenis voor de militaire opleiding. Om dit aan te toonen gaat Schr. de bewegingen en handelingen van den soldaat in het gevecht na. Bij de marsch wordt veel van de beenspieren gevergd. In de vuurlinie moet de man zijn wapens hanteeren en zijn emoties beheerschen. Van zijn spieren en zenuwstelsel wordt veel gevergd. Om verliezen te voorkomen moet de soldaat zich snel verplaatsen. Vooral de longen en de borstkas zijn in actie. Bij het bajonetvechten wordt veel van het hart gevergd. Om voor de genoemde handelingen zoowel lichamenlijk als geestelijk goed getraind te zijn vormt de sport een uitstekende opleiding. De waarde van een soldaat wordt niet alleen bepaald door zijn gezondheidstoestand, maar ook door zijn kracht, handigheid, energie en intelligentie. Bij de keuring kan wel de gezondheidstoestand worden beoordeeld, maar de waarde van den man voor het gevecht kan daarbij slechts onvolledig worden aangegeven. In het algemeen kan worden gezegd, dat ambachtslieden stijf in hun spieren en gewrichten zijn, waardoor de bewegingen van romp en ledematen worden verzwagd. Hun coördinatievermogen is veelal gering, vrij eenvoudige handelingen kosten veel inspanning. De meer intellectueelen zijn als regel lichamenlijk te weinig ontwikkeld, zij hebben bovendien vaak weinig lust tot lichamenlijke inspanning. Bij de meeste dienstplichtigen laat de lichaamshouding veel te wenschen over. Al deze gebreken kunnen door lichamenlijke opvoeding worden verbeterd. De opleiding moet tusschen den leeraar in de militaire vakken en dien in de lichamenlijke opvoeding worden verdeeld. In het Poolsche leger wordt sinds eenigen tijd als proef bij een aantal compagniën gedurende de eerste 12 weken van den diensttijd elken dag 2 uur aan de lichamenlijke opvoeding besteed met het doel na te gaan of hierdoor de militaire africhting wordt vergemakkelijkt. Het resultaat van deze proef is nog niet bekend, doch de indruk van de reeds verkregen resultaten is gunstig. In ieder geval dient elken dag een half uur voor lichamenlijke oefeningen te worden besteed, waarbij met de geoeffendheid van bepaalde dpl. in sommige takken van sport rekening dient te worden gehouden. Vrijwillige oefening buiten de diensturen behoort te worden aangemoedigd. De sport vormt de beste leerschool tot het verkrijgen van goede lichamenlijke en geestelijke militaire eigenschappen.

Het toepassen van bovenstaande beginselen wordt bemoeijlijkt door het nog dikwijls ontbreken van behoorlijke oefengelegenheden en het niet altijd voldoende aanwezig zijn van geschikte leeraren onder officieren en onderofficieren, terwijl de kennis van de officieren van gezondheid van de lichamenlijke opvoeding als regel te gering is om ook op dit terrein goede adviezen te kunnen geven.

Archives Médicales belges, October 1932.

Dr. D.

De roestwerende verf, die een loodpantser vormt en daardoor alle andere roestwerende verven in de schaduw stelt!
De aangewezen roestwerende verf voor: Bruggenbouw - Scheepsbouw - Lichtbedrijven - Mijnbouw
Hoogovens - Papierfabrieken - Bouwbedrijven - Textiel-Industrie enz. enz. Onderroesten uitgesloten!

Circulaires en monstres op aanvraag

Fabrikante: N.V. HEYME VIS & ZOONEN

ZAANDAM

Oudste Verffirma

Anno 1643

Modernste fabriek

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

GEBR. VAN BEEK

SPECIALAAL ADRES VOOR

HOLL. **R**UNDTVET
REUZEL

MAASTRICHT

TEL. 967

N.V. Stoomververij en Chem.
Wasscherij

Stoomwasscherij „Edelweiss”

GEBR. GIESBERS

ROERMOND

Tel. Int. 220. Postrekening 61195

*Het aangewezen adres voor de Huishoud-
wasch en voor groote inrichtingen.*

**AVOND-
KLEEDING**

DOOR SUPERIEURE AFWERKING EN TOEPAS-
SING VAN DE NIEUWSTE CREATIES UIT HET
BUITENLAND, IS ONZE AVONDKLEEDING
EEN KENMERK VAN VOORNAAMHEID.

**PEEK &
CLOPPENBURG**

A. BUYTENDIJK

HUISHOUDELIJKE

ARTIKELN

IJZERWAREN

SPOORSTRAAT 58

HELDER

C. v. d. GRIENDT

STOOMSCHOENFABRIEK

ALKMAAR

Rijks-
leveranciers

IEDER PAAR GEGARANDEERD

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

M. MOOY

Langendijk 18, Gorinchem

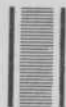
KOLONIALE WAREN
COMESTIBLES en
ZUIDVRUCHTEN

GORINCHEMSCHE
ELEC. BROODBAKKERIJ
P. SCHULTINK & Co.
GORINCHEM

BROOD, KOEK EN
BANKET

Leverancier aan het Garnizoen

G. VAN DE BIEZENBOS
LEUSDERSWEG 299, A'FOORT
TELEPHOON 307

Groothandel in Koloniale waren
en fijne Vleeschwaren

*Deventer Stoomwasch-
en Strijkinrichting*
G. J. Visscher

Twijgstraat 2-4, Deventer.
Telefoon 2553

Speciaal ingericht voor
Groote Inrichtingen.

ELECTR. BROOD-, BESCHUIT-
EN BANKETBAKKERIJ
A. W. VAN ASSELT
WALSTRAAT 135 — DEVENTER

SPEC. IN

ZEEUWSCH TARWEBROOD
ALLES UIT DE ZUIVERSTE
GRONDSTOFFEN BEREID
6 MAAL BEKROOND.

SCHOENENMAGAZIJN EN
SCHOENMAKERIJ - LEDERHANDEL
FIRMA W. A. VAN DOORN
ROSENDAALSCHESTRAAT 63
Tel. 22525 - ARNHEM - Oppericht 1875

RUIME KEUZE IN:
HEEREN-SCHOENWERK

Steeds nieuwe modellen — Billijke prijzen
Meest gemakkelijke pasvorm

MELKINRICHTING
E. J. VAN DIJK
St. PETERLAAN 92 - ARNHEM

LEVERANCIER AAN HET
GARNIZOEN VAN
ZUIVELPRODUCTEN

KLEERMAKERIJ
J. W. DE GROOT
Wittevrouwenstraat 1 - Utrecht
Telefoon 15200

SPECIAAL ADRES VOOR
Uniformen - Rijbroeken
BILLIJKE PRIJZEN

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

N.V. ASTO, Den Haag, Zwarteweg 77
Tel. 112426.

*Telefooncentrales en toestellen in elke uitvoering. Veldtelefoon-
toestellen, centrales en onderdeelen. Alle materialen voor signaal-
en alarminstallaties. Telefoongrond- en loodkabel, signaalkabel,
speciale antennekabel, veldkabel, kabeleindsluitingen, kabelkasten,
zekeringsmateriaal, pneumatische buispost- en andere
transportinstallaties.*

Stoom-Wasscherij Firma Bos-Hoos

Binckhorststraat 70-72 - DEN HAAG

beveelt zich beleefd aan voor de

behandeling Uwer wasch.

HET ANSCHÜTZ TOLKOMPAS

WERD GEPLAATST OP BIJNA ALLE SCHEPEN
DER NEDERLANDSCHE ZEEMACHT

Verkoopkantoor voor de geheele
wereld:

Ned. Techn. Handel Mij. „GIRO”
's-GRAVENHAGE

Vertegenwoordigers voor Nederland
en Koloniën:

Technisch Bureau
SANDERS-BIRNIE
'S-GRAVENHAGE

HOOI - STROO - HAVER

.....

EN TURFSTROOISEL

.....

M. ROMEIN
VOORSCHOTEN

LEVERANCIERS AAN HET LEGER

LEVEREN ALLE

VRUCHTEN- en GROENTENCONSERVEN

voor Leger en Vloot

Vragen speciaal Uwe aandacht voor onze

Rantsoenblikjes „Confituren”

Hotel-Café-Restaurant
„Zum Franziskaner”

Breda

Groote Markt 23 - Tel. 209

De Bittertafel

waar U Uw vrienden ontmoet!

Stoom Wasch- en Strijk-
inrichting

„DE ZON”

W. A. A. VERMEULEN - BREDA

BLEEKSTRAAT 13 - TEL. 1496

KWATTA'S MANOEUVREREPEEN

(PUUR EN MELK)

met geldige Kwatta Soldaatjes - slechts 5 cent per reep

N.V. STOOMZUIVELFABRIEK, MELKINRICHTING EN IJSFABRIEK

„DE HOOP”

GINNEKENSTRAAT 115 - BREDA - TELEF. 167 en 472

PENSION VILLA MARI TESSERETE BIJ LUGANO (ZW.)

Tijdens den winter vinden zwakke gestellen een heilzaam en wel-
verzorgd verblijf in het heerlijk klimaat van Tesserete bij Lugano

Pensionprijs Zw. Frcs. 7.— p. p. en p. d.

INLICHTINGEN BIJ:

J. STREEKSTRA, Pension VILLA MARI te TESSERETE.